

147.620

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VIDAM
REGENY
P.3'20

147620

Vándor Kálmán

MEGJÖTTEKA SZINÉSZEK

PANTHEON

VÁNDOR KÁLMÁN:

Megjöttek a színészek

Nagy és komoly regények, a *Mea Culpa*, a *Négyen a viharban*, a *Trieszti gyors*, a *Szerencselovag* és a színmű formájában is nagy sikert aratott Idegen asszony után jelentkezik Vándor Kálmán a kitűnő és népszerű író új regényével.

Megjöttek a színészek! — kiáltja az olvasó felé s ez a felkiáltás egy kis vidéki városból hallatszik, ahova tavasz érkezéssel bevonul a szintársulat, hogy három hónapon át pusztán a jelenlétével felforgassa a nyárspolgári csendet. A helyi bankdirektor lánya színművésznő akar lenni, a szürke városi tisztviselő felfedezi magában a színműírói tehetséget, a főmérnökék villájában féltékenységi botrány tör ki, iányos anyák fellázadnak a színésznői konkurrencia ellen, fejetetejére áll az egész város és közben Kecsege Dániel a Hírharsona munkatársa szerelemre gyullad egy ifjú színésznő iránt.

Tulajdonképpen ez a szerelem a gerince Vándor Kálmán új regényének, mely egészen új oldalról mutatja be a kiváló író. Az olvasó fuldokol a kacagástól, de a könnye is kicsurran, ahogyan végigkíséri ennek a szerelemnek az útját.

VÁNDOR KÁLMÁN
MEGJÖTTEK A SZINÉSZEK

Szerző kiadásunkban megjelent előző regényei:

Szerencselovag.

Idegen asszony.

Trieszti gyors.

Négyen a viharban.

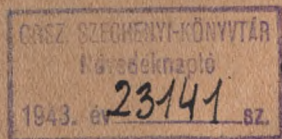
V Á N D O R K Á L M Á N
M E G J Ö T T E K
A S Z I N É S Z E K

Vidám regény

P A N T H E O N K I A D Á S

Minden jogot fenntartunk.
Copyright by Pantheon Budapest 1943.

147620

ELSŐ FEJEZET,

melyben az író régi ismerőssel találkozik s e találkozás írásra készíti.

A neves hősszerelmes, nevezzük Toldalaghy Alfonznak, zsenge ifjúságom ideálja volt. Mint bonviván működött városunk színtársulatánál s általában hozzá szerettem volna hasonlítani. Volt életemben három hét, amikor tükör előtt próbáltam átvenni tőle azt a kecses mozdulatot, amellyel a Leányvásár című operettben utólérhetetlen büszkeséggel elfordult Lucyől a második felvonás fináléjában s volt másik három hónap, amikor viszont ama felejthetetlen jelenetét alakítottam, amellyel több operett második felvonásában, így a Tatárjárásban is, búzakék huszártiszti attilában cigányzene kísérettel zengi el csalódott szerelmét.

Később a bonviván elkerült a társulattól s azóta is éreztem a hiányát. Megtudtam, hogy a direktorok érthetetlen magatartása következtében egyre kisebb társulatoknál működött és általában Kajászószörcsög közönsége volt a legnagyobb közönség, amely előtt Danilót alakította. Lassanként feledésbe ment nemes mű-

vészete s néhány esztendővel ezelőtt a szerkesztőségben keresett fel, előadván, hogy igen előnyös szerződést kötött a tiszabogdány-tiszalök-reszegepiskolti kerület igazgatójával, most kell utaznia, hogy működését megkezdje, de fájdalom, egy pengő harminchat fillér hiányzik az útiköltséghez. Előlegezzem. Ettől kezdve Toldalaghy Alfonz átlag kéthavonként keresett fel. Sohasem kért kerek összeget és sohasem felejtette el szavaihoz fűzni, hogy műpártolásomat természetesen csupán baráti kölcsönnek tekinti, melyet a közeljövőben búsásan fog viszonzni.

Legutóbb a múlt héten tett nálam látogatást. Ezuttal egy pengő tizenhét fillérre volt multhatatlan szüksége. Természetesen siettem kisegíteni muló zavarából.

Tegnap délután borbélynál ültem. Szappanba burkolt arccal utálkoztam ennenmagamtól a tükörben, amikor egyszerre az ajtó nyílt s a borbély összes segédeivel és tanulóival karban kiáltott fel:

— Alázatos szolgája méltóságos uram, van szerencsém, méltóztassék helyet foglalni. Gyuri, szappanozd be a méltóságos urat!

A méltóságos úr — Toldalaghy Alfonz volt.

Toldalaghy nem vett észre. Derüsen, észrevétlen figyelhettem a körtáncot, melyet karszéke körül lejtettek s amikor elkészültem, megvártam, míg ő is kész lesz.

Utólérhetetlen mozdulattal nyújtotta át a

szőrtelenítés ellenértékét, kiosztotta a borra-
valóit és hajlongó sorfal közepén vonult az ajtó
felé, ahol kalaplevéve vártam.

— Van szerencsém, méltóságos uram!

Toldalaghy Alfonz halottsápadra vált.

Gyorsan karonfogott és kihúzott az utcára.

— Könyörgök, ne leplezzen le.

Eszem ágában sem volt. Sokkal derűsebb és
ártatlanabb volt a jelenet.

— Mondja, — kérdeztem, — mi ez? Miért
csinálja, hogyan csinálja?

Toldalaghy Alfonz bánatosan rámnézett.

— Rekompenzáció!

— Hogy, hogy?

— Engem úgy pofoz az élet, kell, hogy le-
gyenek pillanataim, amikor úrnak érzem ma-
gam.

— Ez rendben van, de hogyan csinálja?

— Bemegyek egy borbélyüzletbe s a kutya
sem néz rám. Erre a telefont kérem, felhívok
egy nemlétező számot és beszélni kezdek.
Halló, itt Iksz Ipszilon miniszteri tanácsos,
vagy Z. huszárzeredes. S mire a kagylót lete-
szem, körülöttem táncol az egész üzlet. Méltó-
ságos úr vagyok... Öt percre megint egyszer
úrnak érzem magam, nem koplaló, szerződés
nélküli, kiöregedett ripacsnak... Ne vegye el
tőlem.

Nem vettem el. Ellenkezőleg. Adtam egy

pengő huszonhármát. Ezuttal ennyire volt szűksége mulhatatlanul...

De e találkozás felelevenítette ifjúságomat, azt a különös, kedves, mulatságos világot, mely, azt hiszem, mindörökre elmúlt.

Kérem az olvasót, húnyja be a szemét és próbálja majd elképzelni, hogy nálam van, baráti látogatáson. Késő őszi délután borul ránk, a szoba már félhomályos, kicsit álmatagon az ablakomon meglebbenő csipkefüggönyt nézi és békésen cigarettázva itt ül mellettem az öreg zöld biedermeier fotelben, amit a mult század elején egy kedves, öreg püspöktől kapott a nagyanyám. A zsongító csendben ülünk egymással szemben, a szoba egyre homályosabb, a cigarettánk parazsa egyre pirosabban emelkedik ki a félhomályból, időnkint halkan összekoccintjuk a poharunkat és én halkan, csillogó, derüs szemmel mesélek. Nem is a kedves látogatónak, csak úgy magamnak. Mert amikor az ember már hosszú utat megjárt, jól esik néha egy pillanatra megállni, visszanézni.

— Ugyan már — mondja a kedves látogató, — hosszú utat megjárt! Hogyan mondatsz ilyent? Hiszen te még...

S én csöndesen bólintok:

— Bizony öregem, hosszú utat. Téged a látszat téveszt meg. Téged is és másokat is. Csakugyan éppen tegnap fordult elő, hogy a villamoson egy negyven év körüli falusi ma-

gyar hozzám fordult és azt mondta: ugyan tessék már engem eligazítani fiatal úr... „Fiatal úr“. Ezt mondta. Es nemrégén egy nagybank elnöke is úgy nézett rám, mint aki azt hiszi, hogy megbolondultam. Mert azt mondtam neki, hogy nagy szükségem volna egy állásra a pénzügyintézetben. Először csak csodálkozott. Hogyan, kérdezte, le akarja tenni a tollat, ott akarja hagyni az irodalmat? Dehogy, mondtam, az állás a fiamnak kellene. Úgy nézett rám, mint aki azt hiszi, hogy megbolondultam. Magának felnőtt fia van? Igen, barátom. Már a két fiam is megkezdte a maga önálló életét. S ez bizony olyan forduló, amikor az ember egy pillanatra megáll és visszanéz. Ūristen! Már ilyen nagy utat tettem meg? Nézzük csak meg, hát honnan is jöttem. Parancsolj egy cigarettát, kedves olvasó, olyan jó ez a csend. Mesélek neked, egy régi világról. 1920-at írtak akkor...

MASODIK FEJEZET,

melyben Kecsege Dániel különös jelenséget észlel.

Kecsege Dániel, a „Szeghelyi Hírharsona“ előkelő főmunkatársa, amint Körös-utcai legénylakásáról a Szentháromság-téren át a „Hírharsona“ Posta-utcai szerkesztőségébe igyekezett, egyszerre döbbsenten megállott. Pontosan déli tizenkét óra volt, ehhez kétség sem fért, mert a nagytemplomban és a franciskánus barátok templomában is delet harangoztak. Községes halandó meg sem érthette volna e hirtelen megtorpanást, mert látszólag Szeghely főterén semmisem változott meg.

A Berzsenyi Dánielről elnevezett főgimnázium pap-tanárai fehér reverendájukban, égszínkéék cingulusukkal éppen úgy sétáltak a nagytakarék és a Mayer-féle kalapüzlet között, mint máskor, a Torkos-féle étterem ajtaján ugyanazok léptek be déli sörözésre, a Dvorszky-patika kirakatában sem mozdult meg a rododendron s általában semmiféle jele sem látszott annak, ami arra készthetne egy jeles hírlapíró, hogy hirtelen megtorpanjon.

Kecsege Dániel mégis ezt tette. Százhetvennyolc centiméter teljes hosszúságában megtorpant és összeráncolt homlokkal nézett Kelemen N. János utóda fűszer- és csömegekereskedése felé. A nevezetes bolt előtt ugyanis, közvetlenül Győrffy és Novák tanár urak fehér reverendája mögött egy rendkívül nyurga férfiút pillantott meg. Az idegen pepita zakót, térdes, kissé rövid nadrágot és szeplős arca tetején lángvörös haját viselt. Egyik kezében kalapját vitte, másik kezében pedig kissé rövidnek tűnő sétabotját.

Az idegennek igen figyelemreméltó volt az arca is, amely vörösségében egyenesen versenyzett a hajával, sőt a versenyben, mintha a pálmát is elnyerte volna. Igaz, hogy e győzelemben az oroszlánrész szeplőit illette, melyek szinte példátlan mennyiségben jelentkeztek nemcsak arcán, hanem hatalmas kezein is.

Az idegen egyébként egyáltalán nem tétovázott, hanem nyílegyenesen tört valamely cél felé. Elhagyva a Mayer-féle kalapüzletet, melyben mész is kapható volt, befordult a Posta utcába, nyugodt lépésekkel ment el a Kolompár-féle pálinkamérés előtt, azután a Pick-ház előtt udvariasan kikerülve a haza felé igyekvő Zrinyi gázgyári igazgatót, Kecsege Dániel izgalmas meglepetésére azon a kapun fordult be, mely fölött a „Szeghelyi Hírharsona“ szerkesztőségét és kiadóhivatalát jelezte a cégtábla.

Itt sikerült utolérnie. Hosszú lépésekkel elhaladt az idegen mellett, végigment az udvaron s annak közepén a hat vaslépcsőn felsietve, belépett a szerkesztőségi szobába, melyből ebben a pillanatban harsány üvöltés hallatszott. Kőszegi Csimpi, a Hírharsona újdonsza vette telefonon Budapest híryanagát. Tekintve az üvöltő hangot, maga a távbeszélő készülék feleslegesnek látszott. Kecsege Dánielnek határozottan az az érzése volt, hogy a budapesti tudósító szabadfüllel is meghallhatja. Hogy ezt az észleletét azonnal nem közölte, ennek a pepitazakós, lángvörös idegen volt az oka, akinek lépései már a vaslépcsőkön kopogtak. Az idegen egy pillanattal később már bent is volt a helyiségben. S ez a pillanat teljes mértékben igazolta Kecsege Dániel megtorpanását. Ugyanígy torpant meg a szerkesztőség minden tagja. Kőszegi Csimpi egyszerűen és minden további nélkül letette a telefonkagylót és megfélekezett Budapestről, Fóthy Ernő megigazította szemüvegét és nagyot húzott az orrán. Lelovits Jenő, a százhuszkilós sportvezető, éppen vezércikket diktált, a túlhajtott egyesületalapításokat ostorozta és egy belépési felhívásra adta meg a választ:

— Nem lépünk be. Mi már egyszer beleléptünk.

Hogy mibe, azt már nem tudta lediktálni, mert az idegen szilüettje beléfojtotta a szót és

a nemesveretű cikk gondolatmenetét kettétörte.

A várakozás csendje ült a helyiségen.

— Uraim! — tört elő egy rekedt hang a lángvörös szeplők közül. — Engedjék meg, hogy a szeghelyi sajtó igen tisztelt képviselői, a tollavatott mesterei előtt Thalia szerény kiküldötte hódolattal meghajoljon.

A mondat oly erővel talált a célba, hogy Fóthy Ernő azonnal még egy nagyot húzott az orrán és halkán, de annál több meggyőződéssel így szólt:

— Az anyád...!

Es fehér kamáslival díszített cipőjét, melynek jobboldalán, közvetlenül a bütyök fölött nagyon takaros kerek bőrdarab takart bizonyos folytonossági hiányokat, átvette a másik lábán.

— Szocskay Árpád vagyok, — hajolt meg a kilencvenes évek Nemzeti Színházban játszott francia társadalmi színműveinek modorában a pepitazakós, szeplős idegen, — Szocskay Árpád, a Bedenyi-féle színtársulat főtitkára. Örömhírt hoztam, még néhány nap és Thalia papnői, nemkülönben papjai is, bevonulnak, hogy Szeghely műértő közönségének elhozzák a művészetet. Ime, uraim!

Azzal hatalmas plakátot varázsolt elő a zsebéből, mely az „Előzetes jelentés“ címet viselte.

— Uraim! — kiáltotta Szocskay Árpád. — Első utam a helyi sajtó igen tisztelt képviselőihez vezetett, hogy direktorom nevében is tisztelegjek s egyben kikérjem avatott véleményüket.

Szocskay Árpád, a Bedenyi-féle színtársulat főtitkára, nem mondott igazat, amikor azt állította, hogy első útja a Hírharsona szerkesztőségébe vezetett. Sőt, akkor is valótlant mondott, amikor a sajtó igen tisztelt képviselőinek véleménye iránt érdeklődött. A lánghajú Thalia pap már végigjárta a város előkelőségeit s a véleményektől kissé rángatózott az arca.

Mindenekelőtt a polgármesternél tett látogatást, akivel közölte, hogy direktora ingyencsemegéül operaelőadásokkal is meg kívánja lepni a közönséget.

— Hát... — mondta a polgármester, — tudja, hogy őszinte legyek, én a zenét nem szeretem. A zene nekem fejfájást okoz. Ha azt akarják, hogy a színház mindig tele legyen, akkor csak vígjátékok és bohózatok szerepeljenek a műsoron.

Megjegyezte magának. Mikor a kultúrta-nácsnok elé került, már így beszélt:

— Igazgatóm teljesen tisztában van az-
zal, hogy miként fog a közönség kedvére cse-
lekedni. Olyan vígjáték- és bohózat-ciklust ren-
dez, hogy mindenki holtra neveti magát.

— Az ég szerelmére! — csapta össze ke-

zét a kultúr tanácsnok. — Hát nem vették észre, hogy telt házat csak operettek vonzanak? Operett kell és tele lesz a színház!

A színügyi bizottság elnökével már csak aggódva merte közölni direktorának azt a „kedves tervét“, hogy a szezón uralkodó planétája az operett lesz!

— Persze, — csattant az elnök — darabok tartalom nélkül! Üres kifejezéstartalomból zene! Hatásvadászó női trikók! Léha táncok, amelyek az erkölcsöket sértik! Jegyezze meg, barátom, hogy sikerre csak akkor számíthatnak, ha felismerve nemes hivatásukat, a drámákra vetik rá magukat. A drámai hős bukásának szemlélete, javítja az erkölcsöket! Mert minden államnak támasza és talpköve a tiszta erkölcs, mely ha ledől...

Mikor a tűzoltóparancsnok, Brutscher József elé került, átszellemülten, páthosszal szavalta:

— Tudja, uram, hogy minden államnak legfőbb támasza és talpköve micsoda? A tiszta erkölcs! Apostolok leszünk! Rothadt erkölcsöket javító apostolok! A primadonna lesz a főjavító! Mi vagyunk a nemzet vándorjavítóintézete! Drámákat adunk és szomorújátékokat! A hős, ha vét a társadalmi világrend ellen, akkor elbukik! Lesz sírás, meg jajgatás! És fogaknak csikorgatása.

Brutscher József tűzoltóparancsnok öszszecsapta a kezét.

— Uram! Uram! Mi nem akarunk sírni! Inkább adjanak vígoperákat!

Hát ez volt. Szóról-szóra ez. Rohant a táv-írdába, sürgönyözött az igazgatójának:

„Eloeadaasok sikere biztos, ha operaakat ad illetoeleg nem ad operaakat, ha vigjaatee-kokat ees bohoozatokat hoz illetoeleg nem hoz színre ha mindennap operetteket jaatszunk illetoeleg egyaaltalaaban nem jaatszunk, ha csak trageediaak mennek, illetoeleg nem mennek“.

Ezekután Szocskay Árpád absolute semmi vágyat sem érzett, hogy a Szeghelyi Hírharsona szerkesztősége is kinyilvánítsa véleményét. Szögezzük le, hogy nem is tette. Ezzel szemben izgatott munkába kezdett.

Lelovits Jenő eldobta a vezércikket s így örök titok maradt, hogy mire gondolt, amikor azt diktálta, hogy mi már egyszer „beleléptünk“. Ehelyett lelkes felszólítás indult Szeghely műértő közönségéhez, melyben a bérletváltás kulturális kötelességére figyelmeztette. Fóthy Ernő, Szocskay Árpád előadása nyomán a társulat ragyogó szépségű hölgytagjainak bájait és művészetét ecsetelte, Kőszegi Csimpi pedig elfelejtette este felhívni Budapestet.

Nemes nyugalmát és méltóságát egyedül Kecsege Dániel őrizte meg. Ami természetes is, hiszen részint életkora, — már elmúlt huszonkét éves — részint színházi multja, kizárta az oktalan, gyermekes lelkesedést.

Kecsege Dániel már két darabbal is szerepelt a szeghelyi színpadon. Az előző nyáron történt és az eseményről a város határain túl is tudomást szereztek. A peresztegi sajtó is megemlékezett róla.

Ezekután csak természetes, hogy fölényes nyugalommal vette tudomásul a színészek érkezését.

— Majd meglátjuk! — mondotta. — Az ember ne legyen ítéletében megfontolatlan! Lehet, hogy klasszikusokban nem ütik meg a mértéket.

A Hírharsona cikkeit követő napon a város legkülönbözőbb pontjain érezte hatását az esemény. A Parint-parti villasoron például Virágh Lujcsi főmérnökék villájából, a következőket hallgatták nem mindennapi figyelemmel a szomszédok.

— Mária!

Csend.

— Mária! Nem hallja, Mária?

A következő pillanatban a főmérnökné ijedt hangja:

— Ki az?

— No, hála Isten! Csakhogy magához tért! Nem hallotta, hogy szólítottam?

— Szólított? — figyelték meg a villány-

gyári igazgatóék Virághné téveteget hangját. — Nem hallottam...

— Hogy szólítottam-e? — kiáltott a férj. — Nem! Ordítottam! Üvöltöttem! De persze maga dudolt! Enekelte! Átszellemült! A hetedik mennyországban járt! Mert valami holdkóros kecske zongorázott!

Ebből külön sértődés lett. Mert a villanygyári igazgatóék nevelt lánya zongorázott. És Malvinka nem holdkóros kecske, hanem zeneakadémián tanult Budapesten. Igaz, hogy nem sokáig, csak három hónapig, de akkor is akadémián tanult. Szóval, még Virágh Lujcsi főmérnök úr sem mondhatja, hogy „valami holdkóros kecske zongorázott“.

— A barkarollát! — üvöltötte Virágh Lujcsi. — Azt a mámoros csodát! A barkarollát! A szerelem himnuszát, ezt a zenei keritőnőt, a muzsika kosarasasszonyát! De csak kerüljön a kezembe! — csikorgott a hangja. — Agyonvágom! Most már elég volt! Elég a mindent!

A környéken az összes ablakok kinyíltak. Minden ablakban érdeklődő jóbarátok.

— Lujcsi, én nem értem magát! Tegnap óta minden csekélységén bosszankodik!

— Csekélység? Ezt maga csekélységnek nevezi?

— Azt nem tudom, ki fia, ki lánya zongorázik!!

— Arról persze nem beszél, hogy mit zongorázik!

— Hoffmann meséiből zongorázik!

— De mit? Mit? A barkarollát!

Virágh Lujcsiné kövér keblének zihálása a szomszéd villáig elhallatszott.

— En emlékszem olyan időkre, amikor maga nekem éjjelizenén játszotta a barkarollát!

— En pedig emlékezem olyan időkre, amikor más énekelte ablaka alatt a barkarollát! Más! Aki elment! Aki miatt nyugodt voltam s aki most újra idejön! Es nyilván első útját ideveszi majd. Es nyilván azzal, hogy a „megkülönböztetett“ tisztelet vezeti hozzám! Mintha én olyan hülye lennék, hogy ezt beveszem! Mintha én nem tudnám, hogy ez a látogatás magának szól!

— Az Isten áldja meg, még nincs is itt! Egy szóval sem írta, hogy meg akar látogatni! Tíz éve nem is láttuk egymást! Mit akar ezzel a Toldalaghyval?

Igen, a színtársulat még meg sem érkezett Szeghelyre, éppen csak a színészek névsorát közölte le a Hírharsona és Virágh Lujcsi főmérnökék villájában zengett már a veszekedés, arról nem is szólva, hogy hároméves harag keletkezett Virágh Lujcsiék és a villanygyári igazgatóék között a holdkóros kecske miatt.

De az esemény éreztette hatását a város egyéb részeiben is. Klobucsák tanár úr, például, Klobucsák a polgáriból, a színészek érkezését jelentő hírre operettet kezdett írni. Egyelőre

a dalmű slágerével készült el, melyet este fel is olvasott bizalmas körben. A sláger, mely a férfitársaságban máris elemi erővel vívta ki a sikert, így hangzott:

*„Van nekem egy jótanácsom,
Minden úrnak ezt ajánlom,
Ne nősüljön egyse soha,
A feleség mind mostoha.
Reggel-délben jár a szája,
El nem áll az éjszakára,
S ha szólsz vissza, kész a vád:
Neked jár mindig a szád!
Én kezdtem, te kezdted,
Mi kezdtünk, ki kezdte,
Ki kezdte, ki kezdte, ki kezdte? ...“*

Az osztatlan siker fényét csak az halványította, hogy Klobucsák tanár úr felesége nem ismerte még a slágert s így egyelőre véleményét sem nyilváníthatta.

Igen, még csak a Hírharsona közölte, hogy jön a szintársulat, még csak az előzetes jelentést ragasztották ki a falakra és már megindított Szeghely rendezett tanácsú város egyensúlya.

Hogy fel nem billent, az egyedül Kecsege Dániel férfiás mértéktartásának köszönhető, aki már többször is férfiás nyugalommal jelentette ki:

— Majd meglátjuk! Az ember ne legyen ítéleteiben megfontolatlan. Lehet, hogy klasszikusokban nem ütik meg a mértéket.

— Sophoklesre gondolsz? — érdeklődött Klobucsák tanár úr.

— Nem, — mondta Kecsege Dániel. — Az Erdészlányra. S a Drótostótra.

HARMADIK FEJEZET,

*melyben megérkezik Szeghelyre a Bedenyi-féle
színtársulat.*

Már eddig is volt alkalmunk rámutatni a tűzoltóság fontos szerepére Szeghely rendezett tanácsú város életében, amidőn jeleztük, hogy Szocskay Árpád színházi titkár tisztelgő látogatást tett Brutscher József tűzoltófőparancsnoknál.

Másodszor is tűzoltókról kell szólanunk, még pedig ismét főparancsnokról. Brutscher József egyik elődjéről, aki végzetes szerepet játszott Szeghely színháztörténelmi multjában.

Szeghely polgársága ugyanis még a millennium előtt úgy találta, hogy hajlékot kell építenie Thaliának. Épített is és mindaddig nem is volt vele baj, míg a tűzoltófőparancsnok úgy nem vélte, hogy nemcsak őt, hanem családját is páholy illeti a színházban. A színidirektor, fájdalom, más véleményen volt. Ennek következménye lett, hogy egyrészt két párbajpisztoly golyótól származó lyuk támadt szeghely levegőegében, másrészt a főparancsnok a színházépületet tűzveszélyesnek nyilvánította.

Thalia szerencsétlenségére ugyanez időben a városi képviselőtestület úgy határozott, hogy szociális missziót teljesítendő, lóhús-mészárszéket nyit. Hogy e szociális intézmény boltbérét megtakarítsa, kapott az alkalmon és a színházat berendezte lóhús-mészárszéknek.

Ez időtől Szeghelyen vándorolt a muzsa és csökönyösen faalkotmányokat választott lakóhelyül. Az elsőt rögtön híres direktor kapta, aki-ről azt rebesgették, hogy az anyagi gondot nem ismeri. Mert amint rosszul megy a színház, hozat egy feketét és rágyujt egy — színházra.

Egy színháza mindenesetre leégett már.

Nos, a kabala bevált.

Szeghely faszínháza is leégett a második évben.

Ezekben a napokban, mikor a Hírharsona cikke szerint (írta: Fóthy Ernő) „városunk közönsége repesve várja a pillanatot, hogy Muzsa csarnokának kapui megnyiljanak“, Szeghely a harmadik faszínháznál tartott.

Ott állt közvetlenül a Király-utca végén, a Szeghelyi Athlétikai Club futballpályája mellett, kitünő alkalmat nyújtva minden színidirektornak a meditalásra, hogy vajjon vasárnap délutánonként miért megy tíz ember a színházba és kétezer a futballmeccsre. Később mindegyik maga is rájött és vasárnap délután csökönyösen kerülve színházát, ott izgult a labdarúgó pályán. Ha netalán valaki színházba

óhajtott menni, a pályáról hivatta ki a színházi pénztárost is.

Szóval, a faszínház ott állott a Király-utca végén. Izgatottan várta a pillanatot, hogy az új társulat, élén Bedenyi Béla direktorral s ne-jével, B. Kukoly Amanda drámai hősnővel, színpadára bevonuljon.

De egyelőre egyedül Szocskay Árpád színházi titkár képviselte csak az eljövendőt. Szeghely előkelőségénél tett tisztelegő látogatást, ékes szavakkal mutatva rá a bérletváltás hazafias kötelességére.

Látogatásai során érték csalódások is, mint például Virágh Lujcsi főmérnöknél, de általában neki is meg kellett állapítania, hogy a színészek küszöbön álló érkezése megbolygatta Szeghely nyugalmat.

A megbolygatott nyugalom izgalommá fokozódott, amikor egy szombati napon a Kemény-féle úridivatkereskedés, valamint Geltsch Vilmos drogériájának kirakatában megjelentek a színtársulat férfitagjainak fényképei.

Mindkét üzlet előtt megjelent a délelőtti folyamán Virágh Lujcsi főmérnök is és bizonyos Toldalaghy Alfonz nevű színművész képét kereste, aki tíz és egynéhány év előtt meggon-dolatlan kijelentést kockáztatott meg egy karc-sú szőke leányka előtt s e kijelentések súlyos következményeit csak azért kerülte el, mert az érintett ifjú hölgy anyai részről is tetterős

érintésben és felvilágosításban részesült a színészek udvarlását illetően.

A délután folyamán megjelent mindkét kirakat előtt egy terjedelmes hölgy is, Virágh Lujcsi főmérnök felesége. Ő is bizonyos Toldalaghy Alfonz színművész képét szerette volna megtekinteni. Előbb azonban a láthatárt tekintette meg, hogy nincs-e a közelben férjeura.

Nem volt. Viszont Toldalaghy Alfonzról sem volt kép a kirakatban.

Ugyanakkor fent, a városháza kistermében, a színügyi bizottság ülésezett. A bizottság tagjai ismerkedtek Bedenyi Béla színigazgatóval, aki személyesen kívánta terveit és elképzeléseit ecsetelni.

A színidirektor természetének elképesztő kicsinységével fordított arányban állott a hangereje. Zengett a terem s a bizottság tagjai hol lenyügözve, hol megfélemlítve, hol pedig könyekig meghatva hallgatták a szónoklat meglepő fordulatait. Végezetül következett a színügyi bizottság tagjainak felemelő méltatása, hozzáértésük, művészet-szeretetük, „országosan ismert” áldozatkészségük himnusza s aztán mint pont a kérés: szubvenciót!

A bizottság már-már hajlott is a meg gondolatlanságra, szerencsére szólásra emelkedett Wetterschneider nyergesmester és kijelentette, hogy „komédiára pedig nincsen pénzünk!” Ebben maradtak.

Fóthy Ernő hirlapíró felháborodására s egyben örömére. A felháborodás a bizottság szűkmarkúságának, az öröm a fulmináns cikknek szólt, melyet Wetterschneider nyergesmester és az egész bizottság ellen volt irandó, felszólítva a közönséget, hogy söpörje el e felfogásával szöges ellentétben álló bizottságot s a söprési munkálatok befejezéséig is a színház nézőterének maradéktalan megtöltésével jelezze, hogy pártolja a művészetet.

Hála e cikknek és Wetterschneider nyergesmester németes akcentussal elmondott beszédének, Bedenyi Béla színtársulatának bevonulása Szeghelyre, országos érdeklődés mellett történt.

„Wetterschneider“ címmel több vezércikk jelent meg a fővárosi lapokban s ez arra ingerelte Szeghely nagyérdemű közönségét, hogy a megnyitó előadás jegyeit elővételben elkapkodja.

Még meg sem érkezett a színtársulat s az évadnyitó Bánk bánra már nem lehetett jegyet kapni.

Mikor a Kovács Nagyszálló kávéházi terraszaról Bedenyi Béla színigazgató s oldalán szünni nem akaró termetével a lánghajú titkár, megindult a pályaudvarra, hogy érkező társulatát fogadja, meglepően ellentétes termetük mögött, tüntető némaságban kigyózott a város szebbkeblű közönségének több mint húsztagú önkéntes különítménye.

Természetesen nem hiányoztak a helyi sajtó kitünőségei sem. Rögtön a direktor mögött villogott Főthy Ernő fehér kamásnija. Ezuttal a fehér kamásnihoz kissé zöldesen ható zsakettet viselt. A konkurrens lapot ugyancsak zsakettben egy Dabay József nevű fiatalember képviselte.. A felvonulásban Kecsege Dániel nem vett részt. A Király-utca sarkán állott Déry László kollégájával és unokafivérével s megfontoltan csupán ennyit mondott:

— Az ember kijelentéseiben ne legyen elhamarkodott. Lehet, hogy a klasszikusokban nem ütik meg a mértéket. Mi, akik a kritikát fogjuk írni, helyes, ha megőrizzük a kötelező távolságot! Olyasmit hallottam, hogy az összes színésznők foglaltak a társulat kebelében. Vān cigarettád?

— Nincs.

— Hát pénzed?

— Az sincs.

— Nekem sincs.

— Biztos, hogy a színésznők mind foglaltak?

— Úgy hallottam.

— Legfőbb ideje, barátom, hogy megreformálják a vidéki színészetet. Cikket fogok írni róla.

Ha őszinték akarunk lenni, meg kell vallanunk, hogy Kecsege Dániel távolmaradását a

pályaudvarról, nemcsak az a megfontolás idézte elő, miszerint kritikus tartsa meg a kötelező távolságot. Része volt ebben annak is, hogy a pályaudvari fogadtatás ötletét az a fiatalember vetette fel, aki a konkurrens lapnál Dabay József nevén írta cikkeit.

Kecsege Dániel és Dabay József között elintézetlen affér súlyosodott, mely kilenc kacsa állítólagos halálából még Szilveszter táján támadt. Ugyanis Szilveszter hajnalán Kecsege Dánielnek mesélt valaki egy történetet, melyet másnap megírt.

A történet kilenc kacsáról szólt:

„Egy öreg házaspár Szilveszter napján vendégségbe várta az unokáit. Mi sem természetesebb, mint az, hogy a nagymama mindent összeszedett a ház körül, amivel a gyerekei, unokái Szilveszterét kellemessé varázsolhatja.

Az egyik kis unokának különös kedvenc eledele a rumos meggy. Még pedig az a rumos meggy, amit a nagymama szokott eltenni hatalmas befőtt üvegekben. Szilveszter délutánján a nagy sütés-főzés közben ez is eszébe jutott a nagymamának. Betípett a spájzba, kihozta a rumos meggyet. Amikor azonban napfényre került az üveg, nagymama megdöbbenve vette észre, hogy romlik a rumos meggy. Az üveg felső rétegei penészesek. Szerencsére csak a tetején volt baj a meggyel, az alsóbb régióig nem ért a vész. Hát szépen lekanalazta a rom-

lott rétegeket, kinyitotta az ablakot és kicsapta az udvarra. A többit pedig illatos levében kristálytálakra öntötte, hogy tálalja a vacsorához.

A sütés-főzés hevében már el is feledkezett a rumos meggyről, amikor rémülten rohant be a kis cseléd:

— Nagyságos asszony! Kilenc kacsza dögöltten hever az udvaron!

Nosza volt szaladás! A kis cseléd nem hazudott. Nagymama kilenc legszebb kacsája ott feküdt a földön, mozdulatlanul, élettelenül. A kicsapott romlott rumos meggy maradékainak szomszédságában.

Nem volt, sajnos semmi kétség: a szép kacsák megették a romlott meggyet és torkosságukra életükkel fizettek rá. Keserű Szilveszter! Nagymama olyan szeretettel ápolgatta ezeket az állatokat! És már olyan szépen meg is híztak! Bizony, nagy kár. De nincs segítség. Még csak azzal sem vigasztalódhattak, hogy a kilenc kacsát megsütik vacsorára. Egyrészt mert kilenc kicsit sok, másrészt pedig, mert úgy hűltek el, megmérgezve!

Nagymama, mikor jól kisírta magát, szomorúan mondta:

— Itt lelkiem, mást nem lehet csinálni, reggel, ha jönnek, oda kell adni a cigányoknak...

A kilenc kacsza elveszett a család számára. Egyetlen, ami még megmenthető: a tolluk. A kis

cseléd hát bevitte a konyhába az elhullott állatokat s ott kitepte szép fehér tollukat. Keserves munka volt, érezni közben, hogy milyen kövérek voltak már, mennyi zsír, milyen szép máj, még miegymás megy itt kárba.

De ha egyszer így történt!

A tollat eltették szépen és a megkopasztott állatokat kidobták az udvar sarkába. A jó hidegben elállnak ott reggelig, amikor megjönnek a cigányok.

A családi gyász csak akkor enyhült, amikor megérkeztek az unokák. A gyerekzsibongás, csók, ölelés, elfelejtette nagymamával az érzékeny veszteséget. Este nyolckor hát szilveszteri vidámsággal ülték körül a családi asztalt. Már éjfélre járt, amikor egyszerre az egyik leány felkapja fejét:

— Micsoda lárma van odakünn?

Hát csakugyan! Lárma, még pedig az udvar felől.

Éktelen hápogás!

A nagymamán mintha áram futott volna végig. Kirántja az ajtót s a következő pillanatban kísérteties kép tárult a szeme elé.

A rettenetes hidegben kilenc pucérra kopasztott, tollától megfosztott kacsá rohangászott kétségbeesetten gágogva, magánkívül.

A kacsák nem döglöttek meg a romlott rumos meggytől. Ennek ellenében, annak rendje-

módja szerint berúgtak tőle. Nem döglöttek voltak, hanem — holtrészegek.

És most itt rohangásztak fázva, megkopaszta.

Mit lehetett csinálni? A kilenc kacsát beültették a kályha mellé, a család pedig nekiállott ruhát varrni. És amikor éjfélt tizenkettőkor megszólaltak a harangok, a szobában kilenc kacsza sétált pepita zakóban...“

Jó történet, mit tagadjuk. Azon melegiben meg is írta. S ez volt a baj. Ez a Dabay József másnap gúnyos cikket írt a kilenc kacsza ellen. Azt írta, hogy a történetet már régen megírta egy francia író és Kecsege Dániel feldolgozásában csak egy új momentum van, — a pepita zakó.

Ilyen előzmények után valóban nem állt módjában részt venni a fogadtatáson, melynek ötletét Dabay József vetette fel.

Ehelyett elindult a Posta-utca felé, hogy anyagi helyzetén kisebb lendítést eszközöljön.

Igy történt és ez volt a valódi oka annak, hogy Kecsege Dániel a Szeghelyi Hírharsona illusztris főmunkatársa és doyenje, — mint említettük, már huszonkétéves is elmúlt, — családi körben töltötte azt az estét, melyen a színtársulat megérkezett.

Amikor a történelmi hűség kedvéért ennyire tárgyilagosan ismertetjük az eseményeket, nem zárkozhatunk el a közlés elől, hogy Kecsege Dániel illetén viselkedése csak annak a mértéktartó úri fölénynek jelenlétét dicséri, mely hősünk viselkedését mindenkor és az élet valamennyi helyzetében olyannyira jellemezte. A fentebb említett történelmi hűség kedvéért ugyanis le kell szögeznünk, hogy Kecsege Dániel a kilenc kacsza halála esetében őt ért méltatlan támadásáért visszalöhetett volna, Dabay József hirlapírónak ugyanis éppen e napokban volt olyan esete, mely erre felettébb alkalmasnak látszott, annál is inkább, mert összeütközésbe került a rendőrhatósággal. S ez az összeütközés egyetlen este keretében meg is ismétlődött.

Dabay hirlapíró ugyanis e napokban érzelmi csalódáson esett át. Erzékenyebb keblű olvasóknak már hetek óta feltűnt, hogy Dabay hirlapíró „Királynőm Adelaida“ címmel lírai verseket közölt. A királynő, kit Adelaidának nevezett, a polgári életben gépíróhölgy volt s királynői rangja sem tudott változtatni a tényen, miszerint atyjának egy rútkeblű házfelügyelőt kellett neveznie. E házfelügyelő igen kevés érzékkel bírt a líra gyöngyszemei iránt s demokratikus érzelmeit már az is sértette, hogy leányát királynőnek nevezték. Ez okból a királynőt éjjeli kapunyitásokra is kirendelte.

E méltatlan helyzeten kívánt segíteni Dabay hirlapíró, amikor fentebb már említett zsakettjében és a Fóthy Ernőtől kölcsönkért fehér bokavédővel feldíszítve megjelent a házfelügyelő otthonában és kifejezte azt a kívánságát, hogy az ifjú hölgyet hitvesévé fogadhassa.

Fájdalom, mint kiderült, még a házfelügyelői demokráciának is van határa s a rangon aluli házasság, a házfelügyelői körökben is osztorozott szokás. A rútkeblű házfelügyelő rangon aluli házasságnak minősíthette lányának frigyét Dabay József hirlapíróval s e véleményének meglehetősen rusztikus formában adott kifejezést.

Ez az érzelmi csalódás idézte elő, hogy Dabay József, társul vevén maga mellé Fóthy Ernőt, egy vendéglőbe vonult. Itt történt, hogy nem ismervén a bornak erejét, a kelleténél többet ivott s minthogy a vendéglősnek nem volt érzéke a szerelmi fájdalmak iránt, viszont a levert lámpák számát sokallta már, megtagadta a további fröccsök kiszolgáltatását. Dabay hirlapíró Fóthy Ernő kartársi támogatásával új vendéglő keresésére indult s minthogy közbe esett a várost átszelő patak, annak hídján megállott, hogy a vízbe kiáltsa fájaalmát. E kitörés viszont felkeltette a rendőrség képviselőjének érdeklődését és rövidesen annak szelíd intését is maga után vonta. Dabay hirlapíró azonban nem fogadta ezt az intést a kötelező

tisztelettel s végül is a rendőr papírost vett elő, plajbászt nyálazott és zordonan feltette a kérdést:

— Hogy hívják az urat?

— Dabay József — hangzott a válasz a tényeknek megfelelően.

— Született?

— Nyilván.

— De hol?

Erre is megkapta a választ és most már Dabay hirlapíró vallása iránt érdeklődött.

— Izraelita — vágta ki büszkén Dabay József, aztán háziipari termékek mintáit utánzó lépésekkel tovább indult.

Fóthy hirlapíró csak ekkor ocsudott fel meglepetéséből:

— Te, Jóska! Miért mondtad, hogy zsidó vagy?

Dabay József ránézett, ujját intón felemelte és így szólt:

— Mert ha reggel a kapitányságon ezt a jelentést elolvassák, nyilvánvaló lesz mindenki előtti hogy az éjjel a rendőr volt részeg, nem én!

S vajjon mi ez, ha nem a hatóság durva félrevezetése? Már ez is elegendő lett volna, hogy Kecsege Dániel a kilenc kacsza esetében emelt vádakat azzal utasítsa el, hogy ilyen egyéniség részéről ért vádak fehér tógáját be nem piszkíthatják. Ám Dabay hirlapíró még ez éjsza-

kán újfent ellentétbe került a rendőrséggel. A Nagyvásár-tér sarkán ugyanis talált kocsmát, amely befogadta. Mielőtt azonban helyét az asztal mellett elfoglalta volna, észrevette, hogy három kerékpár támaszkodik a vendéglő falának. Dabay József, mint már említettük, heves vágyat érzett a kerékpár sport iránt s több ízben is tervbe vette kerékpár vásárlását. Hogy tervét meg nem valósította, annak kizárólag anyagi okai voltak. E kedvező alkalmat tehát nem akarta elszalasztani s addig is, míg a szükséges anyagiak rendelkezésére állanak, helyesnek tartotta, ha egyszer körülbiciklizi a Nagyvásár-tér területét.

Egy pillanattal később már fel is pattant a kerékpárra. Az első kissé bizonytalannak látszó nyolcasok után, még bizonytalanabb nyolcasok következtek és nem volt kétséges, hogy pillanatokon belül elfoglalja helyét Rechnitzer Jakab úridivatüzletének kirakatában két férfiring és három hósztráger között. Am ekkor éppen a pillanatban sebzett ordítás hangzott fel a vendéglő ajtaja felől és Dabay József egyszerre arra eszmélt, hogy vad csatakiáltással két rendőr biciklizik utána. A harmadik pedig öklét rázva, szalad mögöttük.

Ebben a tragikus helyzetben Dabay hírlapíró azonnal kijózanodott, megszüntette a nyolcasok cirkalmazását, ehelyett vad pedálózással menekülésbe fogott. Álmukból felriadó

szemtanuk közlése szerint közel húsz percig tartott a vad üvöltéssel fűszerezett hajsza a Nagyvásártéren. Dabay versenytempóban száguldott körbe s ugyanilyen tempóban fujtattak utána a rendőrök. Végül is győzött a túlerő és Dabay József hirlapíró, mint biciklitolvaj vonult be a rendőrkapitányság ügyeletére. Ott volt ugyan mentőtanúja Fóthy Ernő is, aki igazolhatta hogy csupán úri sportszenvedélyről volt szó, korántsem eltulajdonítási szándékról, de fájdalom, Fóthy hirlapíró már a vendéglő ajtajában elaludt, egyik rendőrnek ölében kellett bevinni az ügyeletre s ott hiába keltegették, reggelig aludt, a tisztaelküek édesded nyugalmaival. Ezen még azok a pofonok sem változtattak, melyeket Dabay mért le neki, hogy felébressze s így az ártatlanságáról tanuvallomásra bírja. Fóthy rendületlenül aludt s Dabay reggelig virrasztott a rendőrségen, míg az ismerős rendőrtisztek igazolták, hogy illusztris hirlapíró pajzán tréfájáról van szó, nem pedig bicikli tolvajlásról.

Mondhatja-e bárki is, hogy Kecsege Dániel mindeme tények birtokában nem löhetett volna vissza a kilenc kacsáért? Bizony visszalőhetett volna. De mégsem tette. Vannak jellemek, melyek nem ok nélkül viselik a „római“ jelzőt...

NEGYEDIK FEJEZET,

melyben Kecsege Dániel megpillantja a macskarcu nőt.

Kecsege Dániel a Kőszegi-utcában lakott egy rendkívül keskenyfrontú, de mélységben annál tekintélyesebb emeletes házban.

Avatatlan szemlélő, aki e házat csak az utcáról ismerte, azt hihette, hogy a földszint három kis üzlethelyiségén kívül egyetlen lakás található benne, az is az emeleten. De aki belépett a kapun, az csodálkozva láthatta, hogy a keskeny kis udvar egészen a Szily János utcáig nyúlik s hosszú földszintjén, valamint emeletén huszonzét lakás sorakozik egymás mellé.

Kecsege Dániel számára ez azért volt feletőbb fontos, mert e különös háznak — akár hiszi az olvasó, akár nem — ő volt az örököse. Az utcai frontot a szülői lakás foglalta el, melynek szobáiban Kecsege Dániel is eltöltötte ifjúságát.

Ez az ifjúság — bármilyen különösen és hihetetlenül is hangzik, miután már megismerkedtünk Kecsege Dániel komolyságával és nem

mindennapi megfontoltságával — a szem, sőt a fültanuk szerint is kissé zajos jellegű volt. A földszint kissé nedves, s az emelet valamivel szárazabb lakásaiban még ezidőtájt is többen laktak, akik pontos okát tudták adni egynémely különös és Kecsege Dániel zsenge korából származó jelenségnek. Egybehangzó véleményük szerint például az a gondosan furt lyuk, mely az első emelet egy és kettes számú lakások mellékhelyiségét elválasztó, deszkafalán található, Kecsege Dániel korán jelentkező szépérzékének bizonyossága. S azt a célt szolgálta, hogy az első emelet kettes számú lakást bérlő, Vadas Samu vaskereskedő feltűnően csinos Margit leányának szépségében gyönyörködhessék.

Az egybehangzó vallomást alátámasztja az a tény is, hogy Vadas Samu gyermekszobáját a konyhától elválasztó ajtón hasonló lyuk található, még pedig három, melyek mindegyike a konyha másik sarkát fedi fel a szemlélődő előtt. Kecsege Dániel, aki zsenge ifjúságában meleg barátságot tartott fenn a Vadas csemetékkel — e csemeték pofonnal alátámasztott egykori vallomása szerint — e három különböző irányú lyukat ugyancsak fejlett szépérzékének kényszerére fúrta. Fürdőszoba hijján ott fürdött ugyanis Vadas Margit. S nem lehetett tudni, hogy a kádat a konyha melyik sarkában fogják felállítani.

Az ifjúság évei — kisebb-nagyobb meg-

szakításokkal, — itt e hosszú udvar réseiben, porolóin, azonkívül a zeg-zúgos pincék és padlások oduiban zajlottak le. A kisebb-nagyobb megszakítások olyankor következtek be, amikor Kecsege Dánielt a szülői meg nem értés különböző nevelő intézetekben helyezte el. A számüzetést rendszerint félreértett iskolai bizonyítványok idézték elő. Így került például egy veszprémi intézetbe, ahol közel két esztendeig elmélkedett afölött, hogy mi lenne a szabadulás módja. Az utat végre is két tücsök mutatta meg, melyeket a növendékekkel együtt megtett ebédutáni kötelező sétákon szerzett be példátlanul türelmes utánjárással. Gazdag zsákmányát — nem is sejtve még, hogy szabadítóit viszi, — azonnal üres gyufaskatulyákba rakta és gondosan hazavitte. Délután öttől-hétig, mely órákat az intézet hagyományai a tanulásnak szenteltek, azon elmélkedett, hogy a két tücsköt miként tudná leggyümölcsözőbben hasznosítani. Az isteni szikra végre is megérkezett. Szolgálhat-e nemesebb célt két fogoly tücsök, mint azt, hogy a kövér tanulmányi felügyelő paplana alá rejtve halálra rémítse a tanférfiút? Valóban nem! A tücskök ugrándozni kezdtek a kövér egyéniség habtestén s a vizsgálat kiderítette, hogy a merénylet elkövetője Kecsege Dániel volt. Negyvennyolc órán belül hazaküldték szerető szüleinek.

Hasonló ötletes módon szabadult ki még

két intézetből. Sajnos, ötödik gimnazist . korában úgy érezte, hogy homlokon csókolta a Muzsa és ez időből szakított további ötleteivel, lobogó haját növesztett és hatalmas csokornyakkendőt viselt. Mindaddig míg a nyolcadik gimnáziumból el nem vitték az első világháborúba katonának. Akkor lobogó hajdísztól és csokornyakkendőjétől is megfosztották. Az önkéntesi időt Bécsben töltötte Kecsege Dániel és ez időből egyet jegyzett meg róla a szájhagyomány. A történet azzal kezdődött, hogy Kecsege Dániel addig tartózkodott a császárvárosban, míg készpénzvagyonra tíz koronaig le nem apadt. Akkor „zweiundzwanzig gradaus“ vásárolt egy villamos jegyet a Südbahnhofra, ott kilenc korona és 70 fillérért jegyet váltott Szeghelyig és az esti gyorssal hazautazott. Éjfél tájt bekapogott a nagymamához, akinek bebizonyította, hogy azonnal kétszáz koronát kell kiutalnia jövője érdekében. A kétszáz korona birtokában tüstént a vonatra ült és reggel hatkor, — mint-ha békésen ágyban töltötte volna az éjszakát, — a gazométer tövében kivonult önkéntes társaival.

Egyízben hasonló útra kelve, foglalta el helyét az esti gyorson. Kétnapos éjjeli tanulmány után ült a vonatra s minthogy üres fülkét talált, elhatározta, hogy az utat annak rendje és módja szerint fogja átaludni.

Tehát minden felesleges felsőruhához való

csökönyössé ragaszkodás tökéletes mellőzésével.

A gondolatot nem követte gondolkozás, így történhetett meg, hogy egy perccel később már a leglengébb magyarban pihent a pamlagon s lengeségét kizárólag a magára borított köpeny leplezte.

Talán másfélórát aludhatott, amikor egy erősebb zökkenésre kinyitotta a szemét. Csak egy pillanatra. De ez a pillanat tökéletesen elegendő volt, hogy tetőtől-talpig kirázza a hideg.

A fülkében ugyanis már nem volt egyedül. Vele szemben vörös lampasz: egy tábornok. És mellette két leánya s a felesége.

Úristen, mi lesz itt? Gyorsan lehúnyta a szemét, még horkolni is kezdett. Hát hogyné! Hiszen, ha ébren van, akkor neki azonnal fel kell ugrania, feszes haptákba kell vágnia magát és ez lehetetlen! Mert akkor a köpeny lehullik s ami alatta van, az minden, csak nem olyasmi, amit a világ bármely hadseregében egy tábornok előírásszerű megjelenésének elismerni hajlandó. Pláne hölgytársaságban. Pokoli percei voltak. Egy darabig törte a fejét, végül megállapította, hogy itt nincs segítség. Itt aludni kell! Ha törik, ha szakad, aludni, ha belegebed is! Mindaddig aludni, amíg le nem szállnak. Már csak egyért imádkozott. Szálljanak le, mielőtt utazása céljáig ér.

De az állomások egyre fogytak, már csak egy állomás volt utazása végcéljáig s hiába, nem szálltak ki.

A vonat már ott robogott Szeghely rendezett tanácsú város állomásának váltóin, de az előkelő útitárs és családja semmi jelét nem adta annak mintha kiszállásra készülne. Nem is szállt ki. Ott állt a vonat, Kecsege Dániel megérkezett és nem mozdulhatott. Ott kellett horkolnia, kegyetlenül éberen, a katonaköpeny alatt. És még hozzá hálásnak is kellett lennie! Mert a kalauz fel akarta kelteni! De a tábornok nem engedte.

Hadd aludjék, intézkedett jóságosan.

Hát aludt tovább. A vonat ment, ő horkolt, este nyolc óra után kezdte, egész éjjel gyakorolta s horkolt még reggel tízkor is, amikor a vonat Zágrábba megérkezett.

Akkor a tábornok és családja felállott.

— Megérkeztünk! — hallotta. S ő ott állott lenge magyarban, hatszáz kilométerre utazása célpontjától, egy fillér nélkül.

Midőn a világháború véget ért már és társaságban szó esett a háború borzalmairól, e vér-fagyasztó történet elmondásával Kecsege Dániel többször is tett tanubizonyyságot amellet, hogy a háborus izgalmak valóban próbára teszik az idegeket.

De ezekben a napokban Kecsege Dániel már a Kovács-nagyszálló kávéházának ujságíró asztalánál foglalt helyet és általános irigyelettség tárgya volt, mert önálló legénylakás felett rendelkezett. Ez a legénylakás atyja házában volt,

egyetlen szobából állott és ajtaja a gangra nyílt. Itt őrizte verseit, előadatlan színdarabjait s egy félig kész regényt, melyet élete nagy művének szánt s ezért nem kívánt elsietni.

Ebből a szobából indult el Kecsege Dániel azon az estén is, amikor a színház kapui megnyilottak: De ezen az útján talán ne kísérik el. Csak a színháznyitás harmadik estéjén, kövessük a színgazgató páholyába, ahol a szakértő kényes ízlésével, de egyben jóakarátú leereszkedésével foglalta el a legjobb helyet.

A történeti hűség kedvéért szögezzük le, hogy ezen az estén a Szibill című operettben a társulat könnyedebb részlege mutatkozott be Szeghely rendezett tanácsú város nagyérdemű közönségének.

Az első felvonás minden különösebb esemény nélkül zajlott le.

— Egész ügyes társulat, — fordult Kecsege Dániel az igazgatóhoz. — De persze nem tudhatom még, hogy megüti-e a mértéket klaszszikusokban is.

A későbbiekre oly fontos esemény akkor következett be, amikor a második felvonásban felhangzott a nagyhercegnő belépője és új színésznő lépett a színpadra.

Sudár termet, hatalmas szőke hajkorona.

Kecsege Dániel a habitüék fáradt mozdulatával fordította fejét az igazgató felé:

— Ki ez a nő? Még nem láttam színpadon.

— A dédanyja a Nemzeti Színház egykori híres tragikája, nagyanyja a Népszínház és Budai Színkör volt híres primadonnája, nagyapja színigazgató, nagybátyja...

Kecsege Dániel biggyesztette a száját.

— Macskaarca van!

— Nincs is olyan macskaarca, — mondta a direktor.

— Most látom először. Kávéházban sem láttam még.

— Nem is fogod, van egy nagy hibája.

— No?

— Azt hiszi, hogy a színház apácázárda.

Fölényesen legyintett Kecsege Dániel.

— Ezt ismerjük már!

Előadás után bement a szerkesztőségbe és alkotott egy fulmináns kritikát. Kifejtette, hogy a nagy elődök emléke korántsem elegendő ahhoz, hogy valaki olyan nagy elmélyültséget és színészi képességeket kívánó szerep eljátszására vállalkozzék, mint Szibillben a nagyhercegnő figurája. S csak úgy mellékesen hozzáfűzte, hogy eddig nem ilyen szerény estélyi ruhában képzelt el egy nagyhercegnőt.

A „macskaarcú“ nő, akit oly atyai jósággal és nemes szigorral ösztökölt Kecsege Dániel, hogy ne bízta magát a nagy elődök iránt

érzett tiszteletre, hanem önerejéből formálja és gazdagabb kiállítású ruhákba öltöztesse színpa-di figuráit, a színlapon és a magánéletben is Szathmáry Veronika nevet viselte, s ebben a döntő pillanatban éppen boldogtalanul szerelmes volt. Szerelmének tárgya egy Sopronban szolgálatot teljesítő főhadnagy, boldogtalanságának oka pedig a kaució hiánya volt, mely a házasságkötésnek még a gondolatát is elfojtotta.

Szathmáry Veronika húszéves volt és nagyanyjának, a kilencvenes évek nagy operettprimadonnájának kíséretében ült Thália szekérébe. Réme volt a társulatnak. Az összes tagok kénytelenek voltak a legfélreesebb helyekre járni, ha káromkodni óhajtottak, vagy szalonképességet nélkülöző tréfát kívántak elmondani. Szathmáry Veronika közelében kénytelenek voltak úrimódon viselkedni. Egy kétértelmű szó és Szathmáry Veronika reájuk zúdította a színházi törvényszéket. Szentendre puritán légköréből került a világot jelentő deszkákra és gondolkozásában, viselkedésében, valamint erkölcsi felfogásában továbbra is megtartotta azokat a formákat, melyeket Szentendre idősebb hölgytársadalma írt elő fiatal hölgyek számára, akik beletartozni kívántak az úrileányka fogalmába.

E formák között zajlott szerelme is a főhadnaggal.

Felette csábító volna az alkalom, hogy ehe-

lyütt a nyiladozó szerelem szépségeit ecseteljem, hiszen a modern irodalom úgy a líra, mint a regény terén, mint tudjuk, bűnösen elhanyagolja a szerelem címszó alatt ismeretes érzés oknyomozó ismertetését. Rendkívül frappánsan hatna, ha elmondanám, hogy akáclevelekkel a „szeret — nem szeret“ kezdetű szellemes játékot gyakorolták, hogy többszázszor közölték egymással, mi szerint örökké fogják szeretni egymást, mennyország lesz az életük és inkább a halál, mint az élet egymás nélkül. Ha mindehhez hozzáfűzném azt a kétségtelen ténnyt, hogy „így még senki nem szeretett“, ahogyan ők imádták egymást, akkor rövid izelitőt adnék azokról az izgalmas, még soha sem hallott, soha meg nem írt érzésekről, melyek bennük dúltak.

De — tekintettel arra, hogy a társulat Sopronból történt távozásakor — örökre elbúcsúztak egymástól, talán mellőzzük az értekezést. Annál is inkább, mert ez érzemény ecsetelésére e regény folyamán még lesz alkalmunk.

Igy ehelyett inkább, szögezzük le azt a vitathatatlan ténnyt, hogy Szathmáry Veronika lábainak karcsúsága, nemes vonala s egész izgalmas szépsége — a művésznő eddigi állomásain, Sopronban, Győrben és Nagyszebenben is zavarokat okozott. Egyrészt több lírai költemény megírását váltotta ki, másrészt anyagiasság gondolkodású idősebb urakat piszkos ajánlatok megkockáztatására sarkalt. Szögezzük le, már

most, hogy sem a lírai versek, sem a galád ajánlatok nem tudták Szathmáry Veronika szilárd erkölcsi alapját megingatni.

Már az egész vidéki színészetben mint egyedülálló jelenséget emlegették s egyízben közgyűlésen is hivatkoztak rá. Hogy ilyen is van ...

S ebben nem volt semmi túlzás. Szathmáry Veronika csak a délelőtti próbákön s az előadásokon volt színésznő. A nap és az éjszaka minden egyéb percében a kris vidéki úrilány csendes életét élte.

Ha aranyhajú úri ragyogásában, hótiszta fehér ingblúzában páratlanul karcsú lábaival kilépett Szeghely utcáira, éreznie kellett körülötte a lelki és testi tisztaság üde és barátságos, együttérző mosolyt kiváltó levegőjét.

Kecsege Dániel, mikor elégedetten elolvasta Szathmáry Veronika alakításáról alkotott kioktató kritikáját, nem is gondolt arra, hogy elolvassva azt, a nagyhercegnő alakítójának szeméből két hatalmas könnycsepp gördült elő s egy karcsú, édes leánytest zokogástól remegve bukkott egy kis hónaposszoba öreg pamlagjára.

Szathmáry Veronika hónapok óta küzdött ezért a szerepért s annak fehér selyem estélyi ruhájába minden kis, magától megvont pénzt beleölte ...

ÖTÖDIK FEJEZET.

melyben különös események történnek a püspöki kert és annak gondozása körül.

Ha Kecsege Dániel kritikája fullánkot ültetett Szathmáry Veronika szívébe. a Szibill második előadása kihúzta ezt a tüskét.

A színházhoz még keserű érzésekkel érkezett meg. Rossz hangulatát csak fokozta a harsány jelenet, mely az előadás előtt lejátszódott. Tulajdonképen azzal kezdődött, hogy Toldalaghy Alfonz, a Bánk személyesítője, benézett a színházhoz és néhány keresetlen szóval azt a sikert ecsetelte, mely alakítását fogadta a megnyitó előadáson.

— Ő! — kiáltotta lelkesen. — Dicső volt, pályatársak, dicső az az este! Ilyen siker azóta sem volt a vidéki színészetben, mióta Pusztatamásin a Hamlet-et játsztam!

Fájdalom, a lelkes szavakat meghallotta Liliom Gabriella, a Bedenyi-féle sopron-szeghelyi színtársulat anyaszínésznője. Szathmáry Veronika, aki keserűségében nem is hallotta Toldalaghy Alfonz himnuszát, csak arra esz-

mélt, hogy felzeng Liliom Gabriella fájdalmas basszusa.

— Ah! — kiáltotta. — Hamlet! Pusztatamási! Hát akkor mit szóljak én? Mikor Elektrát játsztam! Elektrát! És másnap már a Cornevillei harangokat! Ah! Hamlet! Pusztatamási! Az is siker? De mikor én! Liliom Gabriella! Óh! Az volt a siker! Az ifjúság kifogta kocsimból a lovakat! A magasból virágeshő! Zúgott az éljen, a taps! — Megvetéssel nézte végig a primadonnát — Persze ma ilyen siker nincs. Akkor másmilyenek voltak a primadonnák!

A primadonna, Völgytelki Nusi, gúnyosan felnevetett. A sűgő, aki éppen szuszogva mászott lyukába, odamorrant.

— Csak veszekedjete, veszekedjete! Fenne ette volna meg az egész színészetet! Az embert idedugják ebbe a lyukba! Meg se tudok mozdulni! Minden este kicsavarodik a derekam!

Valaki azt a megjegyzést tette, hogy a színészetnek is szüksége van vértanukra. A sűgő lenyelte a megjegyzést, de Liliom Gabriella basszusa újra felcsendült.

— Vértanuk! A művészet vértanui! Ez is az? Ez a sűgő? E szolgálék? Hát akkor mi vagyok én? Aki Elektrát játsztam és a Cornevillei harangokat! És nem itt! Ó, nem ily alantasségekben! De Pócsmegyeren! — Mélyet sóhajtott. — És most? Mi vagyok most? Komikát

játszom. Elvettek minden jó szerepet! Már szép Helénát sem játszhatom! És miért? No miért? Mert jöttek éretlen zöld leányok, akikkel én, én nem konkurálhatok, mert méltóságom aluli lenne. — Legyintett. — Itt az érett szépség nem érvényesül!

Völgytelki Nusi, aki már Szibill toilettjében tündökölt és éppen dekoltált bájait fehérítette, hetykén kikiáltott az öltözőből.

— En igazán nem tehetek róla, hogy a közönség jobban szeret!

Ez hiányzott. Mint az ágyúlövés dördült Liliom Gabriella:

— Ah! Halljátok, mit mond e nő? Hogy a közönség jobban szereti! Ő, mi végzetes tévedés! Nem! Nem! A közönség engem szeret! A közönség tudja, hogy én vagyok az igazi primadonna! De nem! Nekem nem kell az ilyen szerep! En nem vetkezem le! En nem állok meztelenül a közönség elé!

Zengett az anyaszínésznői basszus.

— Még csak az hiányzana! — kacarászott ki az öltözőből Völgytelki.

— Úgy van! Még csak az hiányzana! Kisasszony! Vegye tudomásul, hogy ezekben a szerepekben Liliom Gabriella önnek nem vetélytársa! Kisasszony, vegye tudomásul, hogy Liliom Gabriella sohasem volt a szerkesztő urak szeretője, nem érdekelte sem a szolgabíró, sem a segédjegyző! Vegye tudomásul kisasszony,

hogy Liliom Gabriella nem olyan, mint ön. Liliom Gabriella a színésznői pályán is megőrizte ártatlanságát!

Bedenyi direktor ment át a színpadon. Völgytelki kicsicsereggett az öltözőből:

— Dirikém, láttad tegnap? A kultúrtanácsnok vörösre tapsolta a tenyereit! Nekem tapsolt!

Harsány, mondhatni gyilkos gúnykacaj tört elő Liliom Gabriella kebeléből.

— Neki tapsolt! Haha! Azt hiszi neki!

Völgytelki Nusi felsívított.

— Mondja, mit akar maga tőlem? Én nem tehetek róla, hogy fiatal vagyok!

Liliom Gabriella szemében vészes láng lobbant. Vészterhes csendben lépett a primadonna felé.

— S én? — hangja most halk volt, fenyegetően halk. — Én talán öreg vagyok?

Ez volt az a pillanat, amikor Szathmáry Veronika már számolt a vita tettelegességszámba jövő formájával. Szerencsére Bedenyi direktor egy keszeg, rendkívül elfogódott urat taszítva maga előtt, harsány szavával megakasztotta a kitörni készülő zokszavakat.

— Hölgyeim és uraim, — kiáltotta, — engedjétek meg, hogy bemutassam Klobucsák tanár urat, a Szeghely és Vidéke társadalmi és művészeti netilap főszerkesztőjét.

Liliom Gabriella karja kitárult.

— Ah! Ön az? Ön az, aki az írta Gertrudisomról, hogy már régen a fővárosban volna a helyem!

— Igenis! — riadt meg Klobucsák tanár és főszerkesztő úr, azután eltűnt Liliom Gabriella keblei között.

— Gratulálok! Gratulálok önnek, főszerkesztő úr, — hallotta fátyolosan az előbbi basszust, — Önnek éles látása van.

Klobucsák tanár úr, miután kiásta magát a nem mindennapi keblek közül, szerényen meghajolt.

— Ó, kérem, én csak kötelességet teljesítettem. Az önök művészete felejthetetlen lesz Szeghelyen és az én kritikáim csak gyenge kísérletek voltak, hogy ismertessék az önök igazán fővárosi nivójú művészetét.

— Szerkesztő úr! — zengett Gabriella. — Szerkesztő úr! A színművészet és a sajtó egy anyaméhből születtek, megértik egymást! S ön engem különösképen megértett! A kritikáját a szívem felett fogom viselni mindaddig, amíg el nem szólít az Úr! De mielőtt elmegyek, szeretném önt méltó jutalomban részesíteni. Ön megcsókolhatja a homlokomat!

— De kérem, én... — riadt meg Klobucsák.

— Ó, ne tegye félénkké a kegy. Megengedem. Csókolja meg a homlokomat.

Klobucsák félénken megcsókolta a homlokát és Liliom Gabriella fölsóhajtott.

— Ha alkalmam lenne még önnel találkozni... azt hiszem... nem tudnék önnek ellenállni, nem tudnék erős maradni és önnek adnám a legnagyobb kincset!

— Ó, asszonyom...

— Én még leányka vagyok...

A Szibill kritika után ez a jelenet kissé sok volt Szathmáry Veronika amúgyis boldogtalan szerelemtől sajgó szívének. Bár csak a második felvonásban lépett színpadra, kiment a kulisszák közé. Fájdalom, itt sem talált barátságosabb környezetet.

Toldalaghy Alfonz keserű hangjába ütközött.

— És ezekkel játsszon egy Toldalaghy! Pfuj! Ripacsok! Szerkesztőke! — kiáltotta Klobucsák felé. — Nekem elég volt ebből a társaságból! Mondja, nem tud nekem valami csendes kis állást? A fűszerszakmában, vagy bánom is én, akárhol! Csak ripacsot ne lássak!

— Már megint kezded, — nézett rá Szibill — úgyse tudod itthagyni ezt a pályát!

— Nem tudom? Hát igazad van, — csattant kopott baritonja. — Nem tudom. De nem azért nem tudom, amiért te gondolod! Nem, te drága, égbevaló angyal! Nem. A szívem nem enged! Ez a szív! Mert benneteket sajnállak!

Mit érne ez a társulat, ha én nem volnék itt és egyáltalán mit érne az egész vidéki színészet? Évek óta ostromolnak a pesti direktorok, térden állva kérnek, hogy menjek és én nem megyek. Mert nélkülem meghalnátok, mert ha én nem játszanék, üres lenne a színház. Én vagyok a mentőangyalotok, ha felcsendül csodás baritonom, lalala! Ez a hang! Nos, és a nők! Amerre járok, amerre lépek, hullnak elém! És a levelek, szép, szerelmes levelek, amelyek nekem szólnak, az isteni bonvivánnak, az semmi? Semmi? Nem édesem! Én még fiatal vagyok, hódító és gyönyörű! Ha mégis itt-hagyom ezt a pályát, az nem azért lesz! Az égre, nem!

Harmadikat csengettek, a zenekarban felzendült a nyitány, a kulisszák mögötti világ elcsendesült.

Szathmáry Veronika kesernyésen ült egy bizonytalan lábú széken és várta a második felvonást. Amikor olyan keservesen megkoplalt és mégis lebecsült fehér selyem estélyi ruhájában kilép a színpadra, Szeghely rendezett tanácsú város nagyérdemű közönsége elé.

Csendes szomorúsága akkor sem engedett, amikor a második felvonás végén felcsattant a taps. Kicsisége érzetében szerényen háttérbe húzódott és rezignáltan nézte, amint a zenekarból felemelkedett a rivalda felé egy hatalmas, pompázó virágokból összeállított csokor.

A virágok olyan különlegesen szépek voltak, hogy a nézőtér egyszerre felszisszent. Szibill alakítója már nyúlt a csokor után, amikor Szathmáry Veronika elhülve vette észre, hogy a virágot felnyújtó, jegyszedő nő feléje integet.

Igen, a csokor, ez a különlegesen szép virágösszeállítás, neki szólt.

Izgatottan tépte fel a rajta csüggő borítékot, de döbbenten látta, hogy a boríték üres. Sehol egy név, sehol egy szó, mely akárcsak halvány tájékozódást is nyújthatott volna küldője személye felől.

Az ifjú művésznő vígasztalódott szívvel lépett ki előadás után a színház kiskapuján.

A vígasztaló érzés aztán izgalommá fokozódott, mikor a szeghelyi színházban harmadnap is Szibillt adván, Szathmáry Veronikának e napon is csokrot nyújtottak fel a zenekarból.

Negyednap a Cigányszerelem ment. E napon Szathmáry Veronika azt énekelte, hogy:
„Édes vagy te angyalom, mint a sósperec“.

S a második felvonás után ismét ott úszott a levegőben a virágcsokor.

Ki lehet a titkos imádó? A soproni főhadnagy? Avagy Kecsege Dániel bánta volna meg

szigorú kritikáját? A titkot a következő nap sem fejthette meg, pedig Veronika e napon is megkapta a virágokat. Holott nem is játszott.

Egyszerre csak csengettek a lakás ajtaján s mire kimentek, ott volt a csokor. De senki más.

Azon a napon, amidőn az ismeretlen tisztelő hetedik csokrát küldötte Szathmáry Veronikának, Kamár főtisztelendő úr, a püspöki iroda igazgatója, úgy érezte, hogy közelebb kerül a magasságokhoz, ha breváriumát a püspöki kert illatos virágai között olvasgatja.

Szelid áhitattal, kezében szent könyvével halkán mormolta az imákat, amikor rózsaágyakhoz érve, egyszerre döbbenten megtorpant.

Döbbenete oly elemi erejű volt, hogy egyszerűen elakadt a lélekzete. A rózsaágyaknak több mint felét egyszerűen letarolták. És éppen azokat a rózsákat, melyeket a püspök úr önagyméltósága leginkább kedvelt.

Szörnyű gyanutól áthatva rohant végig a virágos kerten. Arca pillanatról-pillanatra sápadtabb lett. A virágoskert legcsodálatosabb diszeit, melyeknek csodálatára messze földről is jöttek vendégek, sorra letarolták. A kert büszkeségei, a melegházban nagy gonddal te-

nyésztett délszaki virágcsodák is megtizedelve.

— Gerencsér! — tört ki a kiáltás Kamár főtisztelendő úr ajkán. — Gerencsér! Hol a kertész?

Gerencsér bácsi, a püspöki virágok kertésze, riadtan szedte öreg lábait.

— Mi történt az istenért, főtisztelendő úr?

— A virágok! A virágok! Ide nézzen, Gerencsér!

Az öreg püspöki kertész arca ólomszínű lett, akár egy modern Gül Babáé.

— Egy galád tolvaj letarolta az egész püspöki virágos kertet.

Félórával később valamennyien bűnbánóan állottak a kedves öreg püspök előtt, aki nek szelid lelke olyan sok örömet lelt az illatozó, színpompás virágokban.

— Fiaim, — mondta, — a sopánkodás nem használ. A leszakított virágok tövükre vissza nem térnek. Az legyen a legfőbb gondunk, hogy legalább azt mentsük meg, amit egyelőre meghagytak nekünk.

Igy mondták ki a határozatot, hogy felfedezésükről hallgatnak és Gerencsér bácsi az éjjel leple alatt meglesi a virágtolvajt.

A feladathoz segítőtársul önként jelentkezett Kamár főtisztelendő.

Az éjszakai les milyen eredménnyel járt, arról sem a főtitkarság vezetője, sem Gerencsér, a püspöki kertész nem nyilatkozott.

De két nappal az éjjeli les után, a Kovács kávéházban azt mondja Fóthy Ernő, miután nagyot húzott az orrán:

— Te, Kecse! Ha akarsz röhögni, gyere be a szerkesztőségbe!

Kecsege Dániel megdöbbenve nézett rá. Először is mi az, hogy „ha röhögni akarsz“. Ő nem szokott röhögni. Legfeljebb szarkasztikusan mosolyogni. És mi érdekes lehet éjjel két órakor egy üres szerkesztőségben?

De Fóthy Ernő azt mondja:

— Ne okoskodj sokat, hanem gyere be!

— Nem bánod meg! — fűzte hozzá Lelovits Jenő. Hát elindult velük a Posta-utcába.

Mikor elérkeztek a vaslépcsőhöz, Fóthy Ernő megbökte.

— Halkan eredj! Lábujjhegyen!

— Lábujjhegyen, — súgták, hát engedelmesen lábujjhegyre emelkedve, halkan surrant társaival az ajtó felé. Óvatosan kinyitották és felgyújtottak egy íróasztali lámpát.

A két szobából álló szerkesztőség belső szobájában volt a mulatságos látnivaló. Az öreg szerkesztőségi bőrdiványon szépen levetkezve, vörhenyes nyurga fiú feküdt. Gerencsér Imre, a lap legújabb újdonsága. Gerencsér bácsi, a püspöki kertész fia.

Szája nyitva volt és kegyetlenül horkolt. A ruha gondosan széktámlára akasztva, minden nagyon rendben volna, csak a paplan! Mint melengető paplan, a szerkesztőség nagy gyászlobogója borult melengetőn a vörhenyes kolléga nyurga testére.

A földön fekvő zászlórúd mellett pedig három hatalmas köcsög állott színültig tejjel.

— Ki az? — riadt az alvó a harsány nevetésre.

— Micsoda maskara ez? — lépett közelebb Kecsege Dániel. — Paplanod a fekete zászló? S mit jelentenek ezek a köcsög tejek?

Savanyú arccal felkászálódott az ifjú.

Mindenekelőtt egy cigarettát kért, rágyújtott, aztán sóhajtott egyet.

— Nincs lakásom. Kidobott az öreg, mert egy pár rózsát letéptem a püspöki kertben. Azóta itt alszom s a gyászzászlóval takarózom.

— No és a tej?

— Az meg onnan van, hogy minden este hazalopódzom és titokban megfejem a tehenünket.

Hát a dolog mulatságos, mulatságos, de Kecsege Dániel látott már mulatságosabb dolgokat is.

Másnapra el is felejtkezett róla.

Hogy mégis a Gerencsér Imre íróasztalán lévő virágvázából emelt ki két szál rózsát, midőn este a színház felé indult, hogy

elviszi a direktornénak, ez is tisztán feledékenységére rovasára írható. Annál inkább, mert a két szál rózsza már nem egészen friss, Gerencsér Imre utolsó püspök-kerti aratásának maradékaként szerepelt. De még így, kissé fonnyadtan is, pompázott szépségük.

Szathmáry Veronika egy héten át kapta minden este a virágokat. Egy hét után mintha elvágták volna. Már ötödik napja nem jött virág.

Ezen az estén nem játszott, de szép, meleg, júniusi este volt. Besétált a színházhoz. Nagymamáját belültette az egyik páholyba s ő a színház előtt beszélgetett a direktorral. A pénztár korlátjának támaszkodva nézték a hosszú Király-utcát, ahol az esti korzó népe hullámzott.

A sétálók hullámverése az utca másik oldalán tört meg és fordult vissza, szabadon hagyva a színház előtti kis térséget.

Úgy kilenc óra lehetett, mikor egyszerre a sétálók áradatából kivált egy nyurga fiatalember és egyenesen a színház felé tartott.

Szathmáry Veronika egyszerre valahol a szíve táján erős ütést érzett.

A fiatalember kezében két szál virág volt. Két szál azokból a különleges illatú rózsákból, melyeket egy héten át ismeretlen imádó

neki küldött. Szathmáry Veronika szinte pillanatok alatt mérte fel az ismeretlent. Figurája jó, megjelenése kifogástalan.

A fiatalember odaintett az igazgató felé.

— Szervusz, Béla! Megbocsátasz egy pillanatra?

— Mi az? Félsz ettől a kislánytól? — nézett rá a direktor. — Gyere ide!

Egy pillanattal később Szathmáry Veronika döbbenten nyújtotta a kezét és zavarában azt sem tudta, mi a neve.

Ez a fiatalember csakugyan az ő rózsáit tartja kezében — és azonos azzal, aki a Szibill előadása után olyan fölényesen kioktatta.

HATODIK FEJEZET,

mely közli az olvasóval, hogy Szeghelyen csoda és családi tragédia történt és mindkettő a színészek miatt.

Kecsege Dániel másnap kissé csendesen és álmatagon viselkedett.

Kollégája és unokafivére, Déry László, aki a Hírharsona jeles főmunkatársának érzelmi életét mindenki másnál jobban ismerte, döbbenet nézett rá, amikor ebédután a kávéházban falatozott.

— Dániel! — szólt — Dániel, te ökör, te már megint szerelmes vagy!

— Ugyan kérlek... — nézte végig Kecsege Dániel fölényesen, — ezekkel a gyerekes dolgokkal igazán unalmas vagy... Szathmáry Veronikával tegnap beszéltem először életemben.

— Szóval, Szathmáry Veronika!

Kecsege Dániel ingerülten felugrott.

— Kérlek, ha nem hagyod abba, ezt a... Azzal visszaült.

— Egyébként természetesen nem tagadom, hogy nagyon csinos ifjú hölgy. Nagyon

csinos. Nagyon vonzó. És az is igaz, hogy költeményeim igen mély hatást tettek rá.

Déry László torkán megakadt a szó.

— A költeményeid...? — dadogta. — Honnan ismeri Szathmáry Veronika a költeményeidet?

— Tőlem, természetesen. Megemlítettem, hogy van néhány költeményem s megkért, hogy mondanék el néhányat...

— S te persze néhányat elmondottál!

Kecsege Dániel tölényes mosollyal s egy fáradt mozdulattal felemelte, majd leejtette a kezét. (Rozog Endre jellemszínésztől tanulta a mozdulatot.)

— Ha egyszer kért a kis csacsi!...

— Akkor a vén számár szavalt neki! — bömbölt rá Déry László. — Már megint versekkel főzöd a nőket? A tavalyi ügyet már elfelejtetted.

Ez a tapintatlan emlékeztetés határozottan fájt Kecsege Dánielnek. A „tavalyi ügy“ különben is fájó pontja volt férfiúi és költői pályafutásának, bár irodalmi elismertetése határozottan ebből az ügyből fakadt. Eladdig ugyanis Kecsege Dánielt úri dilettánsként kezelték, rendes költőnek nem voltak hajlandók a sajtóasztalnál elfogadni.

Kétségtelen, Kecsege Dániel eladdig nem volt valami rendes költő. Legalábbis külsőleg nem. Tessék csak elképzelni! Minden nap tiszt-

ta gallért vett, rendesen fésülte a haját, nyiratkozott, sohasem kért kölcsön.

Még csak az az előnye sem volt meg, ami minden félig rendes költőnek megvan, hogy legényi állapotban boldogalan szerelmes részint egy szerény, de csinos varróleány, részint pedig egy hódító, egy baráttal súlyosbított isteni diva iránt.

A versei, ezt még a sajtóasztal, sőt Dabay József is elismerte, a versei mégis jók voltak. Isten tudja, hogyan, Isten tudja miként csinálta, de a versei jók voltak. Egészen biztosan plagizálta valakitől, aki nem fizeti rendesen a házbért és a nyakkendőcsokrát a háta közepén viseli. Ezt egészen bizonyosra vették. Már mint hogy általában azt beszélték róla. És nem vették be sehová rendes költői társaságba. Hogyisne! Még csak az kellene, hogy az ilyen alakok destruálják az irodalmat, költészetet.

Szóval azt akarom most elmondani, hogy mi volt Kecsege Dániel „tavalyi“ esete, mi történt vele, akit mindenki úgy könyvelt el, hogy rettenetes fráter, nincs benne poézis és minden hajlama megvan arra, hogy — rettenetes gondolni is rá — egykor tisztos polgár legyen háromszobás lakással, ahol fényes a parkett és sehol sincs nyoma eldobott cigarettavégnek.

Nos, röviden az történt, hogy barátnőjét, egy elvált hölgyet, midőn meglátogatta, abban

a lakásban, melyet ő bérelt neki, — más karjában találta.

Napjainkban elég ritka dolog az ilyesmi, de az író bízik benne, hogy az olvasó elhiszi neki, hogy ilyesmi is előfordul.

— Tehát ott állt egymással szemben az asszony s a költő. (Ha ugyan ilyen embert lehet költőnek nevezni.) És szólt a költő:

— Hah! Maga megcsalt engem!

És szólt az asszony.

— Igen, Dániel! (Tévedések elkerülése végett: nem Berzsenyi). Én megcsaltam magát!

A költő tele fájdalommal bevonult a másik szobába. A szíve reszketett. Nagyon rossz érzés. Déry Lászlónak elmondotta. Eszébe jutott, hogy neki most el kell kergetnie az asszonyt! Felborzolta a haját, felgyúrte karján a kabátot, a szeme forгатásából gyorsan egy kis gyakorlatot végzett és megindult a másik szoba felé, ahol a hűtlen nő az ítéletet várta. Már egészen az ajtónál volt, amikor valami az eszébe jutott. Eszébe jutott, hogy szereti az asszonyt. És hogy nem tud nélküle élni. Ezen azután elkezdett gondolkozni.

Mikor kigondolkozta magát, bement az asszonyhoz és így szólt:

— Maga megcsalt engem!

Az asszony azt felelte:

— Igen, Dániel, én megcsaltam magát!

A költő lehajtotta fejét és szólt:

— Én vagyok a hibás! Elhanyagoltam. (Tudniillik így olvasta a kollégái regényeiben. Hogy ezért szokták tisztességes, de csapodár asszonyok megcsalni a szerelmesüket.)

Az asszony azonban nem olvasta ezeket a regényeket, mert okos asszony volt, aki nem olvas. Így válaszolt tehát.

— Dániel, maga nem hanyagolt el. Én vagyok a hibás.

A költő megütközött. Mi az? Ő meg akar bocsátani és ez a nő kihúzza alóla a gyékényt? Dühös lett.

— Igenis, én vagyok a hibás és különben is most csalt meg először!

Az asszony azonban így szólt:

— Téved, Dániel! Nem most történt először.

A költő felhőrdült:

— Nem? — Azután eszébe jutott, hogy szereti az asszonyt és így szólt:

— Akkor legfeljebb másodszor! Mert maga szeret engem!

Az asszony ezt mondta:

— Igaza van! Én szeretem magát! De nem másodszor csaltam meg, hanem harmadszor!

A költő kétségbeesett. Ha sokáig firtatja a dolgot, kénytelen lesz elkergetni a nőt. Tehát nem firtatta, hanem így szólt:

— Péter is háromszor árulta el Krisztust a kakaskukorékolásig és Krisztus megbocsá-

tott. En is megbocsátok, mert tudom, hogy csak tévedés volt, hogy szeret, tudom, hogy azokat a verseket amelyeket magának írtam, a keblén őrzi és esténként a párnája alá rejti.

Az asszony megcsókolta a költő kezét:

— Köszönöm, Dániel! Maga nagyon jó! Megígérem, hogy többé sohasem csalom meg! De hazudni nem tudok, be kell vallanom, hogy a verseit nem őrzöm a keblemen, a verseit nem teszem éjjelente a párnám alá, a verseit a multkor — nagyon rongyos volt már a szélük, — elégettem!

A költő felhőrdült, a fejéhez kapott és — kidobta a nőt.

A költői asztaloknál szájtátva néztek össze az igazi költők. Akik nem nyíratkoznak és elvből nem fizetnek lakbért.

— Költőtársak! — szólt az elnök, aki legrégebben nyíratkozott, — költőtársak, mi alighanem tévedtünk! Ez az ember mégis igazi költő!

És másnap befogadták a kávéházi asztaltársaságba. De meg kellett ígérnie, hogy a jövőben nem nyíratkozik. Ehhez ragaszkodtak.

Kecsege Dániel így fogadtatott be a költők közé, de így lett köztudomású az is, hogy kvázi szarvakat viselt egy ideig. Déry László kollégája és unokafivére ezért volt tapintatlan, amikor a „tavalyi dolgot“ említette.

— Különben is természetes, — mondotta, —

hogy ha egy fiatal lány költővel találkozik...

— Jelen esetben Szathmáry Veronika! — szögezte le Déry László.

— Úgy van, jelen esetben Szathmáry Veronika!... az mindenekelőtt a költeményemre kíváncsi. S ha egy költő azt a nemes kívánságot kielégíti, még korántsem vádolható szerelemmel! — fölényesen megveregette Déry László vállát. — Nem, barátom! Ezen a gyerekbetegségen túl vagyunk már! Legalábbis magam részéről! Neked azonban ajánlom, hogy vigyázz magadra!

Ezzel szemben mégis az a tény, hogy a kávéházból nem Déry László, hanem Kecsege Dániel ment el imbolygó léptekkel és álmatagon.

S a szerkesztőségben is ő volt az, aki nem hallotta, ha szólnak hozzá. Csak akkor tért magához, amikor egy megtört, őszülő hajú ember kopogott az üvegajtón és Gerencsér Imre felüvöltött:

— Ūristen! A fater van itt!

A következő pillanatban már el is tűnt a pamlag alatt.

Kecsege Dániel csodálkozva nézett a megtört püspöki kertészre:

— Mi újság, Gerencsér bácsi? Mi szél hozta hozzánk?

Az öreg kertész igen szerény volt és határozottan ijedtnek látszott.

— Kérem — mondta és zavartan forgatta

a kalapját, — azért jöttem, hogy a hibámat jóvá tegyem. Már a fiam irányában...

— A fia irányában?

— Igenis, kérem. Elkergettem a háztól, de mióta így megmakacsoltam magamat, rettenetesen büntet az Isten?

— Ugyan? Bünteti az Isten? Aztán mivel? Riadtan nézett Kecsege Dánielre.

— Mióta elkergettem a fiamat, minden teje elapadt a tehenemnek! Mintha csak kifejnék az Űr angyalai, egy csepp nem sok, annyit sem ad.

Zavartan forgatta a kalapot.

— Igen nagyon meghálálnám a tekintetes úrnak, ha segítene ezt a dolgot rendbe hozni. Nem vagyok én rossz ember, csak hát tetszik tudni...

Fóthy Ernő azonnal közbelépett. Gerencsér Imrét kihúzta a pamlag alól. Az öreg tüstént hazavitte.

Es Gerencsér bácsi tehenei még aznap tejlet adtak.

Szeghelyen a szintársulat, vagy hogy precizek legyünk, Szathmáry Veronika miatt csoda történt.

Pár nappal később Virágh Lujcsi főmérnökék villája felé siető járása, idősebb hölgy igyekezett. Két keze tele volt csomagokkal, de

így is csodálatos könnyedséggel lökte be a kerítés ajtaját s néhány pillanattal később már ölelő karokkal sietett Virágh Lujcsi felé:

— Édes öcsém! — ölelte magához. — Csakhogy életben találtalak. Amint megkaptam az üzenetedet, ott hagytam csapot-papot, Pista bácsit, üdvözöl lelkem és rohantam hozzád.

— Foglaljon helyet, Nancsi néni! — sóhajtott Virágh Lujcsi.

— Köszönöm, köszönöm, fiam! Bizony elfáradtam. Tudod, a kor.

Virágh Lujcsi kicsit zavartan nézett nénjére. — Nem tudom, tud-e róla, Nancsi néni, hogy miért kértem?

— Tudom, ne is beszélj, fiam! Egy szót se szólj! Mindent tudok! Én meg is mondtam! Nem most! Tíz évvel ezelőtt megmondtam már! Amikor beleugrottál ebbe a szerencsétlen házasságba! Édes fiam, olyan asszony, aki velem vitatkozik, hogy nem kell kénezní a barackbefőttet, — szóval, nem ujság, fiam. Nekem nem ujság!

— Hátha úgyis tudja, — sóhajtott Lujcsi, — akkor nem mondom el. Úgyis kínos...

— Az, fiam, az! Tökéletesen megértelek! Tökéletesen! Világéletemben tapintatos asszony voltam! Én mindennel tökéletesen tisztában vagyok. Ismerem az egész ügyet. Egészen attól, amikor először csalt meg azzal a karmesterrel.

Virágh Lujcsi döbbenten nézett a nagynénjére.

— De hiszen ebből egy árva szó sem igaz!

— Nem? Ez lehetetlen! — kapta fel a fejét. — Nem? Az lehetetlen.

— Hiszen mindössze három napja történt a dolog és azóta én minden lépését figyelemmel kísérem. Mindössze három napja, hogy elment.

— Talán bizony beszéltél is vele?

— Persze, hogy beszéltem.

— Ő, ó, ez nem volt helyes. Ezt nem gondoltam volna rólad. Te szóba állsz még ezzel a nővel?

— Kötelességem volt, hogy megmagyarázzam neki, mit csinált. Kötelességem volt mindent megpróbálni.

— És ő?

— Nem akar ..

— Hazajönni? Nahát, jobb is! Örülj, hogy így történt! Én csak azt mondhatom neked, hogy légy boldog!

— Hát arra kérném, Nancsi néni, ügye, nincs semmi, ami különösebben otthon tartja?

— Isten ments, fiam! — szaporázta a szót Nancsi néni, — a világon semmi!

— Hát akkor... — nyögte ki Virágh Lujcsi — költözzenek pár hétre ide hozzánk. Amíg a ház asszony nélkül kialakul...

— Hogyan is tagadhatnám meg tőled, lelkem, ezt a rokoni szívességet? Majd rendbe szedem én neked a házad táját! Ő, ó, hogy így kellett ennek történni! Elképzelem, fiam, mi lehet nálad! Micsoda gazdálkodást vitt végbe ez az asszony! Aki nem kénezi a barackbefőt-tet! Na, de majd mindent rendbehozok!

— Nagyon köszönöm, Nancsi néni, — mondta savanyúan Virágh Lujcsi.

— Szívesen, fiam. Nem mondom, hogy nem volnának most más sürgős dolgaink, a Pista bácsinak is az új találmányával, de neked megteesszük, fiam!

— A Pista bácsi feltalált valamit?

— Az, édes fiam, mindig feltalál valamit

— És legalább hoz pénzt a konyhára?

— Hát — azt nem lehet mondani, hogy hoz, azt nem lehetne mondani! De visz! Visz! Most egy újrendszerű pipaszurkálót talált fel! Már mutatta is a fűszeresnek! Azt mondja, hogy vagyont lehet keresni vele! Hát adja Isten, legalább lesz miből visszavenni a birtokot.

— És mással nem foglalkozik Pista bácsi? Csak feltalálással?

— Foglalkozik az fiam, mással is. Húszegynéhány éve tanulmányozza a megyei nemesi családok genealógiáját. Akkor is azt tanulmányozta, mikor a birtokot dobra verték! Jobb erről nem is beszélni! Nincsen értelme!

Talán most ez a pipaszurkáló. De hát én még ezt is hagyom, ezt is, csakhog'y téged rendezjelek! De hát én tíz éve megmondtam már! Amikor beugrattál ebbe a szerencsétlen házasságba! Ő, ó! Hát itt hagyott téged emiatt a komédiás miatt! Hogy is hívják... Ja, igen, Toldalaghy! És most persze együtt élnek!

— De nem! — ordított fel Virágh Lujcsi.

— No már, fiam, nekem ne mondd! Ha egy asszony ott hagyja az urát és színész miatt teszi! No de mindegy, a kulcsokat add, hadd látom a spájzotokat!

Nancsi néni elviharzott. Virágh Lujcsi kimerülten esett egy karosszékbe. Üres a ház. Itt hagyta a felesége. Itt hagyta a színész miatt.

Kecsege Dániel éppen a szülői asztal mellett ült, amikor anyja húga, Virágh Lujcsi felesége, csúdig tele bőröndökkel beesett az ajtón.

— Mária! — ijedtek fel. — Mi van veled?

Virágh Lujcsiné kezéből kihullottak a bőröndök, ő pedig egy székre esett.

— Ott hagytam az uramat! Nem megy tovább!

— Mária! Mi történt köztetek?

— Megmérgezte az életemet! Mióta megjöttök a színészek, pokol az életem! Fejezte, hogy titokban találkozom azzal a Toldalaghyval! És mindez miért? Mert tíz évvel ezelőtt két hónapig nálunk lakott. Hát nekem elég volt Virágh Lujcsi főmérnökből, a féltékenységből, visszamegyek a mamához.

Kecsege Dániel szülőatyja halkán köhécselt.

— Ugyan, Mária, a temetőbe?

— Hogy, hogy? — döbbsent rá Virágh Lujcsiné.

— Elfeledkezel, hogy az édesanyád már hat éve kiköltözött a temetőbe. Mindenesetre ülj ide az asztalhoz. Ti pedig, hozzátok egy tányért Máriának.

Aztán erőlyesen az asztalra csapott:

— Úgy kell neked! Minek vettetek színészt a házatokba!

— De János! Tíz évvel ezelőtt történt!

— Mindegy! — durrant újra az asztal. — Ahová színész teszi be a lábát, ott vége a nyugalomnak. Tulajdon fiamnak kitekerem a nyakát, ha egyszer eszébe jutna színészt vagy színésznőt a házba hozni!

Kecsege Dánielt, a Hírharsona illusztris főmunkatársát hirtelen heves köhögési roham fogta el.

— No tessék! — állapította meg az atyai

szó. — Nem megmondtam, hogy megint agyonpaprikáztátok ezt a pörköltet! Szegény kölyök, majd megfullad. Igyál, na egy pohár vizet.

OSZK

HETEDIK FEJEZET,

mely védőbeszéd a szakácsné és a pörkölt mellett.

Azzal az egyenességgel és nyíltsággal, mely a magyar embert olyannyira jellemzi, meg kell mondanunk, hogy az a köhögési és csuklásroham, mely a családi asztalnál Kecsege Dánielen, a Hírharsona illusztris főmunkatársán, erőt vett, korántsem volt annak következménye, hogy a családi ház szakácsnője a pörköltre mértéken felül pazarolta azt a fűszert, mely világszerte szegedi paprika néven ismeretes.

A köhögési és csuklásroham azzal a kijelentéssel volt szoros kapcsolatban, melyet a családfő tett, mondván:

— Tulajdon fiamnak is kicsavarom a nyakát, ha egyszer eszébe jutna színészt vagy színésznőt a házba hozni!

Kecsege Dánielnek ugyanis — bármily hihetetlen hangozzék is — ilyen abszurd gondolat már az eszébe jutott. Még pedig ama színésznőről jutott eszébe, akiről — mint jól emlékezünk,

— egyízben magasröptű és egyidejűleg mélyen szántó kritikában szögezte le, hogy a nagy elődök emléke korántsem elegendő olyan nagy elmélyültséget és színészi képességeket kívánó szerep eljátszására, mint amilyennek a Szibillben a nagyhercegnő figurája ismeretes. S arra is jól emlékezünk, hogy ez alkalomból nekány zokszót szolt Szathmáry Veronika fehérsejmes estélyiruhájáról is.

Az olvasónak kétségtelenül feltünhetik, hogy ezek után éppen nevezett művésznővel kapcsolatban merültek fel Kecsege Dánielben olyan gondolatok, melyek felmerülése esetére atyja nyakának kitekerését helyezte kiállításba. De szerencsére itt az író, aki az olvasót a különös jelenség okáról felvilágosíthatja.

Nos, ez az ok abban a képben található fel, melyet Kecsege Dániel jellemstilárdságáról alkotott magának Szathmáry Veronika. Mert nézzük csak meg, mit tapasztalt nevezett ifjú hölgy. Először azt, hogy Kecsege Dániel könyörtelen színházi kritikát gyakorolt felette. Másodszor pedig azt, hogy ezt követőleg egy héten át a legcsodálatosabb virágokat kapta, még pedig arról a rózsatőről, melynek két szál virágát egyízben Kecsege Dániel kezében megpillantotta

Mi tehát a helyzet?

Világos! Kecsege Dániel, a férfiú, első lá-

tásra szerelemre gyulladt iránta. Ezt bizonyítják a virágok, melyeknek az illusztris hirlapírótól való származása kétségtelen. De e szerelem sem tudta befolyásolni Kecsege Dánielt, a kritikust, művészi ítéletében. Ez igen figyelemreméltó jellemzilárdság, s így csoda-e, hogy Szathmáry Veronikára mély hatást tett. Sőt, gyakorolt.

E mély benyomás következménye volt, hogy egyik előadáson, a színpadról megpillantván a nézőtéren ülő kiváló férfiút, oda küldötte hozzá az egyik jegyszedőt az üzenettel, hogy beszélni kíván vele. S ez okból legcélszerűbb volna, ha az első felvonás után feljönne a színpadra.

Csak természetes, hogy Kecsege Dániel — kritikusi megközelíthetetlenségének fenntartásával, — eleget tett a kívánságnak. Ki tudja, milyen lovagi szolgálatokról van szó s ilyesmi elől sohasem tér ki egy igazi gavallér.

A kulisszák mögötti világ meglehetősen zajos volt, amikor oda Kecsege Dániel belépett. A díszletezők éppen a második felvonás díszleteit cipelték, Liliom Gabriella egy pusztatamási sikerét ecsetelte, a táncoskómikus tyúkszemét stuccolta, mely az első felvonásban erőlyesen tiltakozott bizonyos merészebb mozdulatok ellen, a bonviván, — Toldalaghy Alfonz — pedig ádáz küzdelmet folytatott egy

rózsaszínű ingre kapcsolt fehér kemény ingmellel, mely érthetetlen csökönységgel ugrott ki minden óvatlan pillanatban frakkmellényéből, s minden ilyen alkalommal orrba vágta.

Kecsege Dániel úri szerénységgel megállott a színfalak mögött s várakozott, hogy megnyiljon Szathmáry Veronika öltözőjének ajtaja. S e pillanatban megdöbbenve tapasztalta, hogy a színészek jelenléte mennyire felkavarta Szeghely rendezett tanácsú város polgárságának nyugalma.

Völgytelki Nusi öltözőjéből ugyanis Klobucsák tanár úr hangját hallotta, Klobucsákét a polgári fiúiskolából. Klobucsák tanár úr ezúttal, mint a minden csütörtökön reggel megjelenő, Szeghely és Vidéke című társadalmi és művészeti hetilap (előfizetés egy hóra 3.20, negyedévre 9.20. Nyomatott Gábrriel Ágoston nyomdájában) főszerkesztője tartózkodott a művésznő öltözőjében.

Kecsege Dániel pontosan hallotta minden szavát:

— És holnap más városok, más emberek... talán más — szerelem... Tudja, ma a szerkesztőségben, amikor írni akartam, olyan furcsa volt. Megakadt a toll a kezemben... a fehér papírra színes ábrándok szöktek. Olyan nehéz elhinni. Hogy már csak néhány hét, egé-

szen rövid hét, azután kialusznak a színpadon a lámpák, a kapukban megfordul a kulcs és az emlékek felett szőni kezdik hálójukat a pókok. Csendes, üres, halott lesz a színház. Nem marad más, csak néhány melódia, ami még a fülünkbe cseng... arcokon elcsattant és ajkak mögött szorult csókok, kitombolt és leszorított vágyódások...

— Csupa szív, csupa melegség... — sóhajtott Völgytelki Nusi.

— És így van ez minden évben. Elmennek a színészek, mi letesszük a szalmakalapot, — mondta Klobucsák — ujságpapír közé rakjuk a fehér nadrágot, hogy a moly meg ne egye, fázósan összehúzzuk magunkon a vékony kabátot és idebotorkálunk. Aztán fejbekólint bennünket az őszi szél.

Odabent egy pillanatig elhallgatott a szó. Aztán újra Klobucsák:

— Sokszor gondoltam már rá, hogy magukkal megyek! Magukkal Nusi nagysád és ott maradok mindig a kegyed közelében. Hiszen olyan jó volna... De ilyenkor eszembe jut, hogy otthon öt gyerek vár, a feleségem... és hát ilyenkor behúzom a nyakamat és rágom tovább ezt az életet... Így van ez. Az ember megismer valakit, úgy érzi, hogy összeillenek, úgy érzi, hogy ebbe szerelmes is tudna lenni, azután a lovakat a kordé elé fogják és

hajrá, gyerünk. Tovább egy házzal. Jobb nem gondolkozni, mert az ember érzékenyül...

Kecsege Dániel döbbenten figyelte a szavakat. Lehet ez? Lehetséges volna, hogy Klobucsák tanár úr a polgáritól ilyen érzelmektől szenved?

Am ugyanakkor Toldalaghy Alfonz ajtaján is hangok szűrődtek ki. S ha Klobucsák hangját hallván, megdöbbent, megdöbbenése most a végletekig szárnyalt.

Toldalaghy Alfonz öltözőjéből ugyanis Duhanek takarékpénztári igazgató leányának hangját hallotta:

— Tudja, én mindig arra vágytam, hogy egyszer, csak legalább egyszer megnézhessek egy igazi színpadot. Mert, úgy, olyan műkedvelő színpadot már láttam, de hát az nem az igazi. Ugye nem?

— Egek! Lehet-e hasonlítani! — dörgött Toldalaghy.

— És tudja, én az igazi színészeket is nagyon szeretem. Az igazi színészeket! Az olyanokat, mint maguk! Az olyan romantikus. Mindig úton lenni, mindig csak menni egy helyről a másikra és úgy együtt, mint egy nagy család, ahol mindenki szereti egymást.

— Haha! Mindenki szereti egymást!

— Hát persze! En tudom. En olvastam már ezt a regényekben! Nekem nagyon tetszik

az ilyen bohém élet! Tudja, hogy én mire gondolok?

— No, mondja meg!

— Én megszököm hazulról! Igen, megszököm! Titokban összecsomagolok, aztán éjjel megszököm.

Kecsege Dánielben meghúlt a vér. Lehetséges ez?

— Igen, ideszököm magukhoz, — mondta Duhanek takarékpénztári igazgató Bözsi leánya, — mert én színésznő leszek! Előbb vagy utóbb. Nekem nagy tehetségem van hozzá! Igen és kérem, nehogy azt tessék gondolni, hogy talán én beképzelt kislány vagyok. Ezt nem én mondom, ezt hozzáértő emberek állapították meg rólam!

— Úgy? Hozzáértő emberek?

— Bizony, a plébános úr, aki minden évben elmegy egyszer Pestre színházat nézni! Az is mondta! Pedig ő igazán ért hozzá, ugye? De nemcsak ő, a Klobucsák is, az is mondta?

— Ki az?

— Jé! Nem ismeri! Tanár a polgáriban, meg ujságszerkesztő! Aki mindig a színházról a kritikákat írja! Hát az csak igazán ért hozzá, nem igaz?

— Nos, én azt hiszem, kislány, jó volna még, ha komoly, magamfajta művésszel is

megvizsgáltatná a képességeit. — hallotta Kecsege Dániel Toldalaghy hangját.

Szerencsére ebben a pillanatban kinyílt Szathmáry Veronika öltözőjének ajtaja és Kecsege Dánielnek nem kellett tovább hallgatnia a veszedelmes párbeszédet. Nem kellett tovább törnie a fejét, hogy Duhanek takarékpénztári igazgató leánya hogyan jutott Toldalaghy Alfonz öltözőjébe. Ott állott előtte Szathmáry Veronika, még pedig oly öltözékben, mely Kecsege Dánielt azon nyomban szívenütötte.

Szathmáry Veronika ugyanis Pierette-nek öltözötten lépett ki az ajtón. Arasznyi tüllszoknyácskában, mely felett egy másik arasz fedte gyengéden domborodó kebleit, szabadon hagyva remekbe készült lábait, bársonyos, leányosan édes és mégis telt vállait és karjait. Ragyogó szőke haja, hibátlan fehér bőre, hosszú, karcsú ujjai, ezt Kecsege Dánielnek is el kellett ismernie, ilyen közelségből valóban alkalmasak voltak arra, hogy egy kritikus jellemzilárdságát próbára tegyék és művészi ítélete megformálásában befolyásolják.

Szathmáry Veronika a nyakáig elpirulva, kissé mondhatni akadozva adta elő az okot, amiért kérette. Van egy rendkívül értékes képeslevelezőlap-gyűjteménye. Helyet foglalnak abban látképekben mindazok a városok, melyeket eddig művészetével gyönyörködtetett.

Így Győr látképe és részletei, beleértve az új vágóhidat is, azonkívül Sopron, sőt Nagyszében városok szebb látnivalói is. De természetesen igen értékes anyaghoz jut az is, akit például Szentendre szépségei érdekelnek.

Szóval, Szathmáry Veronika úgy határozott, hogy ezt a páratlan becsű gyűjteményt értékesíti. Kecsege Dániel segítségét azért kéri, mert mégis csak jobban ismeri Szeghely társadalmát és nyilván jobban tudja, ki az, akit az ilyen delikát gyűjtemény érdekel és aki meg is adja azt a kétségtelenül tekintélyes összeget, ami fentvázolt képeslap-album belbecsének megfelel.

Mikor egy húszéves édes kislány nyakig pirul, még az olyan tapasztalt, sőt kissé életfáradt férfiakra sincs hatás nélkül, mint aminek Kecsege Dánielt megismertük. Különösen nem akkor, ha fent nevezett édes kislány Pierette arasznyi fátylaiban jelentkezik, melyek olyan bájakról tesznek bizonyosságot, amelyek, hogy úgy mondjuk, tapasztaltabb hölgy sajátjaiként sem volnának hatástalanok. S jelen esetben köztudomású volt, (sőt mint említettük, színészegyesületi közgyűlésen is szóba került) hogy e gyengéd bájak valóban a maku-látlan, legédesebb tisztaságot sugározzák.

Kecsege Dánielt tehát azonnal megragadta a delikát érdekességű levelezőlap értékesítésé-

ben rejlő lehetőség és ígéretet tett, hogy haladéknélkül érdeklődni fog oly egyéniség iránt, akinek van érzéke az ilyen értékek iránt s azokért hajlandó az illő árat is megfizetni.

Hogy Kecsege Dániel másnap délután bekopogtatott Szathmáry Veronika lakásának ajtaján, azt ezekután természetesen kell mondanunk. Először is tájékoztatni kellett a gyűjtemény tulajdonosát, hogy ügyében a munkálatokat megindította, másodszor pedig — ne feledjük el — hogy a kíváló férfiú hirdapíró volt, Szathmáry Veronika nagyanyja pedig egykor híres primadonna, akinek Szeghelyen való jelenlétéről és Szeghelyről alkotott véleményéről feltétlenül tudósítani kellett a város mit sem sejtő közönségét.

— Bocsánatot kell kérnem a hölgyektől, — mondotta, — mindössze tíz percüket fogom elrabolni, — de szavaival ellentétben, három óra hosszat maradt. S tényként kell megállapítani, hogy e hosszas időzés nem történt tartóztatás nélkül.

Úgy Szathmáry Veronika, mint az egykori primadonna rendkívül szívesen látták. Hogy Veronikának erre mi oka lehetett, azt nehéz volna megállapítani, hiszen még nem ért el eredményt a levlap gyűjtemény értékesítésében. De az egykori primadonna elbájoltsága tökéletesen érthető. 1890-ben vonult vissza a színpadtól Szentendrére és azóta minde napig csökönyö-

sen elmulasztották a hirlapírók, hogy felkeressék. 'Csoda-e, ha végre egyszer ilyen történt, úgy az alkalmat megragadta, sőt a jeles főmunkatársat felszólította, hogy mihamarább újra tegyen náluk látogatást.

S hogy Kecsege Dániel legközelebbi látogatása csak másnap délután történt meg s nem már reggel hét órakor, az éppen a nevezett úri mértéktartását igazolja.

S ezt az időközt Kecsege Dániel ezután is pontosan betartotta, nehogy esetleg látogatásait félreértsék és helytelenül magyarázzák. Csak naponta egyszer tett látogatást s ezt is mindig a délutáni órákban. Soha reggel!

Hiszen ha gyakrabban megy, még azt hitték volna, hogy szerelmes vagy udvarolni kíván. Míg így erre senki még csak nem is gondolhatott. Kivéve azokat, akik látták, amint minden délután kezében virággal, bekopogtat.

De azok is azonnal megváltoztatták volna helytelen véleményüket, ha tudomásuk lett volna arról a tényről, hogy Kecsege Dániel milyen fölényes magaslatról tekint le azokra a szerencsétlenekre, akik elég naivan, beleesnek a szerelem nevű gyermekbetegségbe.

Fóthy Ernő, például, tudott volna erről egyetmást elmesélni. Fóthy Ernő ugyanis beleesett, sőt a rendőrséggel is összeütközésbe került. S amint tudjuk, egyízben, Dabay hirlapíró miatt, már megtörtént vele ez az eset! Jól

emlékezünk, hogy akkor is szerelem volt az indítóok..

Nos, Fóthy Ernő, hosszas udvarlás után rávett egy bizonyos ifjú hölgyet, hogy vele négy fal között s zárt ajtók mögött találkozzék. Fájdalom, Fóthy Ernő albérllőként lakott Rehák Ferenc női szabó és önkéntes tűzoltóegyleti kürtös özvegyénél s bérleményét azzal a feltétellel kapta, hogy női látogatók messzire tartoznak elkerülni. Így Kecsege Dániel nagylelkűségéhez folyamodott, őt kérte meg, hogy írigyelt legénylakását neki két órára kölcsönadja.

Szerencsétlenségére ezt oly napon tette, mikor a házban, melynek mint tudjuk, Kecsege Dániel lesz egykoron a tulajdonosa, súlyos eset történt. A padlásról ellopták a száradó fehérneműt. Node ne vágjunk az események elé.

Kecsege Dániel átnyújtotta a lakás kulcsát és délután öt órakor Fóthy Ernő megindult a lépcsőn a szoba felé, melynek falai között szerelmét végre karjai közé szoríthatja

Alig zárta be az ajtót maga mögött, már is csengettek az ajtaján. Fóthy Ernő szíve megdobbant. Megérkezett szíve hölgye.

De az ajtóban nem a hölgy, hanem a házmester állt.

— Ki az úr és mit keres itt?

— Fóthy Ernő vagyok — mondta önérzétesen — Kecsege Dániel úr adta át a kulcsot nekem, megengedte, hogy feljöhetek a lakására!

— Ugy... — mondta a házmester és gúnyosan végignézte. — Hát majd meglátjuk. — Azzal elment.

Fóthy Ernő természetesen azonnal látta, hogy egy úriasszonyt itt most nem várhat meg, mert botrány-szag van a levegőben. Hogy ne legyen távozása feltűnő, egy-két percig várt még, azután lassan, nyugodtan, hogy semmi gyanus ne legyen benne, lesétált a lépcsőn.

De csak a kapuszínig jutott. Ott állt a házmester, a házmesterné, a vici, a viciné s amikor meglátták, a házmester szó nélkül ráfordította a kapura a kulcsot.

— Maga pedig innen nem megy el.

— Mi az, hogy nem megyek el?

— Maga a betörő, aki az éjjel a padlásról ellopta a nagymosást!

Fóthy Ernő — mint később elbeszélte — ha nem várja szerelme tárgyát, nevetésben tört volna ki. De így kezdte kicsit rosszul érezni magát.

— Hát mit akar velem?

— A sógor már elment rendőrért, az majd elintézi!

S a sógor már jött is. Vele a rendőr.

A legkitűnőbb igazolványok voltak Fóthy Ernő zsebében. Csupa komoly, jelentős pecsét. A rendőr forgatta, előlről, hátulról, alulról, felülről, aztán így szólt:

— Az igazolványok jóknak látszanak! De

lehet, hogy hamisak és mégis az úr a betörő. Tehát nem engedem el. Megvárjuk, míg megjelen a főbérő. Ha az igazolja, elmehet!

Szörnyű szituáció! És ebben a pillanatban belép a hölgy. Amint meglátta Fóthy Ernőt a rendőrrel és a két harcias házaspárral, pillanatra sápadtan visszahőkölt, aztán elkezdett szaladni felfelé a lépcsőn, mint akinek semmi köze hozzá. Mindenesetre ügyesen csinálta.

Illetve csak a jeles hírlapíró hitte. Mert amint a fordulónál eltűnt, a rendőr egyszerre csak csendesesen, suttymban oldalba bökte.

— A házmester marha! — súgta. — En már tudom miről van szó!

Fóthy Ernő szeme felcsillant.

— Hát ha tudja, akkor segítsen rajtunk!

— En is férfi vagyok kérem! — mondta a rendőr. — Majd azt mondjuk, hogy kimegyünk az utcasarokra a telefonfülkéből a főbérő után telefonálni!

— Az nem segít — súgta Fóthy kétségbeesetten. — Szegény asszony itt van a házban, nem tehetem ki a házmesterék, viciék inzultusának!

— Igaz! — hagyta rá a rendőr, aztán szigorúan feléjük fordult. — Mi most telefonálunk a főbérő után! Maguk velünk jönnek — tanu-nak!

Kipucolta az egész házat, hogy az asszonyka nyugodtan elmehessen. Ő pedig a sarokról nézte.

S amikor a hölgy végre kint volt az utcán, Fóthyhoz fordult:

— Tessék utánamenni a hölgynek és megnyugtatóni.

A rendőr kétségtelenül derék volt és megértő. De hogy a megnyugtatós mennyire sikerült, mennyire nem, azt megiehetős homály fedi. Mindenesetre tény, hogy néhány nappal később egy tárcsa jelent meg a Hírharsonában, mely szerte Szeghelyen feltűnést keltett. A tárcsa szerzőjeként Fóthy Ernő szerepelt és a jeles írásmű érzékeny szavakkal azokat az érzéseket ecsetelte, melyek egy csalódott szerel-mest visznek az öngyilkosságba.

Az irodalmi remekmű közvetlenül azután, hogy közölte hősének frakkban elkövetett öngyilkosságát, váratlan fordulatot vett és így folytatódott:

„És másnap bekopogtatott a mennyek kapuján. Nem látszott rajta semmi különös, csak egy kis lyuk a frakk mellényén.

— No, édes fiam — szólt Szent Péter, — hát hová akarsz menni?

Az új vendég csendesen mondta:

— Az apáimhoz. Akik szintén szerelem miatt dobták el az életet.

Szent Péter bólintott.

Kapott egy vezető angyalt, az vitte kacs-karingós mennyei utakon, míg egy nagy házhoz nem értek és abban a házban ezer és ezer

férfit talált. Ki a homlokán, ki a mellén viselte azt a kis lyukat, ami nála a frakk-mellényen ékeskedett.. Ott volt köztük, látta őket. A papát, a nagyapát, a dédapát, az ükapát, az ük-ükapát s az ük-ük-ükpapát.

Amikor meglátták, a szemükbe kiült a fájdalom s a karjuk kitárult.

Az első azt mondta:

— Hát te is, szegény fiam?

Az utolsó meg azt:

— Hát te is, szegény ük-ük-ükunokam?

Azután szomorúan magukhoz ölelték.

Ő pedig tragikusan mondta:

— Igen. Titeket méreggel, késsel, törrel ölt meg. Engem golyóval, mindannyiunk nagy ellensége, a szerelem, a démon..

Csend lett.

Egyszerre az ük-ük-üka keservesen zokogni kezdett.

A legfrissebb lakó ijedten nézett.

— Miért sír az ük-ük-ükpapa?

A papa szomorúan felsóhajtott:

— Ilyenkor mindig sírni szokott.

— Milyenkor?

— Mikor démonról beszélnek.

Az új lakó csendesén bólintott.

— Persze, még most is fáj. Ördögi a boldogtalan szerelem..

De az apa a fejét rázta.

— Ük-ük-ükpapa azt mondja, hogy a szerelem nem ördögi démon.

Az új lakó szeme csodálkozásra révült.

— Neem? Hát akkor miért pusztultunk mi el valamennyien? Miért, ha a szerelem nem öl?

Ük-ükük-papa megcsavarta a nyakát és nyekergő hangon süvítette:

— Mert hülyék voltunk ük-ük-ükunokám, hülyék...“

Fóthy Ernő döbbenten olvasta a Hírharsonában tárcájának illetén befejezését.

— Ki volt az a gazember, aki ezt hozzá írta a tárcámhoz? — rohant be a szerkesztőségbe.

Kecsege Dániel a tőle megszokott egyszerűséggel vallotta be, hogy ő csinálta.

— A tapasztalatlan közönséget — mondotta — nevelni kell. Helyes, ha felvilágosítjuk, hogy a szerelem ostobaság. Nem méltó komoly férfiakhoz. Helyes lesz, ha végre te is megtanulsz.

Nos, mint ez a jelenség is oly ékesen bizonyítja, azok a látogatások, melyeket a jeles író és hírlapíró tett Szathmáry Veronika otthonában, felmérhetetlen távolságban állottak az olyan gyermekes érzésektől, mint a szerelem, nem is lehet tehát kétséges előttünk, hogy a látogatásokon kizárólag a páratlan képeslap gyűjtemény értékesítéséről volt szó.

NYOLCADIK FEJEZET,

melyben a színház körül kavarogni kezdenek az események.

Bár Kecsege Dániel egy szót sem szólt arról, hogy Duhanek takarékpénztári igazgató Bözsi lánya, aki a megfelelő társadalmi körökben Böbe néven volt az ifjúság rajongásának tárgya, látogatást tett, még pedig az esti órákban Toldalaghy Alfonz öltözőjében, az esemény aligha maradt titokban.

A feltevést két jelenség is alátámasztja.

Az egyiket Dabay József észlelte, aki az Erzsébet királyné-utcán sétálva, Faludy Ferenc-utcai otthona felé, egyik este viharos hangokat hallott Duhanekék lakásából. Mikor pedig a hangokra megállt és feltekintett, hirtelen erős csattanást érzett az orrán s aztán csörömpölést észlelt. A csattanás, mely némileg megduzzasztotta orra térfogatát s a csörömpölés, mely ezt követte, mint megállapította, egy bekeretezett fényképének az ablakon át történt kihajításából eredt.

S a fénykép Toldalaghy Alfonzot ábrázolta a Víg özvegy Danilójának szerepében.

Sajnos, Dabay József hírlapíró momentán az orra ápolásával volt elfoglalva s így a fényképet nem ő, hanem más járókelők emelték fel a kövezetről. Ilyenformán percek alatt megtudja a város Duhanek Böbe kapcsolatát a daliás bonvivánnal.

Nyilván ezzel volt összefüggésben, hogy összehívták a színügyi bizottságot és Wetterschneider nyergesmester újólág leszögezte véleményét a színművészettel kapcsolatban. Bár az ülésről nem adtak ki jelentést, szó lehetett ott Toldalaghy Alfonzról, sőt bizonyos bonviváncseréről is, mert este a színpadon a művész kissé ideges volt s az I. felvonás után a függönyön át kihallatszott a nézőtérre.

— Vegyék tudomásul — hallotta a nagyérdemű közönség, — hogy Toldalaghy Alfonz lábai előtt a világ legszebb női heverték már, Toldalaghy már ezer nő szívébe gázolt, szerelmes leveleiből magasabb tornyot lehetne építeni, mint az Eiffel-torony! Toldalaghy Alfonz a legnagyobb művész, a legcsodálatosabb Otello, a legnagyobb Hamlet s operettben a legcsodálatosabb bonviván, akinek lábai előtt hevernek Budapest legnagyobb direktorai! Toldalaghy Alfonznak nincs szüksége sápkóros kis úrilányokra és nincs szüksége a szeghelyi színházra! Ha mégis ragaszkodik a szerződéséhez, ez csak azért van, mert nem hagyja magát kirugatni a nyárspolgárok kórusától! Művésznőt

akartam csinálni abból a lányból! Új Blahánét! Be akartam aranyozni a földet a lábai előtt! Ezt akartam tenni, semmi mást, mert a szívem jó! Új primadonnát nevelni!

A következő pillanatban dörgő basszus hangzott a függöny mögül. Liliom Gabriella.

— Egek! Magasló kék egek! Már megint egy primadonna! Csitulj te szív, csitulj te szív, csituljon krátered!

A továbbiakat elnyomta a díszletezők nehéz dobogása. De ennyiből is megállapítható, hogy a színház körül kumulálódtak az események.

Az igazi esemény azonban ezután következett és szoros kapcsolatban volt Tardos Demeter városi számvevő eltűnésével. Tardos Demeter ugyanis titkos drámaíró volt. És írt egy darabot. A darab azzal kezdődött, hogy hőse Szarvas Menyhért csendesen feküdt ágyában és éppen közeledő halálát várta. Valamit még mondani szeretett volna, de már nem mozgott a szája.

Csak a szeme és a füle volt éles.

Ahogy így feküdt mozdulatlanul, egyszerre meglebbent a függöny és egy erőlyes, el-
lentmondást nem tűrő hang így szólt:

— Szarvas Menyhert, kelj fel és kövess engem!

Szarvas Menyhért — Tardos Demeter darabjának hőse, meg akarta kérdezni, hogy ki beszél, de arra gondolt, hogy már nem tud beszélni, tehát hallgatott.

— No, csak nyisd ki nyugodtan a szádat. — szólalt meg újra a hang. — De mindenestre siess, mert ma még nagyon sok dolgom van. Az ablakon át gyere, arra közelebb.

Mint már ebből is látható, Tardos Demeter városi számvevő darabja nem volt mindennapi darab. Hát még ha megismerkedünk a továbbiakkal, melyekből megtudjuk, hogy a meglepő utasításra a darab hőse Szarvas Menyhért, az ablak felé nézett és meglátta a parancsoló hang tulajdonosát, aki „valami túlvilági egyenruhát“ viselt.

A továbbiakban megtudjuk, hogy Szarvas Menyhért nem tehetvén mást, csakugyan kilép az ablakon és követi az idegent. Sokáig mennek, a város már eltűnik a szeme elől és Szarvas Menyhért azon gondolkozik, hogy felesége megijed, ha nem találja az ágyban, mikor egyszerre egy különös nagy épület elé érnek.

A második felvonásból kiderül, hogy Szarvas Menyhértet hatalmas üvegfalú terembe vezették, melyet valami földöntúli fény ragyogott be. Láthatatlan, diszkrét zenekar hangszereiből andalító melódiák szálltak.

Vezetője innen egy kisebb terembe vitte s azt mondta, várjon. Azután magára hagyta.

Szarvas Menyhért körülnézett. A fal mellett véges-végig óriási könyvállványok voltak, telistele könyvekkel. Sárga, fehér, piros és zöld kötésben.

Sokáig kellett várnia, unatkozott, odament az egyik állványhoz és a könyveket nézegette. A címe mindegyiknek egy-egy név volt.

Egymásután emelte ki, meg dugta vissza a könyveket, azután egyiknél egyszerre meghökkent. Az egyik zöld kötésű könyvön a saját nevét olvasta.

Először azt hitte hogy valami névrokonáról van szó. Felnyitotta az első oldalon és olvasni kezdte:

„Szarvas Menyhért, született itt és itt, ekkor és ekkor...” Ejnye, hiszen ezek az ő adatai! Fordított még egyet. Ott meg a fényképe volt. Semmi kétség, ez csakugyan ő!

Lapozni kezdett. A szeme egyre derüsebben csillogott. Nagyszerű! A könyvben majdnem minden jóbarátjának az arcképét megtalálta. Írás is volt, de egészen más, mint a földi írás és nem tudta elolvasni.

Amint egyre otthonosabban lapozgatott, megnyílt az ajtó és ősszakállú, szigorú, de jóságos szemű úr lépett be. Utána még kettő. Szótlanul egy emelvényre léptek, leültek. Az ősszakállú, aki a legtekintélyesebbnek látszott és középre ült, megrázott egy kis csengőt.

Azután hangosan megszólalt:

— Új vendég érkezett a földről, teljesítsük kötelességünket!

Szarvas Menyhért felé fordult, aki szorongva igyekezett zsebredugni a könyvet. Miután azonban hálóingekre nem szoktak zsebet varrni, igyekezete hiábavalónak bizonyult.

— Szarvas Menyhért — hangzott újra, — tudod-e hol vagy?

— Nem igen... kérem alássan.

Ekkor az ősz magyarázni kezdte.

— Mielőtt a bűnös földi halandó eljut oda, ahol megítéltetik, elérkezik egy közbeeső állomásra, ahol adatait megvizsgálják, életét eléje tárják, panaszait és kívánságait meghallgatják. Ezt a közbeeső helyet látod most magad előtt s a bizottságot, mely előtt állasz, „Lélekfeltáró és Lélekelemző Rendkívüli Bizottság“-nak hívják. Mit dugdosol fiam a hálóinged alatt?

Szarvas Menyhért vörösen dadogni kezdett.

— Én... én találtam kérem szépen... egy könyvet, de nem tudom elolvasni... ha kegyeskednék méltóztatni... megmagyarázni...

Az ősz szakállú bólintott.

— Tehát már megtaláltad az életed könyvét! Most úgyis erre került volna a sor. — Kezéből kivette a könyvet. — Fiam, mi idefent minden emberről könyvet vezetünk, pontos, csalhatatlan könyvet. Azonkívül a házasemberekről külön van egy második könyv. Ezeket találod ebben a szobában. A féltékeny férjek

sárga, a boldog férjek piros, az özvegyek fehér s a megcsalt férjek zöld kötésű könyvet kapnak. A te könyvednek, fiam, zöld a kötése.

Az ősz szakállú elhallgatott.

Szarvas Menyhért fészkelődni kezdett, mint akit csiklandoznak.

— No, de ne... ne méltóztassék már tréfálni!

— Mi idefent nem szoktunk tréfálni, fiam, téged megcsalt a feleséged!

— Kikérem magamnak! — kiáltotta Szarvas Menyhért, — hogy meggyanusítsa a feleségemet!

A Lélekfeltáró és Életelelmző Rendkívüli Bizottság elnöke láthatta, hogy így nem boldogul.

— Ide hallgass, Szarvas Menyhért! Hatalmamban áll, hogy egy órára visszaengedjelek a földre. Te most visszamész és a feleségedtől megkérdezed, igaz-e, amit mondtam. Most már nem mer hazudni, megmondja az igazat!

Mikor Szarvas Menyhért felnyitotta a szemét, már alkonyat volt. Tétován körülnézett, mi csoda buta álmom! Hogy őt megcsalja a felesége! Hogy tudott ilyenent még csak álmodni is!

A szoba egészen sötét volt már, a függönyök felfogtak minden fényt. A másik szobából suttogást hallott. Kiáltott, de hangja nagyon erőtlen volt.

— Puci! Pucika, gyere be!

Az asszony belépett.

— Akarsz valamit, Menyhért?

— Ülj le, Puci! Ülj ide az ágyam szélére.

Az asszony leült.

— Mond... kérlek, ne haragudj, tudod, hogy mindig szerettelek... nem voltam féltékeny, megbíztam benned... Én a végét járom. Már nem soká tart. Mondd meg őszintén... megcsaltál te engem?

Az asszony — Tardos Demeter nem közönséges darabjában, — már majdnem kimondta a hazugságot, amikor hirtelen egy szorítást érzett, amitől nem tudott hazudni. Valljuk be, jó ötlet.

— Igen, Menyhért, — mondta ennél fogva, — én nagyon szégyenlem, de megcsaltalak.

És a nyakán érzett szorítás folytán névsorral is szolgált.

— Hazudsz! Hazudsz! Nem lehet igaz! — kiabált Szarvas Menyhért.

— Igaz.

Szarvas Menyhért megkapta a kezét. Valljuk be, izgalmas színpadi jelenet.

— Mondd, hogy nem igaz! Mondd, hogy nem igaz!

— Nem tudok hazudni, Menyhért.

Szarvas Menyhért cibálta:

— Mondd, hogy nem igaz! Mondd, hogy tréfa volt!

Az asszony végre dühös lett, ingerülten kirántotta a karját és így szólt:

— Hát jó, hát nem igaz! Nem csaltalak meg!

Mérgesen kiment.

Szarvas Menyhért arcán pedig kisimultak a ráncok, boldogan hullott párnái közé és átszellemülten suttozta:

— Tudtam... tudtam, hogy nem csalt meg!

Az utolsó felvonásban Szarvas Menyhért újra ott állott az Életelemző és Lélekfeltáró Rendkívüli Bizottság előtt.

— No, Szarvas Menyhért, bevallotta a feleséged?

Szarvas Menyhért fölényesen legyintett.

— Ugyan kérem! Puci egy drága asszony, engem nem lehet felültetni! Kivettem belőle! Én kivettem belőle!

— Mit?

— Hogy nem csalt meg! — vágta ki diadalmasan és megveregette az ősz szakállú vállát.

Az pedig áhitattal így szólt:

— Fiam, a te könyved lila kötést kap. Te a hülye férjek csoportjába tartozol...

Akárki akármit mond, nem mindennapi téma. Különösen nem egy városi számvevőtől.

De Bedényi Béla nem tudta, hogy városi számvevő, csak azt tudta, hogy titkos drámaíró. Ennélfogva így szólt:

— Barátom! Ön tehetség! Itt a darabja! Vegye! És vigye! Fejlessze otthon tovább a tehetségét! Aztán odaszólt a szolgának. — Ha ez az alak még egyszer jön, nem vagyok itt!

Tardos Demetér ezidőtől kezdve hiába ment a direktorhoz. Mindenkor azt a választ kapta, hogy nincs ott.

Míg végre egyszer Tardos Demeter a válasz után azt mondta:

— No nem baj. — És kényelmesen elhelyezkedett az előszobában.

Azt mondták, ne várjon, ma be sem jön.

Azt mondta, majd vár holnapig, van ideje.

Erre kisült, hogy a direktor ott van. Csak nem vették észre, hogy már bejött.

Hogy az irodában mi történt, az bizonytalan. Csak az kétségtelen, hogy néhány perc múlva Tardos Demeter repülve távozott az irodából és a darabja is utána repült.

És ez indította el az eseményeket. Ugyanis ezen az éjszakán a rendőr meglepetten állt meg a várost kettészelő patak hídján. A karfán egy gazdátlan kabát csüggött. A rendőr odalépett, megfogta, benézett a vízbe, azután megcsóválta a fejét. Ejnye, ejnye.

A kabátot bevitték a kapitányságra, a kapitányságon kiforgatták a zsebét. És megtalálták benne Tardos Demeter városi számvevő névjegyét.

Ez hiányzott! A Hírharsonában és a kon-

kurrencia lapjában is fájdalmas cikkek jelentek meg. Riportok fő és alcímekkel: „Szegény magyar író“ címmel Fóthy Ernő vezércikket írt. Még egy fővárosi lap is átvette a szenzációt és megírta, hogy a színigazgató minden darabját visszarúgta, aztán a szerzőt is kirúgta.

Szeghely közvéleménye háborgott, a színigazgató ijedten nyilatkozott.

A kirúgásból egy szó sem igaz. Ő igenis, elfogadta a darabot, sőt az lesz a legközelebbi újdonsága. Különben is ez a darab egy új Bánk bán, egy új „Szigetvár ostroma“. Bedenyi színigazgató ugyanis a darabot nem olvasta. De szerencsére Tardos Demeter, amikor kirúgták, sietségében elfelejtette felvenni a földről a darabot, amit utána hajítottak. Így megkezdődtek a próbák az újdonságból. Naponta jöttek a hírek, ki játsza a főszerepet, ki vezeti a próbákat, az egész város Tardos Demeter darabjáról beszélt s Tardos Demetert siratta. S két héttel később, egy este egy fiatalember jelentkezett a rendőrségen.

— Na, mit akar?

— Kérem szépen, — mondta — két héttel ezelőtt elkészült az új kabátom.

— Mi közöm hozzá?

— Az kérem, hogy a szabónál felvettem s az öreget a karomon akartam haza vinni. De útközben a lábam szárát megcsípte egy bolha. Hogy rendesen vakaródzhassam, a kabátot a

híd karfájára akasztottam s ott is felejtettem. Nincs véletlenül a talált tárgyak között?

— Hogy hívják magát?

— Tardos Demeter vagyok.

A rendőrtanácsos kirúgta maga alól a széket.

— Hát maga nem lett öngyilkos?

— En? Eszem ágában sem volt!

— Hát hol volt két hétig?

— Minthogy hivatalomtól úgyis nyári szabadságon voltam, falusi magányban új darabon dolgoztam.

— Szerencsétlen! — ordított a rendőrtanácsos. — Rohanjon a színházba! Ma van a darabjának a premierje!

Tardos Demeter elhült.

— Az én darabom premierje?

— Az, az!

Tardos Demeter berohant a színház nézőterére. A zenekar örült erővel játszott, a kürtösök a kazatról fújták, Bedenyi Béla színigazgató pedig kirohant a függöny elé és bejelentette, hogy a kitűnő szerző nem lett öngyilkos, a kitűnő szerző itt van és azonnal megjelenik a függönyök előtt.

Ez volt a baj. Tardos Demeternek egy napot késni kellett volna. Amíg a kritikák megjelennek. Mert ebben az esetben darabja egy tragikus végű zseni halhatatlan alkotásának minősült volna, mely maró szarkazmussal, a lángész

bátorságával ostorozza a társadalmi fonákságokat s írói teremtményével szétfeszíti az elavult formákat, hogy újaknak nyisson utat.

De így? Hogy a szerző él és köznevetség tárgyává tette a zsenit sirató sajtót! Pillanatok alatt nyilvánvaló lett mindenki előtt, hogy nem zseni szavait hallgatta, hanem valami rettentő bárgyúságot. S nem az elavult formákat szétfeszítő írói erőből dőcög az előadás, hanem egy önképzőköri dolgozattól.

S ami a legtragikusabb: a darab hősére Szeghely rendezett tanácsú város egész közönsége azonnal ráismert. Szarvas Menyhért azonos a város kulturális bizottságának elnökével, aki éppen aznap nyilatkozott a Hírharsónában Tardos Demeterről, mondván:

— A kevesek közé tartozom, akiket ez a zseni beavatott a titkába, akik tudták, hogy halhatatlan szellem bujik meg a városi számevőség tisztviselőjének szürke leple alatt. A kevesek közé tartozom, akik tudták, hogy nagy író él Szeghely falai között. Magam még abban a kitüntetésben is részesültem, hogy felolvastam nekem halhatatlan művét, melyet a nagy nyilvánosság ma este fog megismerni.

S itt következett az a mondat, mely öl, butit és nyomorba dönt:

— Olvastam a remekművet és mondhatom, minden szava igazság.

Bumm.

S ezekután jött a darab, melyben mindenki ráismert a kulturális bizottság elnökére — és hitvesére.

Akik ott ültek az első sorban.

KILENCEDIK FEJEZET,

melyben Kecsege Dániel áll az első sorba, hogy a hibát kiküszöbölje és ennek messzeható következményei lesznek.

Igen, Szeghely városába megjöttek a színészek és feje tetejére állt a világ. Virág Lujcsi főmérnököt ott hagyta a felesége. Duhanek takarékpénztári igazgató leányát Tápiósülyre kellett küldeni rokonokhoz, Náncsi néni férje kénytelen volt az újrendszerű pipaszurkáló megalkotására irányuló kísérletet abbahagyni, Peppek Mihály kulturális bizottsági elnökről pedig kiderült és saját nyilatkozatával erősítette meg, — hogy homloka helyet foglalhat, sőt díszhelyen függhet a leghíresebb vadászok agganacs gyűjteményében is.

S ha csak ennyit mondunk, úgy hallgatunk arról, hogy kifosztották a város legszebb virágos kertjét s ebből kifolyólag csoda is történt Szeghely rendezett tanácsú város területén.

Wetterschneider nyergesmester ezekután indítatva érezte magát, hogy a színművészet kívánatosságával kapcsolatban harmadízben nyi-

latkozzék. E nyilatkozat úgy hangzott, hogy ha a város nyugalmaiból meg akarják menteni azt, ami menthető, csukják be a színház kapuit, de pillanatnyi késedelem nélkül.

Álláspontját alátámasztotta, hogy ugyanazon az éjszakán, valamivel hajnali kettő után, a Fehér Szarvas szállodából vérfagyasztó ordítás verte fel az utca csendjét.

— Rendőr, rendőr! — A kiáltás Rozog Endre jellemszínész szobájából hallatszott.

Riadtan csapódtak ki az összes ablakok, egyszerre három rendőr rohant, aztán újra Rozog Endre erélyes, követelő ordítása zengett:

— Feleségem megtagadja a csókot tőlem! Rendőrrileg kényszerítsék rá!

Fájdalom, a rendőrségnek nem állott módjában Rozog Endre követelő kívánságát teljesíteni, de azért volt alkalmá a színtársulat egy másik tagjával foglalkozni.

A rendőrségre ugyanis feljelentés érkezett.

Szende Olly drámai hősnő megbízásából egy fiatal földbirtokos tette, aki a társulat érkezése óta hevesen udvarolt az ifjú művésznőnek.

A feljelentés úgy szólt, hogy Szende Olly drámai hősnőt lassan ölő méreggel megmérgezték. És nem kétséges, hogy nevezett művésznő, mióta csak Szeghelyre megérkezett és közelében feltűnt az ifjú földbirtokos, állandóan fogyott,

fogyott s olyan állapotban volt, hogy már-már fellépéseit sem tudja teljesíteni.

A rendőrségi megfigyelés kezdetét vette. Megállapítást nyert, hogy a művésznő a földbirtokoson kívül egyetlen emberrel érintkezik. Rügyfy Kázmér színművésszel, aki már Sopron óta titkos vőlegényeként szerepelt. Jegyeségük kötelékei a földbirtokos feltűnése óta lazulni látszottak, de a rendőrség megállapította, hogy egészen azért nem szakadtak el. Szende Olly, aki Rügyfy Kázmérnak titkos arája volt, mint Bárczi Benőnek Kund Abigél, mindennapi ozsonnáját Szeghelyen is a táncoslábú, de mostanában kissé gyanakodó kómikus társaságában költötte el.

A megfigyelés harmadik napján, amikor az ozsonnakávéét hozták, a megfigyelő detektív keze villámgyorsan csapott le a táncoskómikus kezére. Pedig látszólag semmi egyebet nem tett, mint udvariasan a cukrot kívánta beejteni titkos arája kávéjába.

Rügyfy Kázmér nem tehetett mást, töredelmesen vallott. Bűnére a féltékenység vitte. A cukorral együtt minden délután beejtett a drámai hősnő kávéjába egy szemet abból a csokoládéból is, melyről az „amíg ön alszik“ kezdetű közismert költeményét írta ismeretlen költő a XX. századból.

Ezek voltak az állapotok, amikor Kecsege Dánielt behivatta a Hírharsona főszerkesztő-tulajdonosa.

— Fiam, menj el a színikazgatóhoz s mondd meg neki, hogy csütörtökön este díszelőadást kell rendeznie. Olyan darabot vegyen elő, amelyik városunk történelmi multjában gyökerezik.

— Igenis — mondta Kecsege Dániel, — de milyen alkalomból?

— Jubilálunk, fiam.

— Jubilálunk? Mit?

— Csütörtökön lesz tizenhét éve, három hónapja és huszonhét napja, annak, hogy városunkat nagyközségi állapotából a rendezett tanácsú város rangjára emelte a kormány bölcsessége. No, eredj fiam. Vasárnap van és csütörtökön lesz a díszelőadás.

Félóra mulva Kecsege Dániel újra ott állott a főszerkesztő előtt.

— A színikazgató legnagyobb készséggel áll rendelkezésre, de fájdalom, olyan darabról nem tud, amelyik városunk történelmi multjából merítené tárgyát.

A főszerkesztő bólintott és azt mondta:

— Menj be a szobádba, ülj az írógép mellé és írd egyet!

Kecsege Dániel arca lángvörös lett. Huszonkét éves és már darabíráásra kap felszólítást.

— Igen — mondta öntudatosan és tehet-

ségében bízva, — azonnal írok egy egyfelvonásost!

A főszerkesztő megütközve nézett rá.

— No de fiam! Mondtam, hogy díszelőadásnak kell lenni! Legalább ötfelvonásos tragédia legyen.

Kecsege Dániel azonnal kiválasztotta a megfelelő történelmi témát. Kun László idejében a csehek Ottokár királyuk vezetésével háborút viseltek Magyarország ellen s Szeghelyet egy várnagy árulása következtében elfoglalták. Kecsege Dániel költői ihlete azonnal megsugta, hogy ezekután csak egy történhetett! Szeghely város polgárai összeesküvést szőttek és városukat visszaszerezték a magyar királynak. Bizonyos nevezetű Kun Lászlónak.

Perceken belül kopogott az írógép. Erre szükség is volt. Mert az ötfelvonásos tragédia megalkotásához vasárnap délelőtt kezdett hozzá és csütörtökön este kellett a díszelőadásnak lezajlania.

— Nem tudom — mondta elégedetten Főthy Ernőnek, — hogy Dabay, — akit kilenc kacska esetében meggyanusított, — miképpen bírná ezt a tempót, de én délután két órakor az első felvonást leszállítom a színidirektornak!

Szavának állt. Darabja első felvonását egy órával később kiszerepezve már próbálták is.

Estére készen volt a második felvonás, hétfőn délből a harmadik, hétfőn este a ne-

gyedik és kedden délben átnyújtotta az ötödiket.

A szereposztásba nem avatkozott, egyetlen kikötése volt, de ahhoz aztán ragaszkodott. A női főszerepet Szathmáry Veronikának kell játszania. A gondolathoz természetesen pusztán művészeti megfontolásból ragaszkodott.

Kecsege Dániel a bemutatót megelőző napon szemlét tartott ruhatára felett. Az olvasó, aki tudja már, hogy Kecsege Dániel egy huszonhét lakásos bérház jövődöbeli tulajdonosa, kvázi prezumtív trónörököse, határozott várakozással tekint e ruhatár felé és várakozásában valóban nem is fogja csalódás érni.

De az író — ismerve Kecsege Dániel fel fogását a szerelemről — már eleve inti az olvasót, hogy hősünk e szemléjét ruhatára felett ezúttal ne hozza kapcsolatba Szathmáry Veronika színművésznő személye iránt ébredő érzelmekkel. Nem! E szemle kétségtelesen csak a köteles gondosság megnyilvánulása volt, melyet oly szilárd jellemtől, mint a neves író s hírlapíró, el is várhatunk, különösen premierje előtt.

Kecsege Dániel kitárva öblös szekrényét, mindenekelőtt egy rendkívül karcsú és lovas tisztek által is irigyelhető formájú csizmát húzott elő. Ezt követőleg pedig egy csukaszürkéből feketére festett lovaglónadrágot. Mindkét öltözködési tárgy határozottan tanuskodott ama

esztendők mellett, melyeket Kecsege Dániel közvetlenül az iskolapadok és életpályája megkezdése között a császári és királyi hadsereg tagjaként töltött. Bár ez évek a tizennyolcadik és huszadik életév között peregtek le, Kecsege Dániel — a falon függő fotográfia tanúsága szerint — mégis magas rangot ért el és gyermekarcú zászlósként szerelt le a háború végeztével. Rendkívül „svájfolt“ díszöltönyében állott egy öblös karosszék mellett e fotografián a jobb kezének ujjai között utolérhetetlen eleganciával egy cigarettát tartott, ami határozott érettséget kölcsönzött vonásainak. S ha már bevallottuk, hogy e korszakból származik a lovaglónadrág és a csizma, ne késlekedjünk megvallani, hogy ama különös formájú kabát, melyet ezek után emelt ki szekrényéből, szintén katonai szereplésének volt maradványa. Csupán a magasan álló nyakat fejtette le Patonai szabómester, hogy helyébe polgárias hajtókát varrjon s így a zászlósi zubbonyt vadászkabáttá alakítsa.

A rendkívül mutatós kombináció után egy barna öltönyre került a sor, melynek ujjai kissé rövidek voltak, viszont könyökben mindkét oldalon egy utólag betoldott kockát foglaltak magukba. Ezenkívül egy nyersselyem öltöny bukkant elő a szekrény homályából, mely valóban semmi kívánnivalót nem hagyott maga után, ha csak színét nem említjük meg, mely

az 1914 előtti kissé szecessziós ízlés kedveléséről tett tanubizonyságot.

Ha még megemlítjük, hogy Kecsege Dánel gyertya fölött valami viaszos anyagot olvasztott s csepegtetett egy különben igen elegáns sárga cipő talpán látható folytonossági hiányokra, úgy szemléltető képet adtunk azokról a ruhadarabokról, melyek hősünk külső díszét szolgálták. Ezenkívül egy mély lila ingelő, ugyanilyen színű gallér és kézelő került elő. Kecsege Dániel biztosítótúvel rögzítette ezeket a tárgyakat ingéhez, mielőtt valamelyik kabátjába bújt.

Kérjük azonban az olvasót, hogy mind-ebből ne vonjon le helytelen következtetéseket. Kecsege Dániel valóban örököse volt a több-ízben érintett bérháznak, de az írástudók ez-időtájt az ezerkilencszázhuszas esztendőket írták s ez években — közvetlenül a nagy háború után — Kecsege Dániel házánál nagyobb ingatlanok tulajdonosai sem voltak abban a helyzetben, hogy például cipőtalpat, új öltönyt, avagy inget szerezzenek be. Ezek a műtárgyak csupán a mult szép emlékei voltak s egyben remény tárgyai is, hogy azért lesz majd egyszer megint olyan világ, amikor például, ha az ember bemegy a boltba és inget kér, vagy talpaltatni küld, nem gondolják, hogy örültsel van dolguk.

Ezekután megérti az olvasó, hogy Kecsege

Dániel fentebb ismertetett ruhatári darabjai nem csak a gazdagságnak határozott jelei, hanem egyben irígylés tárgyai is voltak. Annál inkább, mert mások meg sem közelíthették az eleganciának és stilusos öltözködésnek ezt a mértékét. Hiszen Kálmán Viktor a Hírharsona kiváló gyorsírója, menyasszonyával, ki a szeghelyi telefonközpontnak volt egyik erőssége, a következő összeállításban andalgott a vasárnap déli korzón: bakancs, térdnadrág felcsavarható kamáslival, egy csillagaitól megfosztott hadnagyi zubbony és fekete kemény kalap. És fel kell hívnunk az olvasó figyelmét magának Duhanek takarékpénztári igazgatónak egyik nadrágjára is, mely mintájában tanuskodott arról, hogy előzőleg földig érő női szoknya-ként a bankférfiú anyósán volt látható, mindaddig, míg az idős dáma hetvennyolc éves korában ki nem költözött a szeghelyi temetőben lévő családi kriptá reávaró sarkába. Ha pedig emlékeztetünk arra, hogy nevezett takarékpénztári igazgató sajnálatos ügybe keveredett Böbe leányának élénk piros tavaszi kabátját a város előkelőségei nagyon jól ismerték zongoraterítő korából, akkor úgy érezzük, kellőképpen ismertettük a kort, melyben történetünk lejátshódik.

Ehhez még legfeljebb az akkori idők népszerű kuplóját tehetjük hozzá, mely a következőképpen hangzott:

„Kék pénz, fehér pénz, zöld, vörös lila,
Nem ismeri ki magát csak az istennyila
Lalalaalala, lalalalalalaaa...”

Megelégszünk tehát magának a ténynek leszögezésével: Szathmáry Veronika színművésznő, kivel mint tudjuk Kecsege Dánielnek sűrű tárgyalásai voltak egy bizonyos értékes képeslap gyűjtemény piacra dobása tárgyában, semmi kivetni valót nem talált Kecsege Dániel öltözködésében.

Ellenkezőleg. Úgy találta, hogy az nagyon csinos és nem nélkülöz bizonyos egyéniséget. De, fájdalom, ezúttal nem Szathmáry Veronikáról volt szó, hanem bemutatóról, sőt egész estét betöltő darab bemutatójáról, melyen a szerzőnek mégsem lehet bricseszben és vadászkabátban, sőt szecessziós színű nyersselyem ruhában sem megjelenni. Ehhez frakk, vagy minimum szmóking szükséges, ami nincs, de ha volna is elég fejtörést okozna, mert — valljuk be — ha e ruhadarabokhoz élénk lila gallért, ingmellet és kézelőt tűzne fel Kecsege Dániel, ez mégiscsak túlságosan egyéni öltözködési izlésről tenne tanuságot.

Nem maradt más hátra, mint ruhatári látogatás az atyai szekrényben. A hatalmas zöld alkotmányban akadt is frakk. De, fájdalom, Kecsege Dániel édesatyja térfogatban háromszoros volt gyermekének és semmi hajlandóságot

sem mutatott rá, hogy ezt a többletet az irodalmi siker oltárán feláldozza.

Végül azonban mentőötlete támadt és így szólt:

— Eredj fel a padlásra. Ott valahol meg kell lenni az esküvői frakkomnak, akkor valamivel soványabb voltam.

Igy történt, hogy volt egy délután, melyen Kecsege Dániel nem kopogtatott be Szathmáry Veronika lakásába. Ezt a délutánt — padláson töltötte és frakkra vadászott.

Nehéz vadászat volt. (De mégsem eredménytelen. Az utolsó órákban két olajnyomat és hat zsák között megtalálta.

Próbájára az egész család összegyűlt, s amikor Kecsege Dániel azt magára öltve megjelent, mélységes megdöbbenés és csend ült a szobán.

Mindenekelőtt a színe volt megdöbbenítő.

— Hm... — mondta Kecsege Dániel édes atyja — azt kell hinnem, hogy a francia akadémia választott tagjai közé...

— Miért?

— Hát... ez a frakk zöld!

Igen, ez valóban így volt. Huszonöt év, mégis, nem csekélység.

De az is kiderült, hogy az atyai termet már vőlegény korában lényegesen erőteljesebb körvonalakat mutatott, mint Kecsege Dánielé.

S arról még nem is szólottunk, hogy az

atyai frakking nyakbősege negyvenhármas volt, öt számmal bővebb, mint amit szerzőnk tartott volna kívánatosnak.

Szerencsére a szülői ház legalább bizonyos fokig méltányolni tudta az eseményt és hajlandó volt áldozatra.

Amde ing és frakkátalakításra mindössze huszonnégyszáz óra állott rendelkezésre s ez alatt a zöld frakknak még szint is kellett váltania.

Izgalmas tárgyalások következtek, melyek különös módon a szülői házat is izgalomba hozták. Kiderült, hogy a rideg atyai külső fiáért remegő szívet takar. Végül is Patonai szabómester vállalta, hogy kivételesen, éjszakai feláldozva száll síkra az irodalom sikeréért és pedig átalakítja a dicső multú ruhadarabot. Neje ugyanezt a műveletet elvégez az ing nyakával.

E sietség már csak azért is indokolt volt, mert ismét tizenkét óra alatt a színváltozásnak is be kellett következnie. Szerencsére Vitális Károly Szeghely festőművészenek üzlete előtt tábla hirdette, hogy „gyászfestések hat óra alatt vállaltatnak“. Így a premiér napján este hét órakor Kecsege Dániel oly igéző eleganciában jelent meg a szülői lakásban, hogy ott egészen elnémultak.

Pedig izgalomban ott sem volt hiány, mert mint kiderült, a térfogatok mindenütt galibát okoznak. A negyvenhármas ing, melyet Kecsege

Dániel túl kényelmesnek vélt, az atyai nyakon viszont rendkívül kényelmetlenül feszült. S ugyanez a jelenség mutatkozott az atyai szmókingon is.

Am az irodalom lovagjai kedveltek az égben, végül is gutaütés nélkül sikerült a gallér felcsatolása s a szmóking felöltése.

Pontosan este félnyolckor a család elindulhatott a színház felé.

Kecsege Dániel drámai remekének bemutatóján a város minden előkelősége megjelent. Polgármester, ipartestületi elnök, tűzoltófőparancsnok! És tombolt a taps! Ha egy percre véletlenül nem volt taps, akkor valamelyik szereplő valamelyik zsebéből vagy nadrágjából kihúzott egy nemzetiszínű zászlót s tombolt már újra a nézősereg.

De Kecsege Dániel a neves színpadi szerző, aki, mint már tapasztaltuk, — mindenkor gondosan vigyázott arra, hogy még önmagában is megőrizze a feltétlen tárgyilagosságot, most is tárgyilagosan elismerte, hogy azért volt egy pillanat az előadás folyamán, amikor kisebb zökkenő jelentkezett. Még pedig a darab legizgalmasabb jelenetében, mikor a cseh táborból hírnök vágtat s jelenti a városunkat bitorló cseh hercegnek, hogy Ottokár király csatáját elvesztette, az ütközetben elesett, tehát a herceg is helyesen teszi, ha menekül.

A színigazgató a hírnök szerepét, fájda-

lom, egy egészen fiatal kardalosra bízta, kinek ez volt élete első szerepe. E kardalos mikor meglátta a nemes irodalmi becsvágytól szenvedélyesre korbácsolt és zsufolásig megtelt nézőteret egyszerre elveszítette biztonságát. S jelentésének szövegét sajnálatosan összekeverte. Valahogy így:

— Ottokár meghalt... oltárra ültették... lóra négyelték... felugrott, és a többi...

Kecsege Dánielben megfagyott a vér. Annál is inkább, mert a herceget személyesítő színész, látva szédült hírnökét, hallva, micsoda badarságokat hord össze, úgy gondolta, hogy okosabb, ha nem várja meg a jelentés végét. Tehát máris felkapta a város bírójának leányát, Szathmáry Veronikát, hogy azt megszőktetve meneküljön.

De a hírnöki jelentéstől izgatottan neki ment egy széknek, Szathmáry Veronikát földhöz csapta, maga keresztül zukant rajta s a színpadra tóduló győzelmes magyar seregek, válogatott helybeli csizmadia inasok, beléjük botolva tucatjával henteregtek a földön. Harminc ember gomolygott a színpadon. Kecsege Dánielt a kulisszák mögött ájulás kerülgette. De nem volt szükség erre! A közönség a darab nagyszerűségétől áthatva, e jelenetnél tomboló tapsban tört ki, hogy jelezze, mennyire jelentéktelen e muló zökkenő a darab örök szépségeihez viszonyítva.

Persze, voltak rosszakarók, akik szerint a tapsorkánhoz nevető orkán is párosult, kvázi a taps is a gúny kifejezése lett volna. De hát természetesen ez csak rosszakarát. A díszelőadáson, melyet, mint kiderült, — nem a főszerkesztő által megjelölt számadat, hanem a város temetkezési együletének ötvenéves fennállása alkalmából rendeztek, Kecsege Dániel darabja feledhetetlen sikert aratott.

Sokkal nagyobb, mint Tardos Demeteré, akit különben a premierje után azonnal nyugdíjaztak.

Kecsege Dániel viharos sikerének egyetlen fájdalmas pontja maradt. Az is Szathmáry Veronika édes, kissé csehszlovák jellegű orra hegyén. Midőn Vencel herceg elejtette, itt jutott közvetlen érintkezésbe a világot jelentő deszkákkal. De nem is mondottunk igazat, amikor ezt jelöltük meg egyetlen fájdalmas pont gyanánt.

Fájdalom, Szathmáry Veronika, ha nem is látható módon, testének több pontján viselte még az esés nyomát. Olyannyira, hogy három napig ágyban pihent.

— Van-e természetesebb, mint az, hogy a szerző, kinek sikere érdekében testi épségét veszélyeztette, a nap minden percét oldalán ki-

vánta tölteni. Így lett egy szípadí zökkenő három napi mennyországgá. Talán innen származik Kecsege Dániel későbbi, házasságának idejéből származó, nagy mondása:

— A pokolba a mennyországon át vezet az út.

De ne vágjunk az események elé. Egyelőre Kecsege Dániel úgy érezte, hogy nagyobb boldogság nem is juthat osztályrészéül. Különösen a második napon érezte ezt, amikor Veronika orráról már eltűnt a duzzanat s az visszanyerte rendes, kedves formáját. Az édes leányarc, szerelmesen csillogó szem s az a két könny, ami akkor gördült ki szeméből, amikor Kecsege Dániel megvallotta, hogy egyetlen értelmét látja életének s ez az, hogy szerelmét ebben a meleg, kedves tisztaságban megtarthassa és mindhalálíig magának tarthassa meg, olyan meleg érzésekkel töltötte el, hogy magának e regény írójának szíve is megforrosodik, amint e napokra visszaemlékezik.

— Te! — sugta könnyek között Szathmáry Veronika, — nekem olyan nehéz életem volt! Nagyon rossz színészgyereknek lenni! Minden félévben másutt lenni, mindig idegen szobában, mindig ideges szülők között. Te nem tudod elképzelni, hogyan vágytam az otthon után, ahol a sarokban nem bóröndök állanak, hanem öreg fotelek és minden szöglet régi ismerős. Nekem csak hónaposszobák, hotelszo-

bák jutottak ki. Háziasszonyok, akik kellemetlenkednek, elveszik a pénzt és közben kinéznak a házból. Kinéznak és lenéznak! Te nem tudod, hányszor feküdtem le könnyes szemmel! Mikor komiszak voltak hozzám! Eleinte, mert színészgyerek, később mert színésznő vagyok. Te nem tudod, hogyan tudnak fájni az idéetlen próbálkozások, odakapkodások, amiket minden kamasz megenged magának a színészgyerekkel, később pedig minden sokpénzű zsíros polgár a szegény fiatal színésznővel szemben. A színésznővel, akinek a színpadon csillognia kell s utána olyan sokszor fekszik le éhes gyomorral, s ami még rosszabb, szégyenkezés-től piros, könnyes arccal!

Szathmáry Veronika hirtelen elkapta és megcsókolta a kezét.

— Köszönöm, hogy te nem kapkodsz hozzám, hanem feleségül akarsz venni.

Kecsege Dániel úgy érezte ebben a pillanatban, hogy acélból van a nyaka. Nincs az az apa, aki kitekerhetné. Hát ha nem engednek be színésznőt a házba, legfeljebb ő megy ki a házból.

De Szathmáry Veronikát nem adja oda a világ minden kincséért sem.

TIZEDIK FEJEZET,

melyben Kecsege Dániel megtévesztés áldozata lesz, s az események Szeghelyen új fordulatot vesznek.

Még emlékezetes az olvasó előtt ama vád, mellyel Dabay József hírlapíró illetve Kecsege Dánielt a kilenc megkopasztott kacsza esetében. Egyetlen mentsége, hogy huszonegy éves volt ezidőtájt, tehát nem is lehetett oly megfontolt, mint Kecsege Dániel, aki már elmúlt huszonkettő. De az is természetes, hogy még ily komolyabb korú urakat is mélyen és érzékenyen érint az igaztalan vád s nem tudnak a megbocsátás álláspontjára helyezkedni. Annál kevésbbé, mert mióta Szathmáry Veronika több ízben volt látható az ő oldalán, Dabay lapja igen szűken mérte számára az elismerést.

Bedenyi színigazgató úgy érezte, hogy társulatának renoméja érdekében ez a szigorú kritika enyhítendő és interjút ajánlott fel a beteg fekvő művésznővel.

Dabay hírlapíró azonban nem volt hajlandó az interjúra. Sőt, még szigorúbb mérté-

ket helyezett kilátásba. Ami semmiesetre sem használ a színház kasszájának.

Egyik délután a színidirektor hosszabb eszmecserét folytatott Dabayval, aztán délután öt óratájt beállított beteget látogatni Szathmáry Veronikához.

— Hohó, Dániel! — rázta kitörő örömei a kiváló író, hírlapíró és színpadi szerző kezét, — te itt vagy? Nincs öt perce, hogy rólad beszélgettem.

— Ugyan kivel?

— Hozzám jött, kérlek, ez a szegény Dabay Jóska! Belehal, abba, hogy te nem állsz szóba vele! Azt mondja, olyan tisztelőd s te...

— Hogy-hogy tisztelőm? — horkant fel Kecsege Dániel, — azt írta rólam, hogy...

— Éppen ez az, kérlek szépen! Azt mondja, a fejét tudná letépni, amiért egy ilyen kitűnő s tehetséges íróról azt írta, hogy — azt hiszem nem is szükséges idéznem!

Ami igaz, az igaz! Kecsege Dániel semmi szükségét sem érezte, hogy szőke szerelme előtt még idézze is.

Bedenyi Béla rábeszélően karjára tette kezét:

— Nagy lélek! Én, aki szorgalmas olvasója vagyok ragyogó írásaidnak, tudom, milyen nagy szíved van! Bocsáss meg neki! Ilyen nagy lélekhez nem is méltó, hogy haragot tápláljon szívében!

Csak ezt a „nagylelket“ ne mondta volna! Kecsege Dániel érezte, hogy ezzel olyan kitűnően jellemezte őt s az őt ért rágalom között tátongó ürt, hogy lehetetlen volt ellenállni. Annál kevésbé, mert ez az őt rendkívül jellemző „nagy lélek“ éppen Szathmáry Veronika előtt hangzott el, aki már e szavakból is képet nyerhetett arról, hogy lelkében is milyen nagy — az a rendkívül megnyerő külsejű fiatal ember, akit félóra óta leendő férjének ismer.

— No, kérlek alássan — mondta elnézően — én igazán nem vagyok elfogult. En mindenkor elismerem, ha valami elismerésre méltó. Ebben a fiúban határozottan van valami. Nem mondom, hogy tehetség, de el kell ismernem, hogy van benne valami!

— Ime, a nagy ember szívjósága! — rajongott a színigazgató. — Megvihetem a jó hírt, hogy megbocsátasz?

— Nem bánom, de ... Űgye a formát kell mindenestre megkeresni!

— Megvan! — kiáltott a direktor. — Ebből a szobából csinálunk exterritoriális területet. Te itt vagy, ő bejön, megdöbben s te fölényes mosollyal kezét nyújtasz.

Tagadhatatlanul nem rossz ötlet.

A fölény mindig jól hat a nőkre. A „nagy lélek“ után most már bizonyosan ellenállhatatlan hatást gyakorol Szathmáry Veronikára, — vélte Kecsege Dániel, — ha némi fölényt mu-

tat. Tehát derűsen a direktor vállára ütött:

— Legyen, ahogyan kigondoltad! Igazán nem akarok ügyet csinálni ilyen csekélységből. Menj s hozd a fiút!

Tíz perc múlva a direktor társaságában belépett a szobába Dabay Jóska. Kecsege Dániel, hogy fölényét már itt is kihangsúlyozza, azonnal felállt és kezét nyújtva, elébe ment.

— Szervusz, Jóska!

Dabay hirlapíró meghatottan rázta a kezét.

— Szervusz, Dani!

A direktor vigyorogva kihúzódott a szobából és Dabay megcsinálta az interjút Szathmáry Veronikával.

Utána, esteledvén, már együtt is hagyták el lakását.

Dabay, még mindig egészen elérzékenyült hangulatban volt.

— Dani! — mondta — bizony Isten lesül a képemről a bőr, hogy bántottalak.

Kecsege Dániel fölényesen intett.

— Hagyjuk, kérlek! Igazán nem volt olyan nagy dolog!

— Elismerem, Dani, hogy nagy lélek vagy! Ha te írtad volna rólam, amit én terólad, hát én bizony Isten nem kezdeményeztem volna a kibékülést, nem mentem volna feléd kezét nyújtva!

Kecsege Dániel úgy horkant fel, mint a legnemesebb telivérek szoktak.

— Hogy hogy én jöttem? Tudtommal te izented, hogy szeretnél bocsánatot kérni tőlem?

— En? — csodálkozott Dabay Jóska, — eszembe se jutott! Ha te nem üzensz, hogy ki akarsz békülni velem, hát...

Kecsege Dániel azt hitte, a guta megüti. Ez a pizsok Bedenyi mindegyiküknek azt mondta, hogy a másik akar kibékülni!

Es most itt állottak kibékülve!

Virágh Lujcsi főmérnökék lakásában e napok folyamán meglepő volt a csend. Az asszony elment és Nancsi néni, aki átvette a háztartás irányítását, ezidőtájt Budapesten tartózkodott. Férjeura, Menyhért bácsi, egyedül járkált a szobákban, amíg csak valahonnan elő nem került sápadtan, savanyúan Virágh Lujcsi. De sok beszéd ilyenkor sem esett. Így azután Menyhért bácsi, aki a Toldalaghy-affér miatt kénytelen volt felfüggeszteni újrendszerű pipaszurkáló tálmánya izgalmas kísérleteit, határozottan hiányolta Nancsi néni távollétét.

Mikor a reggelen a postás becsengetett és a boritékon hitvese szarkalábjaait fedezte fel, sietve loholt az okuláriumra után. Bizonyosan azt jelenti az asszony, hogy indul már hazafelé. Annál is inkább, mert pernahajder jogásziát már eléggé ellenőrizhette, különben is ott van Pesten a kölyök nővére is, csak vigyáz rá.

„Edes uram, Menyhért! — írta Náncsi. — Bocsásd meg a feleségednek ezt a hosszas kimaradást, de olyan nagyon megszerettem ezt a pesti életet, különlegesen a zúgligeti nyaralást, hogy alig tudok tőle megválni.

Azt írod, nem érted, mi öröm van egy ilyen zugligeti nyaralásban. Na fiam, ezt el is hiszem neked. Mert azt a falusi eszeddel nem is igen érheted föl. Hogy te sose jártál nyaralni, mégis itt vagy, az igaz lelkem. De viszont te nem is Pesten éltél ám telek során! A szegény lányodnak meg ez jutott ki. Éppen ezért menekül a Zugligetbe.

Látod, ő egész télen egy ilyen pesti bérkaszárnnyában lakott. El se hiszed, ha mondom, de abban a kaszárnnyában negyvennyolc lakás van és mindegyikben lakó! Hát ezt lelkem nyáron, amikor nyitva van az ablak, nem lehet elviselni. Azért köllött kimenni a nyaralóba. Mert ez azután egészen más. Nem olyan menkü nagy kaszárnnya, mindössze három lakás van benne, a három lakásban pedig összesen sem lakik több, mint kilenc család. Szóval, itt lelkem nyugalom van és békesség. Az ember szíve örül, amikor látja a kilenc család tizenöt csemetéjét a kertben hancurozni. (Eszem a lelküket, de jó torkocskájuk van!)

Szóval, hogy ez az egyik. A másik meg az, hogy van ám itt szórakozás is, de milyen finom. Van a villában két zongora, két pianino, három hegedű, egy brácsa és hozzá (egy cserkészgyerek is van) valami nagyszerű kürt is akad! Hát, lelkem itt olyan zenei élvezetben lehet része az embernek, ami minden képzeletét felülmul. Iszen gondolhatod.

Tegnap délután kint ültünk a kertben, olyan élvezet volt, ami nem mindenkinek jut osztályrészül.

Az emeleti lakónál kamarazene volt. Haydn Császárszonátáját játszották, ami igen szép, de benne van a Gotterhalte, Ugyanakkor és egyidőben a cserkész valami tüneményesen a takarodót fújta, a manzardlakó pedig valami néger táncot játszott a pianinóján. (az ember szinte látta a vadembereket!) Az volt a címe, hogy: „Stux, maga vérbeli párisi lett“. (Nem a mi Stuxunkról van szó, a harisnyásról.)

Hát ez volt lelkem, az eleje. Különkülön is mind szép, de így egyszerre, valami csodálatos volt. Az élvezet teteje azonban csak később bontakozott ki. Amikor tudod, a Császárszonáta a Stux úrral, a takarodóval, a Donauwalzerrel egyesült. Az volt csak zene! Pláne, amikor a pesti

cigány is rákezdte a vendéglőben, hogy „sejhaj, daganat“.

Mondhatom neked, lelkem, kitűnő ez! A szomszéd villában a tyúkól most van átalakítás alatt nyárilakássá, abba egy szaxofonos ember költözik. Csak még azt akarom megvárni, azután mégis hazajövök. De addig ne aggódj semmit értem! Minden rendben. A villának még az az előnye, hogy egészen közel van a Lipótmezőhöz.

Édes uram, olyan méregdrága minden ebben a városban, hogy jobb arról nem is beszélni. A legdrágább meg éppen, hogy a méreg, amit viszont egész nap szív az ember. (Igaz, melletted is van benne részem elég.) De hát ami itt van, édes lelkem, attól az olyan galambepe is felforr, mint az enyém. (El ne felejtsd elzárni a cukrot, mert az a tolvaj népség képes három kockát rakni a kávéjába, aztán Lujcsi azt hiszi, hogy mi vittük el.) Szóval, nem azt akarom mondani, hanem azt, hogy fejetetején áll a világ.

Legfőképen a fiad miatt akarok írni, akinek most igen nagy az elfoglaltsága. A Városi Színházban valami szerecsen zsidónak a darabját játsszák és az előadásra neki hazafias okokból füttyülni kell.

Gondoltam, úgy se láttam még a gye-

reket nyilvános szereplésben, hát elmentem abba a teátrumba. Megnéztem azt a szerecsen-darabot, de nagyon elgondolkoztam, édes lelkem, nagyon. Márhogya mai fiatalságon. Mert nem azért mondom, belátom én, hogy most más világ járja, mint a mi időnkben. De csak nem tudom fel fogni a dolgot. Az én időmben az orosz-lánra sem szoktak lövöldözni, — ha dög-lött volt.

Ezek meg itt döglött kappant lövöldöznek. De hát lelkem, azért persze nem szóltam a gyerekeknek. Csak azon csodálkoztam, hogy milyen különböző fegyverekkel kell harcolni a nemzetiségek ellen. Rendes náció ellen puskával mennek, a szerecsenek ellen meg valami ménkü büdös puska porral lövöldöznek. Űgy látszik, a szerecsenek a szagot nem bírják. (Ámbár az a gyanum, hogy valamelyik őszünk szerecsen lehetett, mert én se igen bírtam a büdösséget.)

A fő az, hogy a gyerek miatt nagyon megnyugodtam. Igen jól fütyül, a szagot is jól bírja, látszik, nem volt kidobott pénz, amit tanulására fordítottunk. Jól kitanulta a dolgot és a jövőjét illetőleg nem kell már aggódni.

Ámbátor holnapután indulok is már ölelő karodba, nem akarom, hogy egy pil-

lanatig is kétségek között maradj, hát ez úton is közlöm veled, hogy a Gyurka fiad annyi év után megemberelte magát és le-szigorlatozott.

Ebből is láthatod tehát, hogy Pesten való tartózkodásom nem volt hiábavaló, nemcsak pénzpocsékolás volt, de gyakorlati eredménye is van. Mondhatom neked, hogy igen meg voltam elégedve a fiaddal. Catoi jellem, lelkem. Maga az őszinteség és a nyíltság! De ami legfőképen meglelégedéssel tölt el, az a vitézsége. Igen bátor gyerek, ezt maga a professzor is elismerte róla nyilvánosan, aperte a szigorlaton. Szóval, hogy neked is örömöd lehet a gyerekedbe.

Persze, majd ha meglátod a gyerek indexét (akibe beírják a tanulmánya eredményét) akkor mindezt nem láthatod olyan tisztán, mint ahogyan én ezt itt neked megírom. De az indexbe, fiam, csak a száraz adatokat írják be, mint például az olyasmit, hogy „a szigorlaton nem felelt meg“, de amit szóval fűztek hozzá, dicséretet az nincs benne. Az a szokás, hogy a dicséret mindig szóbeli. Ezzel tehát csak azt akarom mondani, hogy ha olyasfélét olvasnál abban az indexben, az egyáltalán nem jelenti azt, mintha a fiad talán megbukott volna a szigorlaton. Az csak azt

jelenti, hogy a kultuszminiszter meg a tanári kar között bizonyos ellentétek merültek fel és amíg az el nincs intézve, amíg a jogi oktatás meg nincs reformálva, addig nem adnak végleges bizonyítványt. Csak olyan ideiglenesen írják be, hogy nem felelt meg.

De addig is meg lehetsz elégedve a gyerekekkel. Mint mondtam, igen böcsületes, őszinte gyerek, de meg főleg bátor. (Amit a professzora is elismert róla.) A böcsületes őszintesége az egész szigorlaton kivilágított. Azt kérdezte például tőle a tanár, hogy milyen hadsereg volt Szent István korában. A gyerek nem habozott, hanem rögtön kimondta, hogy „én azt nem tudom kérem“. (Honnan is tudná, mi volt ezer évvel ezelőtt, én már a tavalyi dolgokat is felejtani kezdem.) Meg is látszott a tanárján, hogy imponál neki az őszinteség, izibe elismerően bólintott a fejével.

De nehogy azt hidd, hogy ez csak egyszer volt. Minden kérdésre ilyen bölcshületes nyíltsággal felelt a fiad. Alig győzött a tanárja bólogatni.

Mikor aztán vége volt a szigorlatnak, nem tudta tovább magában tartani az elismerést. Bólintott még egyet, aztán mindenki előtt mondta a fiadnak: (könnyeztem az örömtől, amikor hallottam.)

Igy szólt hozzá:

— Na, öcsém! Így jönni szigorlatra, ehhez nagyobb bátorság kell, mint a háborúba menni!

Bizony, édes uram, így megdicsérték a fiadat!

Ezek után már nincs más hátra, csak meg kell várni a jogi oktatás reformját és akkor kikapja a végleges bizonyítványt. Ez a reform pedig rövidesen meglesz, az egész nem áll sokból. Csak ki kell tudni, hogy melyik professzor árulta el a titkos határozatot. Ennyi az egész. Ha ezt ki tudják, izibe megjavul a fiad jogi tudása és rendbe jön minden hiba.

Különben is nem számos az egész bizonyítvány, se fűtyülésből, se bűdösítésből nem kérdezték, pikkelnek rá a tanárok, csupa olyasmiről faggatták, amit a hazafias tüntetésektől nem volt ideje megtanulni.

Ölel csókol feleséged:
Nancsi.

U. i. Vigyázz, hogy a Lujcsi ki ne béküljön a feleségével, mert akkor mehetünk haza a falunkba és vége lesz a gyöngy-életnek“.

Elolvasván a levelet, Menyhért bácsi ijedten húzta be a nyakát. A levélből leginkább az utóirat ragadta meg, hogy „Lujcsi valahogyan ki ne béküljön a feleségével“. Már pedig Menyhért bácsi, felhasználva Nancsi távollétét, éppen ennek érdekében kezdte meg a praktikát. Szeretett volna minél előbb otthon lenni. Azonkívül Lujcsit is szerette, sőt igen kedvelte a feleségét, Máriát is.

Mikor a Duhanek lány esete kiderült, Lujcsi ráeszmélt, hogy ostobaságot csinált. Egyik követét a másik után küldte feleségéhez. De most már Mária volt hajthatatlan. Már pedig, ha az ember megmakacsolja magát, abból ritkán származik jó.

Virágh Lujcsiné bevetette magát a szobába, ahol Kecsege Dániel töltötte diákéveit s nem volt onnan kimozdítható. Arra várt, hogy Virágh Lujcsi megalázkodva jöjjön hozzá.

Node ott volt Náncsi néni.

— Ne tedd, fiam! — mondta Lujcsinak, — mert akkor úgy a fejedre nő, hogy soha többet nem lehetsz úr a házban.

Igy történt, hogy Toldalaghy Alfonzról már régen nem volt szó és Virágh Lujcsiék még mindig nem költöztek össze! Sőt!

Menyhért bácsi ijedten vette észre, hogy elkeseredésében marhaságra készül Lujcsi. Negyven éves fejje! lányos házhoz jár, még pedig olyan házhoz, ahol húszéves a lány. Any-

nyi sem egészen. Eppen, hogy mult tizenkilenc.

No, ebből már semmi jó sem származhatik. Viszont Náncsi távolléte sok mindenre jó volt.

Először is arra, hogy Lujcsi fejével beszéljen. Meg is tette. Nem szépítette a szót, hanem áperzte megmondta, hogy ha beugrik a házasságba, tíz év múlva róla írhat darabot a kótyagos számvevő. Lujcsi aztán meg is szep-pent.

— Csak az a baj, Menyhért bácsi, hogy nem tudok visszatáncolni! Szerelmes belém az a kislány!

— Szerelmes ám a ... majd mit mondok!

De kiderült, hogy Lujcsinak igaza volt. Isten tudja, miért hat ez a leányokra, de szent-igaz, hogy mióta Lujcsit ott hagyta a felesége, ez a Tecső Manyi romantikus hőst látott benne és egyébre sem gondolt, csak arra, hogy „visz-szaadja neki a boldogságot“. Nehéz eset.

Menyhért bácsi szaladt Lujcsi feleségéhez.

— No, lelkem, most itt van, amit keres-tél! Az urad beadja a válópert, oszt elveszi a Tecső Manyit!

Most már aztán megszeppent Mária is. Eget-földet ígért Menyhért bácsinak ha a dol-got rendbe hozza. No, de hogyan?

Menyhért bácsi már egy hete törte rajta a fejét, annál inkább, mert Lujcsiné gyönyörű tajtékpipát ígért ajándékba.

Aztán most itt a Nancsi levele, hogy „Lujcsiék valahogyan ki ne béküljenek“. És holnapután személyesen is itt van Nancsi. Az idő sürget.

Menyhért bácsinak tanácsstalanságában „édes öcsém Dani“ jutott az eszébe és viszolyogva el is indult a Posta-utcai szerkesztőségbe Kecsege Dánielhez.

Am az illusztris író, hirlapíró és színpadi szerző ezidőtájt igen kevésbé érthette meg a boldogtalan szerelmeket, nem is hitte, hogy ilyen is van.

Tanács nélkül csoszogott el tőle Menyhért bácsi.

Hogy mégis kiókumált valamit, az kizárólag az esti töltöttkáposztának köszönhető, amiből — nem lévén itt Nancsi őrző szeme, — alaposan bepakkolt.

A gombócok megfeküdtek, nem tudott elaludni s az álmatlanságban megvillant előtte az isteni szikra.

Másnap délelőtt elsétált Tecsőékhez.

— No már — mondta, — ha erre járok, ugyan nem akartalak benneteket elkerülni, mondok, benézek egy pohár törkölyre. Van-e még abból a tavalyi jóból?

Volt. Menyhért bácsi pedig módját kerítette, hogy egyedül maradjon Manyival.

— Örülök, lelkem, hogy egyedül tudok

veled beszélni! Felkeresett tegnap az a szerencsétlen Vikár Géza.

Tecső Manyi kezdte magát kényelmetlenül érezni. Vikár Géza majdnem a vőlegénye volt már, mikor kezdődött ez a Lujcsi dolog.

— Te lány, attól félek, baj lesz ezzel a Géza gyerekkel! Halálosan szeret téged! Víznek megy az! Meglátod, hogy víznek megy az!

Tecső Manyi megdöbbsent, de nem hagyta magát.

— S ha Lujcsit hagyom ott, akkor Lujcsi megy a víznek! Én pedig azt akarom, hogy Lujcsi boldog legyen! Nagyon-nagyon boldog! És Vikár Gézának nem ígértem semmit, Lujcsinak azonban megígértem, hogy a felesége leszek és elfelejtetem vele minden csalódását.

Menyhért bácsi rábólintott.

— Derék lány vagy, gyerekem! Légy is jó felesége Lujcsinak!

— Az leszek!

— Megérdemli, lányom! Nagyon jó ember a Lujcsi. — A pipája mellett félreköpött egyet. — Ha néha ideges egy kicsit, észre se vedd!

— Nem fogom észrevenni!

— Jól van, lányom! Mert azért ő nagyon jó ember, ha csapkodja is az asztalt.

Tecső Manyi kicsit meglepődött.

— Csapkodja? Az asztalt?

— Hát... tudod, mint aféle ideges ember. De csak rossz szokás nála. Semmi más. Azért ő szeret téged, ha oda is csap egy pár poharat!

— Poharat? Odacsap! — döbbsent meg a lány.

De Menyhért bácsi legyintett.

— Nem veszélyes. Elég ritkán csinálja. Kétszer-háromszor egy hónapban! Szóval, ne ijedj meg tőle.

Tecső Manyi behúnyta a szemét és nagy elhatározással rábólintott.

— Nem fogok megijedni tőle.

Menyhért bácsi megveregette az arcát.

— Ezt szeretem! Bátor lány vagy! Azért mondom el, fiam! Azt akarom, hogy boldogok legyetek! Mondom, ritkán jön rá. És nem is sok poharat szokott összetörni. Hatnál, hétnél többet egyszerre sohasem tör össze.

— Neem? Akkor még jó.

A leány egy sort hallgatott utána.

— Menyhért bácsi!

— Tessék, hallom.

— Csak... azt akarom kérdezni, hogy...

— Mit, lelkem? Csak kérdezz nyugodtan!

— Hogy... hogy mikor szokott rájönni? Hogy miért szokott így-így poharakat összetörni?

— Hát, tudod, például olyankor, amikor nem elég hideg a priznic.

— Priznic? — döbönt meg Manyi. — Mi-féle priznic?

— Ő, — csodálkozott Menyhért bácsi, — hát te nem tudod, fiam? Szegény Lujcsi minden éjjel priznicek között alszik! Nem beteg, nem azért, de így szokta meg. Csak akkor tud jól aludni, ha priznic van rajta. Meg stucni a kezén!

Manyi egyre jobban megijedt. — Stucni? —

— Meg kötött hálósipka, igen. De hát ez semmiség, ez semmi.

— Persze, ez semmi — csuklott egyet a leány hangja.

— Hiszen te úgyis jól tudtad, lányom, hogy a Lujcsi már nem fiatalember? Igaz-e?

— Neem?

— Bizony nem! Különösen a gyomrára vigyázz majd, fiam. A gyomrára. Az nagyon kényes.

— Kényes? — Tecső Manyi már majdnem sírt.

— Csak diétás kosztot főzzél neki — ok-tatta Menyhért bácsi. — És este el ne felejtse a korpafürdőt.

— Korpafürdőt?

— Azt, fiam.

— Hát az... az minek kell?

— A lábainak, fiam. A lábainak! Reumás, szegény! Sokszor olyan fájdalmai vannak, hogy alig tud a lábára állni! De az téged ne riasszon meg, fiam! Azért ő téged nagyon szeret! Biztos, hogy boldog leszel az oldalán.

Tecső Manyi a csendes kétségbeesés felé haladt.

— Igen, biztos. Biztos, hogy boldog leszek. Aztán egyszerre felkapta a fejét.

— Menyhért bácsi!

— No, fiam?

Tecső Manyi egy pillanatig küzdött, aztán azt kérdezte:

-- Tessék mondani, itthon a Lujcsi felesége?

— Hogyne volna itthon! Nem ment az el a városból egy percre sem.

— Biztos, egészen biztos, hogy nem lehetne valahogyan ezt a dolgot jóvátenni?

— Milyen dolgot, fiam? — nézett rá csodálkozva Menyhért bácsi.

— Hát, — hát ezt a — ezt a — azt, hogy Mária néni úgy elment!

— Ezt fiam, többet nem lehet jóvátenni! Ezt soha — mondta az öreg. — Legalább is én nem hiszem! Te gondolod, hogy lehetne még segíteni?

— Ő, hiszen én nem hiszem, hogy ez olyan nagy dolog volna. Biztosan más házasságban is előfordult már! És Mária néni semmit se csinált tulajdonképpen.

— Megszökött! Ott hagyta az urát!

— Miért szökött meg? Ki mondja, hogy megszökött? Csak elment. Ha megkérné, ha szépen megmondaná, Menyhért bácsi! Maga

olyan jó ember! Segítsen nekem! Én nem teszem tönkre a Mária boldogságát! Majd én beszélek a — egy nagyot nyelt — majd és beszélek a Lujcsi bácsival...

Mikor ez a „bácsi“ elhangzott, Menyhért kéjesen összecsucsorította a száját. Mint később bevallotta, már benne érezte a tajték-pipát.

Estére oda is került az agyarára.

Mielőtt azonban ez bekövetkezett volna, a villanegyed lakói viharos hangokat hallottak Virágh Lujcsiék lakásából. Szinte pillanatok alatt nyílt ki minden ablak, amikor egyik hangban Lujcsi feleségét ismerték fel.

Virágh Lujcsiné ugyanis váratlanul megjelent a családi villában. Szinte percekkel Menyhért bácsi jelentése után.

— Jó napot! — kiáltotta harciasan. — Talán valami kifogása van, hogy hazajöttem? Talán zavarom a cirkulusait?

És ezután történtek a következők:

— No de ez már mégis csak sok, — döb-bent meg Lujcsi — maga akar itt engem felelősségre vonni?

— Igenis én! Minden jogom megvan hozzá! — csapott az asztalra Mária.

— Tessék?

— Tisztességes eljárás ez? Megteszi azt tisztességes ember, hogy gyümölcserés idején

otthagylja a házát, gyümölcsösét és Pesten mulatozik léha cimborákkal?

— Micsoda? — Lujcsiban meghűlt a vér. Három héttel korábban volt Pesten, akkor is egyetlen napon és hivatalos ügyben. Igaz, hogy ugyanakkor Szecsőék is Pesten voltak. Node hát ez...

— Lehet ilyent megcsinálni? Magára hagyni a házát? A gyümölcsöt? Mirnixdirnix felülni a vonatra, beülni egy étterembe, beverni ott a tükröket, szégyent hozni a tisztességes, becsületes hitestársra?

Lujcsi már szólni sem tudott, csak gesztikulált

— Eljárás ez? — hallgatták a szomszédok. — Hátha közben ellopták volna mind a gyümölcsöt? Hátha közben leégett volna a ház? Mi? Mi? Lehet ilyent csinálni?

— No de bocsánatot kérek, ez...

— Persze! Bocsánatot kérek! Bocsánatot kérek! És ezzel el van intézve a dolog! Nekem szégyenletemben majd kiég a szemem lesül az arcomról a bőr, végig kell hallgatnom, amint ujságolják, hogy a nagyságos úr mint egy őrült, ropta a csárdást, beverte a drága tükröket, a cigánnyal húzatta magának és részegre itta magát, aztán bocsánatot kérek és el van intézve a dolog!

— De Mária — próbálkozott Lujcsi — mindebből egy...

— Hát ez nem olyan egyszerű! Nem barátom! Ezt nem fogja olyan egyszerűen elintézni! Majd én megtanítom magát rendre! — csapott az asztalra Lujcsiné.

— Dehát maga mer engem megvádolni? — döbbsent rá Virágh Lujcsi.

— Talán bizony én húzattam hajnali három órakor egy nőszeméllyel?

— Tessék?

— Talán bizony én csábítottam el egy fiatal leányt?

— Egy leányt... — hüledezett Lujcsi.

— Talán bizony és húzattam hajnali három órakor, hogy „volt nincs fene bánja“?

— Node...

— És talán az is én voltam, aki csakúgy mirnixdirnix ki akartam dobni tizenöt év után a hűségese jó kis feleségemet és feleségül akarok venni egy tizenhétéves csitrit? Nem?

— De. — Most már dadogni se tudott Lujcsi. Hát ez aztán mindennek a teteje.

Hogy a kocka megfordult és Lujcsi is visszanyerte hangját az tisztán annak köszönhető, hogy Lujcsiné lekapott a falról egy szarvasagancsot és földhöz vágta. Ez az agancs ugyanis Virágh Lujcsi kedvence volt.

— De a mindenségit — csapott az asztalra — most aztán csend!

Az asztalra csapás olyan jól sikerült, hogy a váza darabokra törött.

— Most aztán elég! Mostantól — harsogta Lujcsi — én beszélek.

Mária ijedten elhallgatott.

— Kérem... — dadogta ijedten. — Kérem fékezze magát!

— Úgy? — bömbölte Lujcsi — En fékezem magamat? En hallgassak? A Lujcsi az legyen vak? A Lujcsi az legyen hülye? A Lujcsi az ne lásson? A Lujcsi az ne halljon? Hát nem!

— Lujcsi — Lujcsi kérem!

— Semmi Lujcsi kérem! Maga szökik meg? Maga hagyja itt a házat és még maga támad énrám?

— Igen... — mondta ijedten Lujcsiné.

— És milyen címen, ha szabad érdeklődnöm? En szöktem meg vagy maga szökött meg?

— En — szöktem — meg — hátrált ijedten az asszony.

— Maga jött én utánam vagy én mentem maga után?

— Maga — jött — én utánam.

— Hívtam magát, hogy jöjjön vissza, vagy nem?

— Hívott.

— Jött maga vagy nem?

— Nem...

Lujcsi megint nagyot csapott az asztalra.

— És még maga beszél?

— Igen. Mert mindennek maga volt az oka! — hallották a szomszédok Lujcsiné megszeppent hangját.

— Én?

— Igen! Mert oktalanul féltékeny volt Toldalaghyra!

— Oktalanul? Játszotta-e magának éjjel vagy nem Toldalaghy a Barkarollát?

— Tíz évvel ezelőtt!

— De tíz évvel később, mikor híre jött, hogy a színtársulattal jzn Toldalaghy, maga hét nap, hét éjjel zongorázta egyfolytában a Barkarollát! S ez nem biztos jele-e annak, hogy erre gondolt!?

Lujcsiné hangja egyszerre megint felcsattant.

— S ha úgy volt, annak is maga az oka! Lujcsi döbbenten egy fotelbe esett.

— Nahát ez aztán minden képzeletet felülmúl!

— Ha maga nem tetette volna olyan mamlasznak magát, semmi sem történt volna!

— Én? Mamlasz? — hördült fel Lujcsi.

— Igenis maga! Mért nem csapott néha az asztalra?

— Tessék?

— Miért nem csapott néha az asztalra! Maga egész házasságunk alatt mindig csak csendesen beszélt, mindig csak filozofált, ahelyett, hogy valami férfiasat is csinált volna!

— Valami férfiasat?

— Igen! Például néha betörhetett volna egy pár tükröt!

— Tükröt? Maga megőrült?

— Aztán udvarolnia is kellett volna! — Kiáltotta Lujcsiné. — Elcsábítani egy pár asszonyt!

— Elcsábítani? — hökkent meg Lujcsi. — Ezt maga mondja?

— Igen! Máskor meg egy-egy nagyot rám kellett volna ordítania. Úgy, hogy: Csend, itt én vagyok az úr!

— Miket beszél maga?

— Az igazságot! Akkor láttam volna, hogy férfi, hogy másnak is kell! Akkor eszembe se jutott volna ez a számárság! De maga so-hase csinált semmit! Nem tudtam olyant kérni, hogy meg ne tette volna! Nem tudtam úgy felbőszíteni, hogy mondott volna valami gorombát, nem akadt olyan asszony, akit eszébe jutott volna megnézni! Melyik asszony becsül meg olyan férfit, amelyik még csak rá sem ordít? Honnan tudhattam volna én, hogy maga olyan érdekes ember?

— Én érdekes ember?

— Nagyon! Ez a dolog ezzel a Szecső lánnyal... Hát ki gondolta volna magáról Lujcsi, hogy ilyen érdekes ember...

A szomszédok egyöntetű vallomása szerint, itt a vita egyre halkabb lett és egyszer csak ereszkedni kezdtek lefelé a redőnyök.

Hogy mögöttük mi történt, azt senki sem tudta megfejteti. De tény, hogy még ezen az estén megjelent Virágh Lujcsi és felesége a színházban, annak is a balkettes páholyában.

Mellettük ült Tecső Manyi és Vikár Géza.

Nyilván úgy gondolták, hogy így egyszerűbb. Nem kell semmit mondani. Mindent magyarázni.

Egy óra múlva az egész város tudja, hogy kibékültek. S az sem mellőzendő szempont, hogy mire Nancsi néni hazajön, Lujcsiné már otthon is van.

Menyhért bácsi legalább is így gondolta. És igen nagy kedvteléssel nézegette az új pipáját.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

*melyben Kecsege Dániel különös változáson
megy át.*

Az olvasó, aki már oly régen csodálója Kecsege Dániel megfontoltságának és fölényének, nem fogja elhinni azt a változást, mely a jeles írón ment végbe mióta titkos arája volt Szathmáry Veronika.

A kitűnő férfiú mindenekelőtt hihetetlen módon féltékeny lett. Hogy Bedenyi Béla színi-direktor szavaival éljek: féltékeny volt, mint egy viziló. Azok ugyanis állítólag rendkívül féltékenyek. Egyszer például egy álló hétig nem aludt, mert a színházban műsorra tűzték a Víg özvegyet s annak harmadik felvonásában Szathmáry Veronikának fél vállát szabadon kellett hagyni. Ez ügyben különben igen erélyes levélváltása is volt a színház igazgatójával, akit röviden leánykereskedelmi tendenciákkal vádolt meg.

Az Ezüst sirály bemutatójáról már nem is beszélek, mert ott Veronikának fürdőtrikóban kellett volna egy jelenetben szerepelnie.

Erélyes föllépésének azonban meg volt az

eredménye. A világon egyedülállóan Szeghelyen fürdőköpenyben kellett a jelenetnek leperegni.

Hogy a vízilovak miképpen állnak a selyemharisnya kérdésével, arról nincsenek pontos értesülésem. Kecsege Dániel titkos arájának azonban szép lába volt s úgy érezte, ha férfi e lábakat selyemharisnyában megláthatná, menthetetlenül ámokfutójává válna s minden eszközt felhasználna, hogy elhódítsa tőle. Ez okból Szatnmáry Veronikának nem volt szabad selyemharisnyát viselnie.

Volt egy hét — ez már augusztusban történt — amikor állandóan hétágú kancsukát hordott a zsebében. Ezt egy építési vállalkozó miatt tette, mert nevezett egyízben cukorkával kínálta meg aráját a színházi kiskapuban.

Általában olyannyira el volt foglalva szerelmével, hogy nevezetesebb tettekre, melyeket érdemes feljegyezni, nem is maradt ideje.

Augusztus utolsó napjaiban tudta meg Szeghely nagyérdemű közönsége, hogy immár csak két hete van. Még két hét, azután a színház kapui bezárulnak.

Bedenyi Béla színtársulata vonatra ül és megy Sopronba.

A Hírharsona szerkesztőségében mintha mindenkit külön-külön ütött volna szíven a hír.

Fóthy Ernő fehérkamásnis lába megrándult. Megigazította a szemüvegét és szótlanul nagyott húzott az orrán.

Kőszegi Csimpi levette és megtörülte a szemüvegét. Szintén szó nélkül. Egy balkáni államról elnevezett művésznőre gondolt, aki ugyancsak húga volt a hasonló nevű primadonnának, de negyven esztendeje minden báját Csimpire pazarolta.

Lehetséges, hogy két hét múlva mindennek vége?

Igen, a városszéli dombok felől esténként már hűvös szelek jöttek. Közeleg az ősz.

Klobucsák tanár úr máris őszi légyként botladozott a város utcáin. Hűvösödő délutánokon, jobbkezeében három, balkezeében másik két gyermekének kezét fogva ment az elhagyott patak-parti sétányon s a szeme valahol az elérhetetlen messzeségben kalandozott.

Völgytelki Nusi vidéki primadonna...

Még két hét, aztán elrepül...

A faaréna ajtói becsapódnak...

Saját szavai rezonáltak a levegőben.

— És így van ez minden évben. Elmennek a színészek, mi letesszük a szalmakalapot, újságpapír közé rakjuk a fehér nadrágot, hogy a moly meg ne egye, fázósan összehúzzuk magunkon a vékony kabátot és idebotorkálunk. Aztán fejbekólint bennünket az őszi szél. Így van ez. Az ember megismer valakit, úgy érzi,

hogy összeillenének, úgy érzi, hogy ebbe szerelmes is tudna lenni, azután a lovakat a kordé elé fogják és hajrá, gyerünk, Tovább egy házzal. Jobb nem gondolkozni, mert az ember el-
érzékenyül.

Igen, Klobucsák tanár úr arra gondolt, mint már annyiszor, hogy jó volna elmenni a színészekkel.

De persze, feleség, öt gyerek... az ember behúzza a nyakát, nagyon csöndes lesz és rágja tovább az életet, mondja tovább az örök leckét:

— Fiúk, ma különösen figyeljenek. Az ikesigék szerepe a magyar nyelvben...

Igen, az ikesigék szerepe a magyar nyelvben. Ez Klobucsák tanár úr élete. És tök főzelék és fasiozott. És villanyszámla és cseléd-kérdés.

Még két hét az élet.

Kecsege Dániel is csendesesen ült a szerkesztőségi íróasztal mellett.

Egy régi nyárra gondolt, egy Szeghelynél is kisebb városra, ahol tavaly ott volt, amikor a színtársulat búcsúzkodott.

A direktor kiállt a függöny elé, hangja meghatott volt:

— Hölgyeim és uraim! Tápiószecső nagy-
érdemű közönsége! Amidőn elérkezett ez a fájdalmas pillanat és a vezetésem alatt álló színtársulat befejezte Tápiószecsőn kultúrfeladatát, engedjék meg, hogy néhány szóban én is

kifejezzem azokat az érzelmeket, melyek eltöltik kebleinket. Hölgyeim és uraim! Tápiószecső nagyérdemű közönsége! Itt áll mellettem egész művész-személyzetem. A szemükben könny csillog, a búcsú érzése szorítva hat le keblünkre és nem tudunk addig vándorútra kelni, amíg ki nem fejezzük önöknek ősziute köszönetünket. Köszönjük a támogatást egész Tápiószecső közönségének, de külön köszönetet kell mondanunk Huflinger Mátyás úrnak, a nagyvendéglő tulajdonosának, aki nagytermét nekünk színház céljaira ideadta. És engedje meg nekünk Pereszteghy Elemér főszolgabíró úr is, hogy itt a nagy nyilvánosság előtt mondjunk köszönetet nagylelkűségéért. Mert nagylelkűség és gavalléria, amit ő cselekedett. Holott a vendéglői törzsasztala éppen azon a helyen állott, ahol mi színpadot óhajtottunk építeni, ezt megengedte és törzsasztalát a vendéglő másik oldalára állíttatta.

S ott a félhomályban, a „színház“ kis kapujánál egy másik Klobucsák egy másik polgáriból megremegő hangon mondta egy másik Völgytelki Nusinak:

— Igen, Nusika... Holnap már kijózanítóan néz ránk a főszolgabíró törzsasztala, ami itt áll majd a színpad helyén, én pedig, én... majd a főszolgabíró fején magát látom táncolni fehér túllruhában...

Fehér túllruhában...

Fehér túllruha volt Szathmáry Veronika kedves, telt és mégis karcsú lányos alakján, amikor őt felkérte a színpadra, mert van egy igen értékes levelezőlap gyűjteménye, amit értékesíteni szeretne...

A levelezőlap gyűjtemény, amely hiány nélkül tartalmazza Győr, Sopron, Nagyszeben és Szentendre legszebb részleteit, — beleértve az új győri vágóhidat is, — ma is megvan.

Azóta sem esett róla szó. Szathmáry Veronika azóta sem sürgette az értékesítést. Nem is csoda.

Rettenetes értéket kapott cserébe, nem is érte, hanem csak az értékesítés kéréséért: Valakit, aki nem kapkod piszkos kézzel tiszta, szép teste felé, hanem azt kéri, hogy legyen a felesége.

A felesége.

Szathmáry Veronikának valahányszor ez jutott az eszébe, mindannyiszor könnyel telt meg a szeme. De ezek a könnyek olyan jók voltak, úgy melegítettek.

Igen, amint felröppent a hír, hogy két hét múlva elmennek a színészek, nagyon csendes lett a színház tája.

Mintha a nézőtérről is a néma búcsú meleg pillantásai simogattak volna.

Rettenetes népség ez a színész, rengeteg galibát csinál. Mégis úgy kimelegszik tőlük az ember szíve tája...

Szathmáry Veronika nagymamája volt az első őszi fecske, aki indul az új táj felé.

Gondos ember jóelőre gondoskodik lakásról. Mire Szathmáry Veronika a társulattal megérkezik, várja meleg lakás.

Mária-napkor csak összecsomagolt a kis öregasszony és apró kis termetével, fekete ruhájában megindult az állomás felé.

Az unokája kísérte, szépen belekarolt. És ott ment mellettük Kecsege Dániel.

Aztán a kis öreg beült a vonatba, a gőzös fűtyült s az őszi, hűvös délután egyedül maradt a sinek mentén Szathmáry Veronikával.

Már korán sötétedett, kevesen is jártak, egymásba karoltak.

Kecsege Dániel fölénye, de messze járt.

— Édes — súgta... — nagyon szeretlek.

Ugyanolyan suttogva jött a válasz.

— Én is! Nagyon! Nagyon nagyon!

És a két fiatal ember remegve átölelte egymást, az őszi, lassan sárguló lombok alatt és hosszan, tisztán csókot váltott.

Igen, kérem, az olvasót, higgye el nekem, ez a csendes, megremegő fiatalember Kecsege Dániel volt...

A második fecske két nappal később repült el a reggeli vonattal. Dél tájt már hihetőleg egy soproni Kecsege Dániel torpant meg a Várkerületen egy lángvörös hajú, pepitazakót viselő férfi láttán, aki kezében szokatlanul rö-

vid sétatálcával igyekszik a Sopronvármegye vagy a Soproni Hírlap szerkesztősége felé, hogy Szentimrey és Erdős szerkesztő urakkal, utóbbi helyen pedig főtisztelendő Tóth szerkesztő úrral közölje:

— Uraim! Készülődik már a Bedenyi-féle jeles szintársulat. Direktorom kedvenc terve, hogy Sopron város nagyérdemű közönségének operákat...

A régi ismerősök egyenkint szakadtak le.

Egyik napon csak eltűnt Toldalaghy Alfonz. Senkitől sem búcsúzott. Virágh Lujcsiéktól sem, Duhanek takarékpénztári igazgatótól sem.

Mi volt a bűne? Semmi. Virágh Lujcsiné az eszébe sem jutott, hány házikisasszonynak mondta ő már azóta és hány tucat városban azokat a szavakat, melyek neki semmit sem jelentettek és mégis, még sok-sok Virágh Lujcsinében rezonáltak.

— Lakott egyszer egy színész nálunk...

Toldalaghy búcsú nélkül ment el, Makóra szerződött bonvivánnak. Talán utoljára. Lehet. És legközelebb már apaszínésznek szerződik... Elment a bánatos kómikus is, akinek sajnos, hiába volt a kitűnő ötlete, mely különös, apró csokoládédarabokat dobáltatott vele szerelme ozsonna kávéjába. A pálmát mégis a fiatal föld-birtokos vitte el. S a pálmával szerelmesét is.

Mezőtúrra szerződött.

Míg Rozog Endre, aki rendőri segédletet kívánt igénybe venni, hogy hitvesi csókját megkaphassa, a győri vonatra ült. Az új évadban Győrött fog játszani jellemszerepeket.

A dombok felől egyre hűvösebb szelek jöttek és esténként, amikor Kecsege Dániel hazakísérte Szathmáry Veronikát, egyre kevesebb szó esett közöttük.

Csak a karjuk szorítása vált egyre görcsösebbé s a csókjaikba vegyült egyre több láthatatlan könnycsepp.

No de vigyázzunk az érzékenyüléssel, bár ősz van, amikor senkisem mentes a kissé bánatos érzésektől. Őrizzük meg frissességünket és ne feledjük, hogy Kecsege Dániel édesatyja még tulajdon fiának is a nyak kitekerését helyezte kilátásba az esetre, ha színésznőt akarna a házhoz hozni.

S ez az eset bekövetkezett, ez az eset máris itt van.

TIZENKETTEDIK FEJEZET,

melyből megtudja az olvasó, hogy Kecsege Dániel mit sem törődött az atyai erőszakkal.

Kecsege Dániel, — bár, amint láttuk, a búcsúzás napjaiban elérzékenyült, — érzékeny lelkiállapotát össze tudta egyeztetni a köteles gondossággal, mely oly férfiúnál, aki házasságra készül, elengedhetetlen.

A naptól, melyen Szathmáry Veronikát tőle a vonat elragadta, váltig azon töprengett, miképen teremtsen magának oly anyagi bázist, melyre frigyét felépítheti.

E váltig tartó töprengések időpontja az éjszaka volt, mert a nappalt egyéb teendői foglalták el.

Igy naponta írta a tizenhat gépelt oldalra terjedő leveleket s naponta kapta az ugyanilyen terjedelmű kézzel írott válaszokat. E levelekben többízben biztosították egymást elmulthatatlan szerelmükről. Ám ez sem volt elég. Minden nap telefonon is értekeztek. Átlag naponta kétórás telefonbeszélgetésről eszközöltek feljegyzéseket a szeghelyi telefonközpontban.

S mindezen kívül minden szombat délben

vonatra ült s robogott Kecsege Dániel szerelméhez. Mikor hétfőn délben Szathmáry Veronika kikísérte a vonathoz, mely Szeghelyre vitte tőle, porig sujtottan lobogtatták zsebkendőjüket.

Fóthy Ernő és Kőszegi Csimpi, akiknek Kecsege Dániel elárulta titkos jegyességét, tisztelettel néztek fel az érett férfiúra, aki házasságra gondol és ime, családot alapít.

E komoly terveknek egyelőre csupán az volt az akadálya, hogy Kecsege Dániel írói jövedelme és ujságírói fizetése együttesen sem volt elegendő az elgondolás realizálásához.

No de nem azért volt megfontolt és az élet útvesztőiben elismerten jártas ember Kecsege Dániel, hogy az utat meg ne találja. Bár valljuk meg, ez út megtalálásában társa is volt, kollégája és unokafivére, Déry László személyében.

Az olvasó talán emlékezik arra a délutánra, amikor Bedenyi Béla szinidirektor a fehér kamásliba és zsakettbe öltözött Fóthy Ernő és Dabay József hírlapírók társaságában a szebb lelkűek önkéntes különítményével elindult a színtársulat fogadására. E délutánon Kecsege Dániel és Déry László a Máv üzletvezetőség palotájának sarkánál szemlélték a felvonulást. Ekkor zajlott le egy beszélgetés, mely a következőképpen kezdődött.

— Van cigarettád?

— Nincs.

— Hát pénzed?

— Az sincs.

Nos, most a házasság anyagi bázisának megleléséhez vezető út keresésének pillanatában ugyancsak e szavak vezették be Kecsege Dániel és Déry László tanácskozását.

— Mégis, mennyi pénzed van? — érdeklődött Kecsege Dániel.

— Harminc fillér.

— Nekem húsz.

— De az enyém postabélyegekben.

— Az enyém is, — állapította meg Kecsege Dániel. Mióta az öregem megsejtette, hogy nőszülni akarok, egy vasat se ad.

— Minthogy pedig az én öregem értesült a te öregedtől s tudja, hogy ha nekem ad, én meg neked adok, így én sem kapok.

A mondat talán kissé komplikáltnak tűnik az olvasó előtt, de higgye el az írónak, hogy nem értelmetlen. E különös mondat csak azt tartalmazta, hogy Kecsege Dániel szerelme Déry László pénzforrását is eldugaszolta.

— Nos — szólt megfontoltan Kecsege Dániel, — az itt a kérdés, mit lehet kezdeni ötven fillér tőkével, ha az postabélyegbe fektetve pihen?

Déry László gondolkozott, aztán így szólt:

— Megvan!

— Mi?

— A meggazdagodás útja! Erre az ötven fillérre, mint alaptőkére támaszkodva, — lapot alapítunk!

Valljuk be, hogy az ötlet nem volt mindennapi. Olyannyira megragadta mindkettőjüket, hogy azonnal felkeresték az egyik helyi nyomdai műintézet jeles tulajdonosát, nevezzük rövidség kedvéért, Hegedüs úrnak.

— Nézze, Hegedüs úr — mondta Kecsege Dániel, — ragyogó ötletünk van! Lapot alapítunk.

— Nagyon helyes! — mondta a nyomdatulajdonos.

— Az első számot ön nyomja ki — hitelbe! — fejezte be az előadást Kecsege Dániel.

Hegedüs úr ezt az ötletet már nem találta olyan ragyogónak, sőt. Am az unokafivérek tolytatták, mondván:

— Tudja ön, hogy milyen lesz az a lap? Mindíg hétfőn reggel jelenik meg s formája kétszer olyan nagy lesz, mint az amerikai lapoké. Teljes ív csomagoló papír! A címe: „Mi ujság?“ Felelős szerkesztőnek pedig az ön nevét tesszük a lapra, az ön nevét, Hegedüs úr, amely programmot jelent.

Hegedüs úr, kinek neve — mint hallottuk — programmot jelent, gondolkozóba esett. Csakugyan, ilyen formátumu lapot még nem láttak Szeghelyen. És még hozzá ő lesz a felelős szer-

kesztője! Hegedüs úrnak kezdett tetszeni az ötlet!

Hegedüs úr, aki járatlan volt a sajtójogi törvényekben, nem tudta szegény, hogy Kecsege Dánielnek és Déry Lászlónak égető szükségük van a nevére, helyesebben az életkorára. Ők ugyanis nem voltak nagykorúak. Sőt! És ilyenformán nem is szerepelhettek felelős szerkesztőként.

Igy történt hogy a kitűnő ötlet, kvázi az első órában megvalósult. Hegedüs úr a tenyerükbe csapott. Hitelbe plakátot nyomat, hajlandó kinyomatni az első számot. De kijelentette s kijelentésében határozott nyomaték volt:

— Amint azonban egyetlen egyszer adósak maradnak az urak, a következő szám már nem jelenik meg!

— Rendben van! — mondotta Kecsege Dániel s a kijelentést megismételte Déry László.

Még aznap este tizenhat oldalas levél és másfélórás interurbán telefon közölte az eseményt Szathmáry Veronikával, néhány nappal később pedig megjelentek a plakátok:

Különös sikert aratott az új lap jelmondata:

*„Gyors a madár,
Gyors a szélvész,
De a „Mi Ujság“ hirdetéseinek sikere
Még gyorsabb!”*

Déry Lászlónak is volt jelmondat ötlete, de ezt hosszabb megfontolás után elvetették. A jelmondat ugyanis így hangzott volna:

AKI „MI UJSÁGOT“ VESZ —
CSOMAGOLÓ PAPIRT VESZ.

Két héttel a plakátok feltünése után megjelent az első szám. E sorok írójának alkalma volt az új sajtótermékbe betekinteni, sőt emlékezete szerint költeményt is írt az első oldalára. Így mint a lap ismerője és objektív szemlélője, állíthatja, hogy kitűnő volt. Fővárosi lapokat is megszégyenített. Ha jól emlékszik, látott is fővárosi hirlapokat, amint éppen szégyenkeznek.

Csak természetes ezek után hogy Szeghely város közönsége, melyet az új tőkeerős lap alapítása lázba hozott, a „Mi Ujság“ első számát az utolsó példányig elkapkodta.

Bár, valljuk meg, nem a legfrissebb híreket tartalmazta. Szombaton ugyanis Kecsege Dánielnek sürgős utazni valója volt Sopronba Szathmáry Veronikához és így a hétfői lapot már péntek éjjel kinyomatta és hétfő reggelig jégre tette.

Minthogy azonban ez ellen Hegedüs úr, kinek neve programot jelent, elvi okokból tiltakozott, ez csak egyszer fordult elő, Kecsege Dániel szerelmét összeegyeztette a kötelességteljesítéssel. Ezt olyképen tette, hogy legkö-

zelebbi utazása előtt a lapot elkészítette és három hasábot nyitva hagyott vasárnap estig a legfrissebb hírek számára. E három hasábot Déry László szerkesztette, aki szerelmileg Szeghelyen lévén elfoglalva, erre minden további nélkül vállalkozott.

Valóban a legszebb kilátások kecsegtettek. Az első szám anyagi sikere nemcsak a nyomdászamlát fedezte, hanem az új sajtóorgánium két szerkesztő-tulajdonosának anyagi helyzetét is fellendítette.

Kecsege Dániel szombaton reggel azzal a nyugodt érzéssel ülhetett fel a soproni vonatra, hogy munkáját lelkiismeretesen elvégezte s hétfőn délután visszatérve, Déry László a siker hírével és készpénzzel várja az állomáson.

Ha volt valami nyugtalanító, az Kecsege Dániel atyjának hallgatásában jelentkezett. Úgy hallgatott, mintha mit sem tudna utazásairól és általában Szathmáry Veronikáról. Holott ezt az egész város beszélt már és Kecsege Dániel jól tudta, hogy huszonzét évvel nemcsak felelős szerkesztő nem lehet az ember, hanem házasodnia sem lehet. Csak szülői engedéllyel.

Mint a fentiekből jól látható, Kecsege Dániel a tőle megszokott komolysággal látott kötendő házasságának megalapozásához.

Hogy mégis némi zökkenő következett be annak éppen a siker volt az oka.

Ugyanis a lap második száma olyan sikert

aratott, hogy nemcsak elfogyott, hanem még utána is kellett nyomni. És percek alatt az is elfogyott.

Csak természetes és a világ minden táján elfogadott forma, hogy a helyben lévő szerkesztő-tulajdonos Déry László, a nagy sikert megünnepeleendő, beült a kávéházba. Hozatott egy pohár snapszot. Azután még egyet. Mikor pedig fizetett, nemcsak a tiszta nyereséget fizette ki, hanem a nyomdaszámlára szánt összeget is. De azért maradt is valami. Valami adósság a főpincéernél.

Mire Kecsege Dániel megérkezett, a nyomdász, Hegedüs úr, ukáza várta:

— Az urak nem fizettek, a lap harmadik száma már nem jelenik meg.

Elképzelni is szörnyű, Kecsege Dánielben megfagyott a vér. Ilyen virágzó lapvállalat! Melynek termékét úgy vásárolják, mint a cukrot! És többé nem jelenik meg! Ez lehetetlen!

— Mecénást kell keresni, — mondta bűntudattal Déry László.

Megkezdődött a hajsza a mecénás után. Egész héten tartott, még Kecsege Dániel számára sem volt könnyű feladat. Már szombat reggel is elérkezett, mindössze negyvennyolc óra hiányzott a harmadik szám megjelenési idejéhez és mecénás még mindig nem találtatott. Súlyosbította a helyzetet, hogy a soproni vonat indulásáig viszont már csak egyetlen órája volt.

És Sopronban este a Lili bárónőben volt Szathmáry Veronika fellépendő.

Az utolsó pillanatban történt, hogy Kecsege Dániellel szembe jött az utcán egy lókereskedő.

Kecsege Dániel szeme felvillant. Meg van a mecénás! Ha valaki, hát ő az, akivel lehet beszélni! Könnyűkezü ember, vidám, ezzel lehet beszélni. Csak természetes, hogy azonnal beszélt is vele. Állapítsuk meg, hogy sokáig kellett beszélni. Vagy félóra hosszát, mert az illető a lókereskedelemtől nem akart átlépni a mecénási pályára. A végén azt mondta:

— Rendben van! Odaadom a pénzt, amivel a nyomdatartozást kifizethetitek. De egyet kikötök: soha senkinek sem szabad megtudni, hogy én voltam a mecénástok! Nem akarom, hogy az egész város rajtam ne vessen. Még a munkatársad előtt is legyen titok! Rendben van?

— Rendben, — kiáltotta Kecsege Dániel, — esküszöm, hogy Déry László sem fog tudni róla!

Átvette a pénzt, kifizette a nyomdászt és a sikeren felbuzdulva a lapcsinálást ismét jól bevált kollégájára és unokafivérére bízta, rohant a pályaudvarra és elutazott Sopronba, hogy meghallgassa Szathmáry Veronikát amint azt énekli, hogy:

*„Lány,
Csókja halavány,
Az asszonyénak izletesebb
A zamatja“.*

Bár ne tette volna. De talán ne vágjunk az események elé, hanem kövessük Kecsege Dánielt Sopronba, vessünk egy pillantást a megérkezés perceire, a szerelmesen várakozó Veronikára és nézzünk be egy másodpercre abba a Hátulsó-utcai első emeleti lakásba is, ahol Szathmáry művésznő nagyanyja, az egykor ünnepezt primadonna, akinek kocsijából a mult század nyolcvanas éveiben kifogták a lovakat, Budán, Désen és Szatmárnémetiben, — lakást bérelt. Aztán menjünk el a soproni színház épületébe, lépjünk be a színészbejárón és kopogtassunk azon az ajtón, mely a földszinti igazgatói iroda tözsomszédságában Szathmáry Veronika öltözőjéül szolgált. Már csak azért is érdemes ide bekukkantanunk, mert látni fogjuk Kecsege Dánielt egy alacsony lánán ülni, ami semmiképen sem egyeztethető össze azzal a tekintéllyel és méltósággal, melyet joggal várhatunk el oly multu lap kritikásától, mint a Szeghelyi Hírharsona. No, de ne akadjunk fent ezen, könyveljük el ama érzés terhére, mely általában szerelem címszó alatt ismeretes és a világtörténelem, sőt a biblia tanusága szerint is már gyakran hozott méltatlan helyzetbe egyébként tekintélyes férfiakat.

Gondoljunk csak Ábrahámra, aki tíz tévével ment el Mezopotámiába, Nákkor városába, hogy megkeresse Bethuelnek leányát, a „felette szép ábrázatú és szűz“ Rebekát. S amikor oda-

ért hozzá elé az ezüst és aranyedényeket és ruhákat és nemcsak adá azokat Rebekának, hanem „szolgálta érte hét esztendeig s csak néhány napnak tetszék, az neki annyira szereti vala őt“

De Kecsege Dániel védelmében emlékeztetnünk kell az olvasót Sámsonra is, aki még tovább ment Kecsege Dánielnél és szakállát hagyta leváogatni. Kecsege Dániel erre sohasem lett volna képes.

Annak ellenére sem, hogy Szathmáry Veronika a Lili bárónőben narancssárga zsokéruhát viselt fehér zsokénadrággal és lakkcsizmával.

Ezt az alkalmat használta fel arra is, hogy a jegygyűrűt beszerezze és a legújabb soproni divat szerint menyasszonyával összehajtott fejfel magát lefényképeztesse s így az eljegyzés pillanatát mintegy az utókor számára megörökítse.

De itt is a tőle megszokott megfontoltságot árulta el. Úgy állapodott meg Szathmáry Veronikával, hogy a jegygyűrűk egyelőre nem látható módon az ujjukon, hanem láthatatlanul a nyakukban lesznek viselendők.

Különös tekintettel a két oldali szülői ellenzésre.

A meleg érzések között eltöltött vasárnap után, az éjjeli vonattal utazott vissza szülővárosába.

Azonnal lefeküdt és el is szunnyadt.

Szendergése édes volt és zavartalan.

Egészen reggel kilenc óráig.

De ami ezután történt, az már drámai gyorsasággal zajlott le és végzetes volt.

Reggel kilenc órakor ugyanis felszakították ajtaját és azon süvöltve berohant az irodalmi lókereskedő. Haja az égnek állott, szeme forgott, karja járt, mint a szélmalom és hozzá tor-
kaszakadtából üvöltött.

— Hát mi vagyok én? — tette fel a kérdést. — Hülye vagyok én? Marha vagyok én?

— De kérlek szépen... — kérlete Kecsege Dániel indignáltan. — Mi történt tulajdonképen?

— Mi történt? — nézett rá döbbenten az irodalmi lókereskedő. — Te azt kérdezed: hát nem láttad még a lapodat?

— Nem!

— Akkor nézzed meg!

És odarázta Kecsege Dániel orra elé.

A következő pillanatban a kiváló író és hirlapíró előtt elsárgult a világ. Az első oldalon egy cikk felett hatalmas betűk hirdették: „Egy lókereskedő gyalázatos üzelmei“.

Déry László kisserkesztette a mecénást, akinek méghozzá nem is voltak semmiféle „üzelmei“.

S még csak felelősségre sem vonható, hiszen nem tudhatta, hogy akit „leleplez“, az... node hagyjuk.

Az álmok szertefoszlottak, a mecénás a rikancsoktól elszedte a pénzt s a virágzó lapvállalat, amelynek Kecsege Dániel házasságához kellett volna biztos anyagi bázisul szolgálni, jobblétre szenderült.

S ez annál tragikusabb volt, mert Szathmáry Veronika és Kecsege Dániel között a megelőző napon rendkívül jelentős beszélgetés zajlott le.

Szathmáry Veronika közölte, hogy megállapodott egy illető hölgygel, aki hajlandó lesz megalapítandó otthonukba szobalányként bevonulni.

— Nagyon helyes! — mondotta Kecsege Dániel, aki mindig tudta méltányolni a gondos előrelátást, — ki az illető?

— Egy emigráns orosz nagyhercegnő — közölte Szathmáry Veronika.

Kecsege Dániel torkán megakadt a falat.

— Nagyhercegnő?

— Nagyhercegnő. Talán valami kifogásod van ellene?

— No, nem! — sietett Kecsege Dániel jegyesét megnyugtatni. — Csak ügye nagyhercegnő... Nem tudom, meg lesz-e elégedve a kiszolgálásommal...

De hát ez a kérdés természetesen nem jelentős és semmiképpen sem változtatja meg a tényt, hogy a megalapítandó háztartáshoz itt volt már a szobalány is és az anyagi bázis ép-

pen ebben a pillanatban omlott össze nagy robajjal.

Be kell vallanunk, hogy magunk is izgatottan várjuk, miként fogja Kecsege Dániel a fogas kérdést megoldani.

TIZENHARMADIK FEJEZET,

*melyben ismerős arcok tűnnek fel Szeghely
utcáin.*

Kecsege Dániel, ha az élet fogas kérdések elé állította, rendszerint Ede bácsit kereste fel, ki nem lesz ismeretlen az olvasó előtt, mert találkozott már vele az író „Trieszti gyors” című regényében, ahol Geszthy Péter nagybátyja volt, majd a „Mea Culpa” című regényben is, ahol Elek bácsi álnéven szerepelt Virágh Tibor nagybátyjaként.

Most megtudjuk, hogy Ede bácsi a valóságban Kecsege Dániel nagybátyja volt, sőt e sorok írója őszinte lesz és bevallja, hogy Ede bácsinak ő is unokaöccse volt, ami kétségtelen rokonságot árul el Kecsege Dániel és az író között. Az író még tovább megy a vallomással és bevallja, hogy meleg lesz a szíve tája, ha Ede bácsi szikár alakjára s azokra a békés, hangulatos estékre gondol, melyeket gyermekkorában Ede bácsi puritán szobájában töltött, hallgatva csendes emlékezéseit, különös szentenciáit, melyeket az élet különböző dolgairól mondott.

De hálás és meleg szívvel gondol e sorok írója arra a különös délutánra is, amikor ifjú feleségét Sopronba haza hozta. Ugyanis az író is Sopronból hozott hitvest akár Kecsege Dániel, maga is színésznőt vett feleségül. Ennek következménye volt, hogy a házasságkötést megelőző harcok miatt szülői nem várták az állomáson. Nagymama, a drága ezüsthajú nagymama, aki szintén közös Kecsege Dániel nagymamájával, kijött volna, mert hiszen melyik nagymama tud haragudni az unokájára, de az ő lábai már elnehezedtek s hetenként egyszer, vasárnap délelőtt járt csak az utcán, amikor a temetőben kereste fel eltávozott szeretteit. Egyedül Ede bácsi állott a perronon, szikáran, magányosan, hallgatagon s amikor az ifjú párt meglátta, a fiatal asszony elé lépett és úri gavallériával átnyújtott neki, csak úgy pusztából, egy gyönyörű nagy narancsot. Ami olyan ajándék volt, amit Ede bácsi, életének hetvenkét esztendeje alatt csak azoknak adott, akiket a szívébe zárt és magányossága társául fogadott.

Az író szégyenkezve gondol arra, hogy nem volt ott Ede bácsi végső tisztességén és ezúton kér bocsánatot tőle. Reméli, hogy Ede bácsi ott a túlvilágon hozzájut a könyvhöz, felteszi ókuláriumát és a könyvet messze eltartva szemétől, elolvassa. Azután bólint egyet, hogy „jól van gyerek, megbocsátok“. Az író meg-

fogja hallani szavait és könnyebb lesz a szíve tőle. Mert bizony, fáj, ha olyan emberrel voltunk egyszer viselkedésünkben méltatlanok, aki a maga különösségében jó volt hozzánk és sokszor adott melegítő érzéseket...

Igen, Kecsege Dániel is így érezte és nagy tanácstalanságában a Posta-utcai ház felé indult, melynek utcai lakásában nagymama és Bözsi néni, az udvari szobában pedig Ede bácsi volt található.

Bár az utat, át a Szentháromság-téren, sokszor megtette már Kecsege Dániel, még sem tűnt az unalmasnak, sőt, egyszerűen a szenzációt hozta.

Kelemen N. János utóda fűszer- és csemegekereskedése előtt ugyanis Duhanek takarékpénztári igazgató és neje jött vele szembe. Közöttük pedig — mindkettőjükbe belekarolva, — Duhanek Böbe, kit mint emlékezünk, Tol-dalaghy Alfonz miatt kellett a városból eltávolítani. Most itt volt, jó szüleibe karolt, mindhármut arca ragyogott, s a felvonulás határozottan flottatüntetés jellegével hatott.

Kecsege Dániel Ede bácsit, mint rendesen, apró négyzetalakú szobájában találta meg. Ült karosszékében az ugyancsak négyzetalakú asztal előtt, melyen egy szál „miligyertya“ égett és egyedül pipázgatott hosszú pipájából. A kopogtatásra „halt, ki az?“ kiáltással felelt, mert

a katonaságnál a boszniai okkupáció idején így szokta meg s ettől haláláig nem tágitott.

Mint a „miligyertyától“ sem, melyet szintén ifjúságából hozott magával a villanyvilágítás korszakába.

— No, gyere, gyerek! — mondta aztán és Kecsege Dániel elfoglalta szokott székét.

Hogy az olvasó is tudja, meg kell mondanunk, Ede bácsi, különösen alkalmas volt arra, hogy a házasságkötések dolgában nyilatkozzék. Az író nem emlékszik, hogy fentebb említett könyveiben megírta-e már, de úgy érzi, ezúttal is meg kell említenie, hogy Ede bácsi 1915-ben „Talizmánt“ írt az orosz harctéren küzdő Lajos fia számára, hogy ha visszatér, tudja magát mihez tartani az élet dolgaiban.

A talizmánt ugyan gondosan elzárta szobája legfelső fiókjába, de az író Kecsege Dániel társaságában egy ízben kilopta azt onnan és szórul-szóra megtanulta házasságkötésre vonatkozó passzusait.

— Az esküvő után — szóltak e sorok — az asszonyt vezesd be egy szobába, ahol az asztalon két égő gyertya között álljon egy kezeszt s előtte egy revolver. Az ajtót zárd be, a revolvért kapd fel és fogd az asszonyra. Aztán szólj így:

„Most pedig esküdj meg, hogy soha fel nem hándigálsz, hogy pénzt hoztál a házhoz.“

Mint e rövid idézetből is látható, Kecsege

Dániel a házassági kérdések alapos ismerőjéhez fordult tanácsstalanságában

— Van-e vagyona a lánynak? — kérdezte Ede bácsi.

— Nincs.

— Akkor jó.

— De apáék nem fognak segíteni s a fizetésem kevés.

— Mennyi?

— Havi négyezer korona.

Ede bácsi egyetlen mondattal zárta le a tanácskozást, mellyel egyben tanácsot is adott.

— Nekem harminc korona volt a fizetésem, mikor megnősültem.

Ede bácsi ugyanis nem vette tekintetbe, hogy 1920-ban négyezer korona alig jelentett többet az ő egykori harminc koronájánál és másfél évvel később, amikor Kecsege Dániel havi fizetése elérte a félmilliót, az még csak negyven koronát jelentett az Ede bácsi féle koronákban.

De nem is ez a fontos. Ede bácsi egyszerű szavaiból megértette Kecsege Dániel, hogy nem a pénzen van a hangsúly.

— Köszönöm, Ede bácsi! — szorította meg a csontos kezét és többé nem tétovázott.

Annál kevésbé, mert egy novemberi délutánon hangyabollyá változott a Gentry-kaszinó. Kiderült, hogy az a bizonyos ifjú földbirtokos, ki mint emlékezünk, egy bizonyos

színművésznőnek lassú méreggel való megmérgezéséről tett jelentést a rendőrségen, ugyanazt az ifjú művésznőt egyszerűen feleségül vette.

S alig egy héttel később a Bedenyi-féle színtársulat egy másik művésznőjét éppen a rendőrség egyik ifjú tisztje hozta el Szeghely rendezett tanácsú városba, mint hitvestársát.

Az izgalom a végsőkéig fokozódott. Legalább harminc tisztos polgári családanya érezte úgy, hogy galád árulás történt a város leányai ellen. Vasárnap a szagos mise után felháborodástól reszkető tekintélyes női keblek regimentje vonult végig az Erzsébet királyné utcán.

Kecsege Dániel úgy érezte, most már cselekednie kell.

Karácsony után érkezett el az a pillanat, mikor atyjával közölte életre szóló elhatározását. Kecsege Dánielt szerkesztője karácsony előtt elküldte Iker-várra, ahol egy hadiárva-otthonról kellett írnia. A hadiárvák azzal foglalkoztak, hogy vesszőből fonott bútorokat készítettek. Egy garnitúra Kecsege Dánielnek meg is tetszett s azonnal rendelt belőle egyet leendő családi otthona részére.

Ez váltotta ki belőle az elhatározást, hogy atyja előtt nyilatkozzék. Csak természetes az a nyomatékképpen hozzáfűzött közlés, miszerint szándéka már csak azért is megváltoztathatat-

lan, mert kosárbútorból a szalongszékét már megrendelte. Kecsege Dániel atyja a közléstől fuldokló nevetésben tört ki, de ez a komolytalanság csak fia megvetését váltotta ki s még hajthatatlanabbá tette. Atyja mindenekelőtt közölte azt a tényt, hogy Kecsege Dániel még huszonhároméves sincs, aztán figyelmeztette, hogy a házasság és a szerelem nem azonos fogalmak. Ezt nem hitte el neki, pedig igaz volt. De az ilyesmire az embernek magának kell rájönnie. Csakhát, amikor az ember rájön... na, mindegy. Hagyjuk.

Szegény nagymama tipródott körülötte. Nem tudta, mit csináljon. „Színészné“ a családban. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy Kecsege Dániel titkos arájának hozzátartozói repeső örömmel fogadták eljegyzése hírét. Az ő álmaikban Szathmáry Veronika lábai előtt uralkodó hercegek voltak heverendők. Nem egy vidéki hírlapíró.

Nem is egyezett bele a házasságba a szülői garnitúra. Mindkét részről közölték az illetékes hatalom alatt álló féllel, hogy a kiskorúság huszonnégyéves korig tart, mindketten kiskorúak, nélkülük nem házasodhatnak, ők pedig megtagadják a szülői beleegyezést.

No, de szerelem is van a világon! Szathmáry Veronika és Kecsege Dániel úgy verekedtek egymásért, mint az oroszlánok. Az árvaszékik mentek, fellebbeztek, megint felleb-

beztek és kivívták a végső diadalt. A szülői ellenállás felőrlődött.

Kecsege Dánielt az utolsó pillanatban felhívta magához Szeghely rendezett tanácsú város polgármestere. Mindenekelőtt elébe tárt bizonyos megállapításokat azokról az ökrökről, akik csecsemőkorukban nősülnek meg.

Bár csupán tizenöt évvel később publikálták azt az igazságot, hogy „zöld ablakos kicsi ház, bolond, aki magyaráz, szerelmesnek magyarázni nem lehet“, az igazság már akkor is igazság volt.

Kecsege Dánielnek nem lehetett magyarázni.

Pedig még egy utolsó figyelmeztetést juttatott el hozzá a Gondviselő.

A Gondviselés küldötte Lelovits Jenő, a neves publicista, a Hírharsona nagynevű vezércikkírója volt, kinek fenkölt mondatai irányt mutattak Szeghely jóra hajlamos közönségének. Lelovits Jenő már két éve nős volt.

Éppen e súlyos napokban, egy délután nagyon savanyú arccal jött be szerkesztőségi szobájába.

— Mi az? — érdeklődött Kecsege Dániel.

— Influenza?

Lelovits Jenő, úgy is mint a Gondviselés küldötte, úgy is, mint házasember, keserűen legyintett.

— Házasság... Ismered Lolát! A legki-

tűnőbb asszony, de lehetetlen vele az élet! A parkett a fontos! A szék, hogy a helyén álljon, a... eh, mit magyarázzak neked! A parkett rendben van, de azon a parketten egyszerűen lehetetlen az élet! Nem tudsz valami jó szállodát ahova... most otthon a lakás valószínűs paradicsom, de az élet pokol benne.

A közéleti férfiú keservesen felsóhajtott.

— És barátom, én vagyok az ökör! Úgy élhetnék, mint a hal a vízben. Ilyen kicsi lenne mellettem, ha annakidején el nem hibáztam volna!...

Jó pap holtig tanul. Nehogy egykor ő is így járjon, érdeklődéssel fordult feléje.

— Hogy is volt az?

— Egy évvel ezelőtt történt — sóhajtott a neves publicista, aki Szeghely közönségének írásaival irányt szabott. — Akkor volt kéthónapos a fiam. Egy vasárnap délután a dada kimenős volt. Lolának kellett a gyerekekkel maradni. Délután négykor a kölyök egyszerre bőgni kezdett. A dadánál az ilyesmi két perc alatt elintéződött. No de nem egy feleségnél! Felkapta a gyereket, csicsija, csicsija és csicsitgatva úgy összerázta, hogy most már attól ordított. Négykor kezdődött, hatkor még tartott. „Falhoz csapom ezt a gyereket, falhoz csapom ezt a gyereket“. A gyerek már régen aludni szeretett volna. Már azért bömbölt, mert az anyja nem hagyja aludni.

A neves publicista nagyot sóhajtott.

— Aztán hét óra lett, nyolc, kilenc, tíz. A gyerek bömbölt, a feleségem ordított, már minden idegszálam külön táncolt, éreztem, hogy nem bírom tovább, vagy az ablakon ugrom ki vagy a vízvezetékbe fojtom magam, csak ezt ne tovább. Könyörögtem. Hagyd abba édes, ne rázd azt a gyereket, ne ordíts, akkor elalszik. Nem használt. Este tizenegykor, közvetlenül az öngyilkosság küszöbén mentő ötletem támadt. Megjátszom az örömet!

Kecsege Dániel riadtan ^{am}nézett Szeghely közvéleményének irányítójára.

— Na ne!

— De igen! Tudod, én már ágyban voltam. Hát félig felültem a párnán, kicsavartam az ujjaimat, a képemet elfintorítottam és kidugott nyelvvel, felforgatott szemekkel hülyén röhögni kezdtem a kicsavart ujjaimra. Barátom, abban a pillanatban feleségem elsápadt, a hang elakadt torkán, rémülten az ajtóhoz szaladt, kinyitotta, hogy ha dühöngeni kezdek, menekülni tudjon s ott a nyitott ajtóban, hal-
kan, óvatosan ringatni kezdte a kis kölyköt. A gyerek, minthogy nem zavarta már az anyja rázása, ordítása, egy perc múlva aludt és meny-
nyei csend borult a lakásomra. Öt perc múlva édesen szenderegtem, feleségem pedig egész éjszaka ott ült a nyitott ajtó küszöbén, rettege

hogy dühöngeni kezdek... Az volt életem egyetlen nyugodt éjszakája.

A neves közíró, közéleti férfiú nagyot sóhajtott.

— Látod barátom, itt hibáztam el a dolgot! Ha másnap meg nem mondom neki, hogy a dolog móka volt, ma is megélnék az ötletemből. Békés, szép családi életem volna... No szervusz. paj^{ás}...

Valljuk meg, a történet fölöttébb alkalmas arra, hogy ballépésre készülöket megtor-
pantson. De Kecsege Dánielt hiába intette a gondviselés.

Nem hallgatott rá, ellenben rohant Sopronba és másnap Szathmáry Veronikával karöltve megjelent Soprony Thurner Mihály polgármester előtt, hogy dispenzációt kérjen.

A polgármester miután megvakarta a feje búbját, mindössze annyit mondott:

— Én megadom, gyerekek, de aztán ne az én anyám mindenségét szidjátok!

Erre kötelező ígéretet tettek és még aznap megesküdtek Sopron város anyakönyvvezetője előtt.

A derék öregúr, vállán a nemzeti színű szalaggal, elvégezte az elvégzendőket, kivágott még egy szónoklatot is, mely szerint „íme, szent frigyben egyesül az irodalom és a színművészet“, azután így folytatta:

— Közlöm az ifjú házassokkal, hogy vá-

rosunk öt kiló cukorral kedveskedik ajándékképpen minden új házaspárnak. Az új házasok az öt kiló cukorról le szoktak mondani az anyakönyvvezető javára.

Minthogy nem volt szándékukban a tradíciók megtörése, ők is lemondottak.

És délután félnégykor Szeghelyre érkeztek.

A pályaudvarról egyenesen a nászházba vonultak. Gyalog és szigorúan karonfogva, a legnagyobb kerülőkkel, hogy mindenki megcsodálhassa Kecsege Dánielt, az ifjú férjet.

Sopronból két nagy láda hozta a felesége, — különben most még nevezzük hitvesnek, az elején tartunk — hozományát. A két ládát kint hagyták a pályaudvaron, de az ifjú hitves a benne rejlő kincseket féltve, arra kérte Kecsege Dánielt, hogy menjen ki és kísérje személyesen a targoncát, melyen a hordár a városon végig betolandja.

A két ládában a következő kincsek voltak:

1. Fehér paróka, kiválóan alkalmas a János vitézben a királyleány szerepéhez.
2. Egy szürke, kockás parasztruha a Bor című darabban Eszter szerepéhez.
3. Egy fehér estélyi ruha a Szibill nagyhercegnő megszemélyesítésére.
4. Egy cigánynak kinevezett színes kendő a Cigánybáró Szaffijához.

5. Egy világoskék estélyiruha minden operett második felvonásához.

6. Egy molyos toll-legyező.

7. Egy kis falegyező, melyre annakidején a hitves nagyanyjának hódolói írták szellemes soraikat.

8. Egy „ansichtskártya“-gyűjtemény.

9. Egy kritika-gyűjtemény, Győrből, Sopronból, Nagyszebenből és Szeghelyről.

10. Két virágváza.

11. Különböző okvetlenül szükséges fehér- és ruhaneműek.

A hordár a két ládát feltette egy talicskára, Kecsege Dániel elfoglalta helyét a jobb oldalán és peckesen vonult vele végig a városban.

Az író máig is csodálkozik, hogy a fél város nem állott az utcán és nem fogta hasát a röhögéstől.

U. i.

Az ifjú hitves az esküvőt végigsírta.

Pedig — mint ezt később futólag többször is említette — nem is sejtette, hogy milyen igaza volt...

Vége.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Central & Eastern Manuscripts

OSZK

Old Southwestern University Library

OSTIA

ONLINE

LIBRARY